

Aalisagaativut – atugarissaarnerput Oqallisissiaq

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq
Fiskerikommisionen
november 2019

**Aalisagaativut - atugarissaarnerput. Oqallisissiaq. Aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuaq
Vores fisk - vores velfærd. Debatoplæg. Fiskerikommissionen**

**Suliarineqarnera naammassivoq november 2019
Redaktion sluttet i november 2019**

Assit - Fotos.:	Ludvig Siegstad
Ungalua - Omslag.:	Orla Dalager, N Offset
Naqinneqarfia - Tryk.:	N Offset, Postboks 809, 3900 Nuuk

Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik
Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug
The Ministry of Fisheries, Hunting and Agriculture
P.O. Box 269, 3900 Nuuk
Oq./Tel.: +299 34 50 00

**[www.naalakkersuisut.gl/kl-GL/Naalakkersuisut/Naalakkersuisoqarfik/
Fiskeri-Fangst-og-Landbrug/Fiskerikommissionen](http://www.naalakkersuisut.gl/kl-GL/Naalakkersuisut/Naalakkersuisoqarfik/Fiskeri-Fangst-og-Landbrug/Fiskerikommissionen)
[www.naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Departementer/
Fiskeri-Fangst-og-Landbrug/Fiskerikommissionen](http://www.naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Departementer/Fiskeri-Fangst-og-Landbrug/Fiskerikommissionen)**

Siulequt

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq aalisarneq pillugu inatsimmut suliniutinullu allanut naleqquttunik aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup ineriartortinneqarnissaanik periarfissanik sunniisussanik inuiaqatigiillu aalisarnermik inuussutissarsiummik pisuussutinillu annertunerpaamik qulakkeerinneqataasinnaanissaannik inassuteqartussaq 2019-imi Naalakkersuisunit pilersinneqarpoq.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup sulineranut aallaavisoq taamaalilluni tassaavoq ataatsimiititaliarsuup siunnersuutai pitsaaneruseqarnerup qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaanissai, aalisarnermik inuussutissarsiut inuiaqatigiillu sinneri eqqarsaatigineqarlutik.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup inaarutaasumik isumaliutissiissutini 2020-mi tunniukkumaaraa naatsorsuutigineqarpoq. Taanna aalajangersimasunik inassutinik aamma iliuseqarnissamut pilersaarummut ataatsimoortumik siunnersuummik imaqaassaaq.

Isumaliutissiissumik sulinermut atasumik Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq oqallisissiamik matuminnga piareersaasimavoq. Aalisarnermi periarfissat unamminartullu pillugit tamat oqallinnissaannik pilersitsinissaq siunertaavoq, taamaalillunilu Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup suleqqinnissaanut isumassarsiorfissatut iluaqutaassalluni. Aammattaaq sammisanik arlalinnik oqallisissiami sammineqartunik ilisimatitsissutinik tunuliaqutaasussanik suliaqartoqarpoq. Taakku Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup nittartagaani pissarsiarineqarsinnaassapput.

Ilisimatitsissutitut tunuliaqutaasut taakku isumaliutissiissutissap naammassartornissaanut Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup suleqqinnissaanut itineruseqarnerup tunngaviusussaassapput.

Oqallisissiap matuma aamma aalisarnerup iluani suliaqarfinni ineriartortitsiniarnermi qitiusumik periarfissat unamminartullu ersarissarneqarnissaat taamaalillunilu politikikkut, ingerlatsinikkut aningaasaqarnikkullu akunnattoorfiit takuneqarsinnaalissallutik.

Ataatsimiititaliarsuup oqallisissiaq aalisarnermik ingerlataqarfiup ineriartortinnissaanut sinaakkusiussat pillugit oqallinnissamut tunngavissiilluarumaartoq neriutigaq. Oqallinneq Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnissaanut isumassarsiffittut iluaqutaasinnaasoq.

Taamaalilluni Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnera ilaatigut tassaajumaarpoq oqallisissiami suliarineqartunik sammisanik annertuneruseqarnerup suliarinneqqinnissaq taakkulu tunuliaqutugalugit inassuteqaatit erseqqissarneqarlutik, ilaatigut suliaqarnerumik sammisassat allat suliarinerisigut. Tamanna ilaatigut sammisanut pingaarutilinnut soorlu agguassinerup, aningaasalersuinerup aalisarnermullu periarfissaqarnerup atuuppoq.

Nuuk, 13. novembari 2019

Jens Paulsen

Siulittaasoq

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq

Imarisai

1. Aallarniut eqikkaanerlu
2. Aalisakkanik pisuussutit inuiaqatigiit pigisaraat
3. Aalisarnerup aningaasaqarnermut pingaaruteqarnera iluaqutaaneralu
4. Aalisakkanit pisuussutit iluaquteqarneq
5. Uumassuseqarnikkut piujuartitsineq aalisarnermik nakkutiginninnermi tunngavittut
6. Aalisarnermik inuussutissarsiummi siuariartornissamut ineriartornissamullu periarfissat
7. Aalisarnermik inuussutissarsiummi sulisoqarnikkut pissutsit
8. Sunniuteqarluartumik aalisarnermi nakkutilliineq
9. Aalisarnermik aqutsinermut tamanullu ammasuunermut naleqqiullugu paasissutissat aamma paasissutissat paasiuminartuuneri
10. Unaminartut periarfissallu – aalisarnermi politikikkut tulleriarisqaarnissaa pisariaqartinneqarpoq
11. Suliap ingerlaqqinnissaa – attaveqatigiinneq ammasumillu periuseqarneq

Ilangussat:

Ilangussaq A. Sulinissamut tunngavissiaq aamm Aalisarnerq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortanik takussutissiaq

Ilangussaq B. Aalisarnermi pisassiissutit, tunisanik EU-miillu akiliutinik takussutissiaq

Ilangussaq C. Ilangussaq C. Aalisagaqatigiinnik takussutissiaq – aqutsinermi killiffik

1. Aallarniut eqikkaanerlu

Aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuaq maannakkut ukiup affaa sinnerlugu sulereersimalerpoq, sammisallu arlallit ataatsimiititaliarsuarmit qulaajaaffigeqquneqartut suliarineqarsimalerlutik.

Tamannali isumaqanngilaq ataatsimiititaliarsuup unamminartut aalajangersimasut aaqqiiffiginissaannut maannakkut aalajangersimasunik siunnersuutissaqartoq, isumaqarlunili tunngavigisat arlallit oqallisigineqarsimasut aamma aalajangiunneqarluni siunnersuutissat aalajangersimasut nassaarineqarpata tunngaviit taakku Ataatsimiititaliarsuarmit tunngavigineqarsinnaassasut.

Ataatsimiititaliarsuaq sulinermi aallartinnerani Apingaarnertut suliakkiutigineqartut aallussimavai, tassunga pingaartumik ilanngullugit aalisarnermik inuussutissarsiummi uumassuseqarnikkut aningaasarsiornikkullu piujuartitsisinnaanermik eqqarsaatigininneq. Taamaalilluni suliakkiussap aallarniutaanit takuneqarsinnaavoq:

"Ataatsimiititaliarsuup sulinerani siunertaq pingaarnerpaaq taamaalilluni tassaavoq Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup aalisarnej pillugu inatsisissamut suliniutissanullu tassunga atasunut allanut aalisarnerup ineriartornissamut periarfissaanut pitsaasumik tapersiinnaasunik inuiaqatigiillu aalisarnermik pisuussutinillu annertunerpaamik iluaquteqarnissaannut qulakkeerinneqataasinnaasunik inassuteqaateqartoqarnissaa."

Pingaarnertut anguniakkatut suliakkiussami ataatsimiititaliarsuaq killiliussat iluanni uku suliarissagai allanneqarpoq:

"Piujuartitsineq tunngavigalugu aalisarnerup inuiaqatigiit aningaasaqarneranni piffissami sivisuumi annertunerpaamik pissarsissutaanissaa."

ingerlaqqillunilu:

"...Aalisarnej pillugu inatsisissaq suliniutillu tassunga tunngasut allat nalornissuteqarnermik annikillisisussanik imminnut atatitsilissapput, patajaatsunik killiliussamik atugassaqartitsilissapput, taamaalillunilu inuussutissarsiutip ineriartorteqqinneqarnissaanut iluaqutaasumik aningaasaliisarnermik pilerinartunngortitsissallutik...."

Taamaalilluni suliakkiussami erseqqissumik siunniunneqarpoq aalisarnermiit inuiaqatigiinnit iluanaarutaasut ataatsimiititaliarsuarmit qaffasissumik pingaartinneqassasut, suliakkiussamilu ingerlaqqilluni allanneqarluni pingaarnertigut tunngavik, killiliussap matuma iluani ataatsimiititaliarsuaq sulissasoq:

"Aalisarnej aalisakkat amerliartoqqinnissaat annertunerpaamillu atuneq qulakkeerniarlugit aalisakkanik pisuussutinik peqassutsikkut nungusaataanngitsumik atuneq tunngavigalugu ingerlanneqassaaq, aalisarnej taamaalilluni qaqugorsuarmulluunniit suliffissaqartitsinermut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut suli tapersiinnaaniassammat."

Tamanna tunuliaqutaralugu Ataatsimiititaliarsuup sulineranut atugassanik paasiniaanernik, allaaserisanik naatsorsuinernillu arlalinnik naammassisaqartoqarsimavoq, suliakkiussami

saqqummiunneqartunut piumasaqaatinut naapertuuttunik maannakkut ingerlatsineq atuuttoq ilumut aalisarnermut sinaakkusiinersoq akissutissarsiffiginialugu. Taamaaliortoqassaaq pitsanngornissaanut siunnersuutitut patajaatsumik tunngavissanik pilersitsisoqarnissaanut.

Sammasat arlallit - tassunga assersuutigalugu ilanngullugit kinguaariit nikinneri aamma pisassiissutit siaruartinnissaat pillugit apeqquutit - suli suliarineqanngillat, eqqarsaatigisasallu allat manna tikillugu ataatsimiititaliarsuarmi suliarisimasatsinnit allaanerusut, sulinerup ingerlaqqinnera akuusussaallutik, tak. aamma immikkoortoq 11 "inglaqqinnisaq - attaveqartarnej ammasumillu suleriaaseqarnissaq.

Ataatsimiititaliarsuup manna tikillugu angusai tunngaviummik pingaarnertut sammasat maannakkut suliarineqarsimasut aallaavigalugit imatut eqikkarneqarsinnaapput:

Uumassuseqarnikkut piujuartitsineq aalisarnermik nakkutiginninnermi tunngavittut - isumaliutiginninnerugallartut:

Pisuussutit ingerlatsinermik pitsanngorsaaneq, siunissami ungasinnerusumi inuiaqatigiittut iluanaarutissamat annertunerpaamat tunngavissiisussa, iluaqutaasumik tunngavinnik tulliuttunik tunngaveqartumik aallaaveqarsinnaavoq:

TAC - TAC (Pisarineqarsinnaasut Annertunerpaaffissaattut Akuerisaasoq) taamaaqataanillu pisassiissutit siunissami aalisagaqassutit amerliartoqqinnissaasa qulakkeerneqarnissaani annertussutsinit amerlanerusariaqanngillat.

Aalisagaqatigiit aallaavigalugit biologit siunnersuinerat pitsaalluinnartoq.

Pisarinnaasatigit nikerarnerit malillugit biologit siunnersuinerannit imminermini oqimaaqatigiisitsisusooq aallaavigalugu TAC-imik aalajangersaaneq naapertorlugu aalisagaqatigiiaanun pingaarutilinnut tamanut ingerlatsinissamat pilersaarutit, ilisimatuut, atuisut ingerlatsisullu akornanni inerisarneqarsimasunik, inatsisinnigortitsilluni naqissusiineq. Tassa imaappoq aqutsinissamat pilersaarutitut tunngatillugu akuliutinnginnissamik tunngavik atorveqartariaqarpoq.

Ilisimatuut, atuisut aqutsisullu akornanni suleqatigiinnermut iluseritit, siuliini allanneqartut sinaakkutit iluini, inerisaqqinneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Tamanna nunat tamalaat akornanni peruserineqartartut nalinginnaasumik akuerineqarsimasut aallaavigalugit pisariaqarpoq.

Aalisarnermik inuussutissarsiummi siuariartornissamat ineriartornissamullu periarfissat - isumaliutiginninnerugallartut

Aalisarnermik aningaasaqarnikkut ingerlatsineq mianersortoq, siunissami ungasinnerusumi inuiaqatigiit annerpaamik iluanaaruteqarnissaannut tunngavissiisinnaasoq, iluaqutaasumik tunngaviummik tunngavissat tulliuttut atorlugit sananeqarsinnaavoq:

Pisassiissut nammineq pigisat ukiuni arlaqartuni inatsisitigit pisassiissutigineqartut aqqutigalugit aalisarnermik inuussutissarsiummut sunniuteqarluartumik namminersortutut aningaasalersuinissamat pilersaarusiineq.

Aalisarnermik inuussutissarsiummik ingerlatani periarfissanillu atorluaaneq piginnaasaqarnerup aningaasaqarnikkut sunniuteqartumik atornera (pisat, suliareqqiineq aamma tunisineq) niuerutigineqarsinnaanerit eqaatsuunerlu aqqutigalugit.

Ingerlatsinikkut aalisarnermut tunngasunut inuiaqatigiillu ineriartornerinut pingaarnertut anguniakkanik takussutissiineq, matumani ingerlatsineq sunniuteqarluartariaqarpoq paasiuminartuullunilu.

Tamatuma ilutigisaanik Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup eqqumaffigaa najukkami naammassisaqartarnermut aamma inuuniarnikkut mianerisassat eqqarsaatigalugit aalisarnermut politikip isumaliutiginissaa pisariaqartinneqarnerisooq. Ataatsimiititaliarsuup paasinninnera malillugu pissusissamisuusaaq politikikkut isumaliutersuuteqarneq taama ittoq paasiuminartumik pissasooq tunngaviit tulluuttut aallaavigalugit:

Najukkanik inuuniarnikkullu mianerisassanik akuutitsinermi iluaqutit akornutillu, pisuussutinit iluanaarutinit akitsuummumut tamakkiisuusumut appartitsinnaasut, nassuiarneqassapput, qulaajaaffigineqassapput aamma sinaakkutinik aalajangersaanermit atatillugu ersarissarneqassapput.

Sunniuteqarluartumik aalisarnermi nakkutilliisarneq - isumaliutiginninnerugallartut

Malittarisassanut atuutinneqaannaratik aammali malinneqartussanut inassuteqaatit, ukunani:

Aaqqissuussineq sinaakkusersuinissamik eqqummaariffiusooq, annikitsuaqqanik malittarisassiorneq piunnaarlugu.

Aaqqissuussineq annikitsuaqqanik malittarisassaliornerup parlatuanik tunngaviusunik malittarisassaliornermi ajornartorsiutinik sammisaqartoq.

Aalisarnermut aqutsisoqarfik ersarissunik killiliisimasooq killiuliussallu taakku iluini aalisartut namminneq aalajangersinnaallugit nioqqutissiornissamut atortut, taakkulu qanoq atorneqarnissaat.

Malittarisassiassanut ilassutissat allat ajornartorsiutinut aaqqiiffigineqarnissaanik kissaateqarfiusunut sammitinneqassapput (assersuutigalugu aalisariutit tamarmiusut pisisinnaasaasa nalimmassarneqarnissaannut).

Aqutsinissamik pilersaarusiit inatsisiliornermit tunngaveqassapput.

Aalisarnermit nalunaaruteqartarnerup aamma alapernaarsuinerup digitalinngortinnissaata eqqumaffiginissaa.

Aalisarnermik nakkutilliinerup piffissani naammattumik akuttussusilinni avataaneersunit nalilersuiffigineqartarnissaa.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliaakkiissut aamma imaqarpoq aalisarnermut nakkutilliisoqarfik aalisarnermut inatsimmit peerlugu namminerisaanik inatsisiliorfigineqassanersooq misissuataassallugu. Ataatsimiititaliarsuup sulinerata ingerlanerani tamanna misissuataarneqarumaarpoq.

Aalisarnermik nakkutiginninnermut tamanullu ammanermit naleqqiullugu paasissutissat paasissutissallu paasiuminartuuneri - isumaliutiginninnerugallartut:

Inassuteqaatit:

Aalisarnermit paasissutissat paasiuminartuunerisa annertusinissaat pillugu politikikkut siunertarisaq inatsit aqqutigalugu aalajangersarneqartariaqarpoq,

Paasissutissanik katersinermit ersarissumik tunngaviit peruserisassallu suliarineqassasut.

Sulinermit periutsit ingerlannartunngortinnissaat aallunneqarnerussasooq, taamaalilluni interneti aqqutigalugu immersuiffissat digitaliusut ikiorsiullugit paasissutissanik tunniussisoqarsinnaassammat, matumani qarasaasiami toqqorsivimmumut toqqaannartumik paasissutissat toqqorneqarsinnaassallutik.

Paasissutissat ilassutissaanut siunnersuutit ingerlatsinissamik siunertamut atugassanngortinneqassasut aamma aalisarneq pillugu innuttaasut paasissutissanik atuisinnaanngornissaanut eqqarsaasersuutitut ilanngunneqassasut.

Sulinerup ingerlaqqinnera

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinera naammasseqqajannilaq. Oqallisissiami inuit tamat oqalliluarnissaannut tunngavissiiinissaq aamma Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnerani atugassanik annertunerusumik oqaloqatigiinnissamut tunngavissiiinissaq siunertaavoq.

Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnera ilaatigut tassaassaaq suliakkiussami sammisat suliarineqareersut iluanni inassuteqaatit erseqqissarnissaat aamma oqallisissiamut ilanngitsut sammisat amigaatigineqartut misissoqqissaarnissaat.

Tassani pineqarput apeqqutit pingaarutillit arlallit assersuutigalugu sinerissamut qanittumi aalisarnerup nutarterneqarnissaanut sinaakkusiussat pitsaanerusut aamma aalisarnermi ingerlataqartunut nutaanut periarfissat ajornannginnerusut.

2. Aalisakkanik pisuussutit inuiaqatigiit pigisaraat

Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinerminut tunngavigisimavai Kalaallit Nunaata imartaani aalisakkatigit pisuussutit inuiaqatigiit pigisarigaat. Sulinissamut suliakkiusseq malillugu inuiaqatigiit nunap aalisakkanik pisuussutaanik naleqquttumik nungusaataanngitsumillu atuineq tunngavigalugu malittarisassanik killiliussanillu atugassaritinneqartunik qulakkeerinniffigineqassapput. Aalisarnej pillugu inatsimmi taassumalu malitsigisaani inatsisini tunngaveqartumik ingerlatseriaatsit assigiinngitsut aqutigalugit aalisarnermik inuussutissarsiteqartunut pisuussutit atugassanngortinneqarput. Suliakkiusseq ilanngusseq A-tut ilanngunneqarpoq.

Pisuussutinit ataatsimoorussanit taakkunannga iluaquteqarnermiit iluanaarutit taamaattumik illuani aalisartut aamma umiarsuaatileqatigiit aalisartut aamma pisanik suliarinnittut taamaalilluni isumalluummit isertitaqartut aappaanilu tulluurtumik akileraarusersuinikkut inuiaqatigiit akornanni agguarneqartariaqarput. Tamatuma malitsigisaanik aalisakkanik pisuussutiniq iluaquteqarnej pillugu paasissutissanut attuumassuteqartunut inuiaqatigiit inatsisitigit akuerisaasumik periarfissaqartitaapput nakkutiginninnermi atornejartussat aamma suliaasaqarfiup ineriartorneranut naleqqiullugu ammasumik pissuseqarnissaq qulakkeerniarlugu.

Aalisarnej nunatsinni inuussutissarsituni pingaarnepaajuvoq. Taamaattumik pisuussutiniq ataatsimoorussanik nakkutiginninnsinni periutsip pitsaassusia inuiaqatigiit pigissaarnerannut, atugarissaarnerannut ineriartornerannullu annertooujussuarmik pingaarteqarpoq. Siunissami nakkutiginninneq pillugu politiki toqqarneqartoq inuiaqatigiinnut tamanut annertuumik kinguneqartitsisuuvoq.

Oqaasertaliussat 1. Isumalluutinit iluanaarutit pillugit

Pisuussutinit iluanaarutit inuussutissarsitit allat sutigit iluanaaruteqarsinnaanerannut naleqqiullugu aalisakkatigit pisuussutiniq iluaquteqarnermi nalinginnaasoq qaangerlugu iluanaarutitit allaaserineqarsinnaapput. Tassa imaappoq pisanut aningaasartuutit, aningaasaliineq naammaginantumillu piginnittumut iluanaaruteqartitsinermik matussuseereermermi aalisarnej qanoq annertutigisumik sinneqartoornersoq.

Aalisarnej pillugu inuiaqatigiinnut akilersinnaassusermik misissueqqissaarnerup suliarinerani akuttunngitsumik sapinngisamik annertunerpaamik isumalluutinit iluanaaruteqarnissap anguneqarnissaa sammineqartarpoq. Misissueqqissaarnermi taakkunani isumalluutinit iluanaarutit suliffeqarfiit, inuit inuiaqatigiillu akornanni qanoq agguarneqartarneri pillugu apeqqtut qaqutigooortumik ilanngunneqartarpoq.

Isumalluutinit iluanaarutit annertussusaannut annertuumik apeqqutaasarput aalisarnermik killilersueriaatsit, aalisarnermik nakkutiginninnerit atornejartut aamma aalisarnermi aaqqissugaaneq.

Akit pitsaarnepaat anguneqarnissaannut kiisalu suliffeqarfimmik ingerlatsinermi misilittagaqarneq aamma isumalluutinit iluanaarutit sapinngisamik qaffasinnerpaat anguniarlugit attaveqarnissaq niuerfinnilu pissutsinik ilisimasaqarnissaq pisariaqarpoq. Pikkorissumik aqutsineq taamaalilluni pisuussutinit iluanaarutit suli qaffaqqinnissaannut iluaqutaasinnaavoq. Assersuutigalugu aalisariummi anginerusumi aningaasaliinissaq annaasaqarfusinnaallunilu annertuunillu aningaasaliiffiusussaalluni. Aalisarnermik inuussutissarsit ingerlalluortoq qulakkeerniarlugu ingerlatsinermi piginnaasaqarluurtumik aqutsisoqarnissaa sulisullu ilinniarluarsimasut pisariaqartinneqarput, tassunga ilanngullugit aqumiut inuttallu ilinniarluarsimasut.

Pisuni tamani sinneqartoornissamut isumalluutinillu iluanaaruteqarnissamut periarfissamut apeqqutaapput malittarisassatigut aaqqissuussinerit ingerlatsinerlu.

Aalisarnermik inuussutissarsiutip isumalluutinit iluanaarutitigut akitsuutiniit akileraarutiniillu qaffasissumik pisortanut iluanaaruteqartitsinerlut ingerlaannarnissaanut pingaaruteqarpoq aalisarnermik nakkutiginninnerup aalisarnermik imminut akilersinnaasumik killiliussanik pilersitsinera, aamma siunissami ungasinnerusumi uumassuseqarnikkut aningaasarsiornikkullu piujuartitsisusoq.

Tamanna aalisartunut, umiarsuaatilinnut, aalisarnermik inuussutissarsiummi atorfeqartunut inuiaqatigiinnullu tamanut iluaqutaasumik qaffasissunik isumalluutinit iluanaaruteqartitsinermik qulakkeerinnissaaq. Pisuussutinit akitsuutit agguarneqartarneri eqqarsaatigalugit tamakku akileraartarnissamut maleruagassat (pisuussutinit erniatigut akitsuutit, suliffeqarfiit akileraarutisartagaat, isertitanut akileraarutit) aqqutigalugit aalajangersarneqartarput, tassungali tunngatillugu pingaaruteqarpoq erseqqissassallugu pisuussutinit akitsuutit akileraarutinit allanut equngalersitsisarmata.

3. Aalisarnermik inuussutissarsiutip pingaaruteqarnera aningaasaqarnermullu tapertaanera

Aalisarnermik inuussutissarsiutip aningaasarsiornikkut pingaaruteqarnera annertoorujussuuvog inuiaqatigiillu aningaasarsiornerannut sulii tapertaasinnaanera pingaaruteqarluni. Tamanna suliakkiussami piumasagaatini pingaaruteqarpoq, tassunga ilanngullugu:

"Siunnersuutit Ataatsimiititaliarsuarmit suliarineqartut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissaat

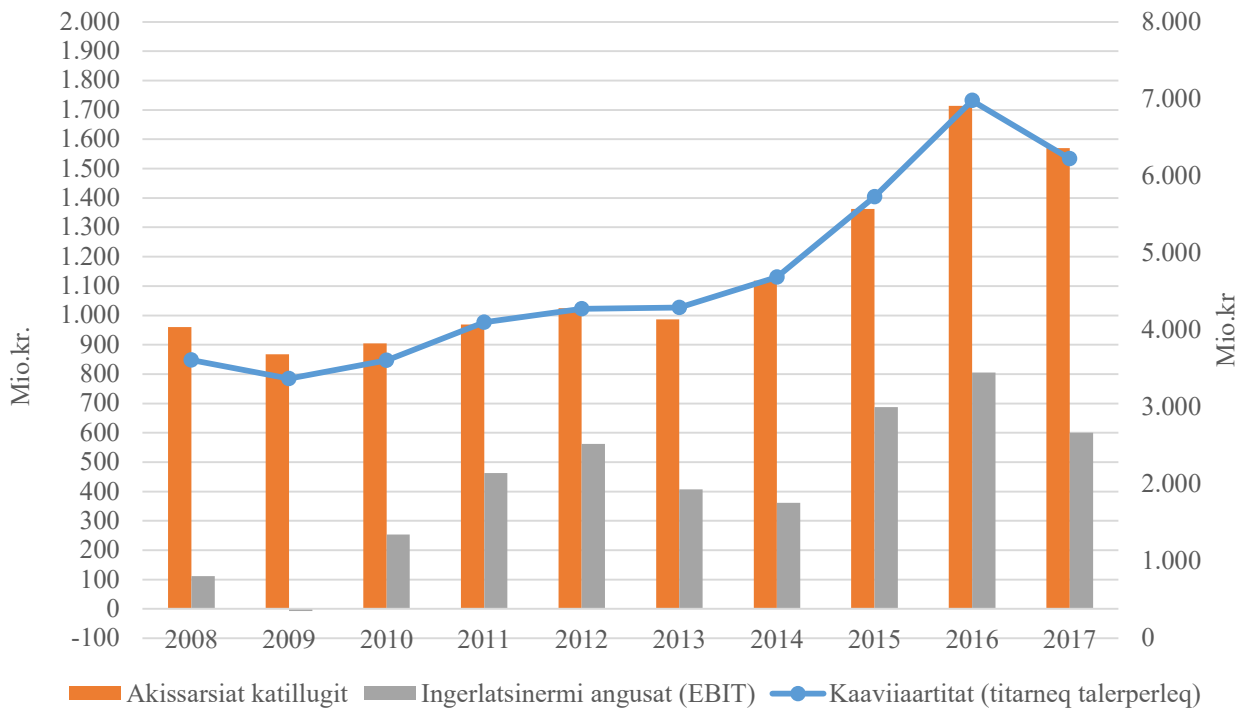
Ilimagineqarpoq Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa pisortanut inuussutissarsiortunullu aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissaanik imaqaasasog. Tamanna ilanngunneqassaaq siunnersuutip inuussutissarsiummut inuiaqatigiinnullu sunniutissaatut ilimagineqartut pillugit nalornissuteqarsinnaaneq annikillisinniarlugu.

Ataatsimiititaliarsuaq aalisarneq pillugu inatsisip nutarternissaanut siunnersuummik suliaqarnermini aalisarnerup imminnut sulii akilersinnaanera qulakkiissavaa taamaalilluni pisuussutinit akitsuutinit siunissami isertitassat tamarmiusut ikilinnginniassammata, suliaqarneq inatsisit aamma aalisarnermi pisuussutinit akitsuutit pillugit inatsimmik aqutsineq mianeralugit pissasog." Aalisakkanik aamma aalisakkanit tunisassianik avammut niuerneq tassaavog nioqqutissanik avammut niuernikkut nunanit allaniit isertitat pingaarnersaat. 2017-imi aalisarnermik inuussutissarsiortut aalisakkanik nioqqutissianik nunanut allanut tunisaat 5,1 mia. koruuninik annertussuseqarput, taakku avammut nioqqutigisat 91 %-iisa missaaniipput. Avammut nioqqutini pingaarnerpaajupput raajat, qalerallit aamma saarullit.

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqarneq sumiiffinni nunaqqatigiinnut annertuumik pingaaruteqarsimavog, aalisartullu aalisakkerivinnilu sulisartut isertitamik pisiassanut allanut atortarmatigit. Aalisarnermik inuussutissarsiut tamarmiusog taamaalilluni 2017-imi Kalaallit Nunaanni naleqarnerulersitsinerup tamarmiusup 25 %-ingajaanut pisuuvoq.

Toqqaannartumik taamatut naleqarnerulersitsinerup saniatigut aalisarneq aamma toqqaannangitsumik inuiaqatigiinni allatigut aningaasarsiornermut sunniuteqartarpoq. Kalaallit Nunaanni aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermi ingerlatseqatigiiffinnut, piginneqatigiilluni ingerlatseqatigiiffinnut nunanilu allani immikkoortortaqaarfinnut tunngasut takussutissiaq 1-imi saqqummersinneqartut Aalisartut namminersortutut inuussutissarsiuteqartut aningaasaqarniarnerat soorlu umiatsiaararsortut takussutissiami ilaangillat immikkortunili allani immikkoortillugit suliarineqarumaarlutik.

Takussutissiaq 1: Nunatsinni aalisarnermik inuussutissarsiornermi aningaasaqarneq tamarmiusoq.

Pissarsivik: Naatsorsueqqissaartarfik, naatsorsuutininik naatsorsueqqissaarneq, ukiumi akit. Akioq 2017-imeersut pissarsiarineqarsinnaasut nutaanersaraat.

Paasissutissat: Naatsorsueqqissaartarfik, naatsorsuutinit paasissutissat, ukiumi akit.

Paasissutissat nutaanerpaat ukioq 2017 pissarsiarineqarsinnaapput.

Nassuiaat: Naatsorsuutinit paasissutissat aktianik ingerlatseqatigiiffinnuunnaq, piginneqatigiilluni ingerlatseqatigiiffinnut aamma taakku nunani allani immikkoortoqarfiinnaannut atorpoq.

Kaaviiartitat tassaapput tamakkiisumik kaaviiartitat, taanna isumannaallisarneqarnani.

Inuussutissarsiortut namminersortut, assersuutigalugu umiatsiaararsortut takussutissiami naatsorsuinermit ilaanngillat.

Avammut tunisinermit nalingi 5,1 mia.kr.-usut Naatsorsueqqissaarisarfiup nuna tamakkerlugu naatsorsuutaaneersuupput. Taakku nunanut allanut niuernermik naatsorsueqqissaarinermit avammut tunisat nalinginit allaanerupput.

Kvartalit siullianniit 2019-imiit nunanut allanut niuernermik naatsorsueqqissaarisarnermit aalisakkanit tunisassiat nalingi akillu qaffariartinneqarput. Tamassumunnga pissutaavoq aalisakkanik avammut tuniniaasartut akinik akitsuuserivimmut nalunaaruteqartarneranni tunngaviit allanngorneri.

Tunngaviit allanngortinneqartut kinguneqarput, nunanut allanut niuernermi nioqqutissiat avammut tunineqartut tamarmiusut nalingi avammut tunisat nalinginut nuna tamakkerlugu naatsorsuutini avammut saqqummiunneqareersunut qaninnerulernerat. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutit piginnittut nikinneranni nioqqutissat nalingi atorineqartarput, taavalu nunanut allanut niuernermik naatsorsueqqissaarinermit nioqqutissit nunap killeqarfiani nalingi atorineqartarlutik.

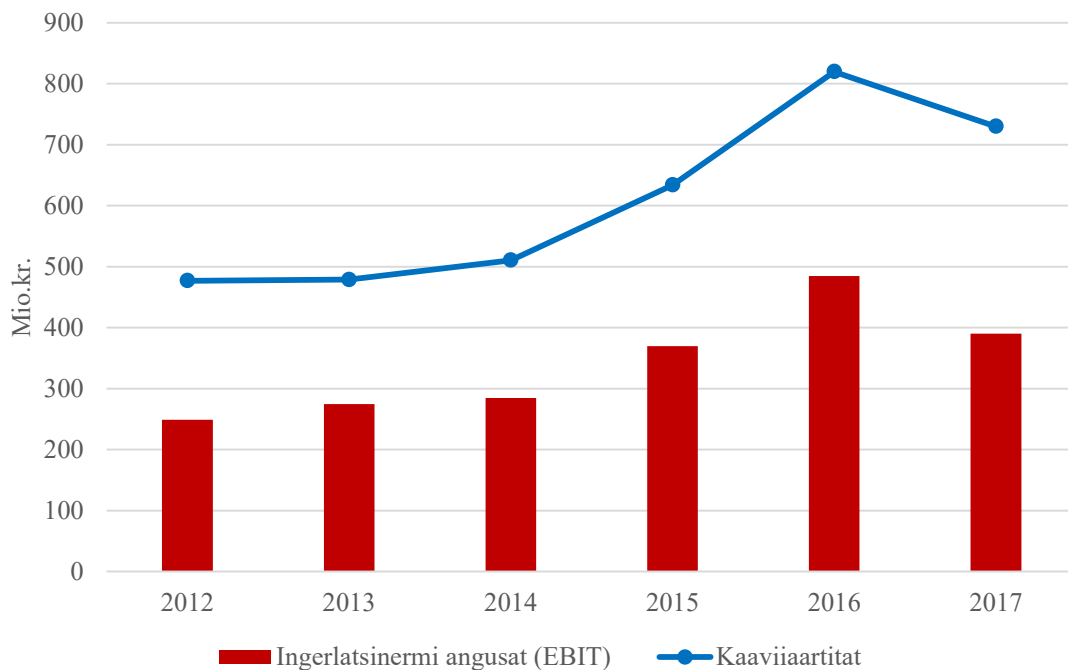
Inuussutissarsiornerup naatsorsuutitigut aningaasaqarnera aalisarnermut aamma suliffissuaqarnermut immikkoortinneqarsinnaanngilaq, suliffiit ilaasa naatsorsuutitik akuleriisillugit ingerlammatigut.

Nunatsinni aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermik ingerlatsinermit inernerit tamarmiusut (EBIT) 2009-2017-imi amerleriarujussuarsimapput. Ukioq 2009 aalisarnermik inuussutissarsiummut tamarmiusumut ajortumik ingerlatsinermi angusaqarfiuvoq. Piffissami 2010-2017-imi aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut imminut akilersinnaassutsimi annertuumik qaffariaateqarnermik misigisaqarput, ukioq 2009-mi amigartoorutit 2016-imi 800 mio. kr. missaannik sinneqartoorutinut qaffariarlutik. Naak 2017 sinneqartoorutit tamarmiusut 600 mio. kr.-inut ikileriaraluartut, oqaluttuarisaanermi sulii amerlaqaat. Aalisarnermik inuussutissarsiutit tamarmiusumik imminut akilersinnaassutsikkut malunnartumik qaffariarneranut pissutaasoq tassaaneruvoq raajarniarnermi piginnaasatigut tulluarsarnerit annertuut kiisalu raajani qaleralinnilu oqaluttuarisaanermi akit aatsaat taamak qaffasitsigineri, pingaartumik avataasiorluni raajarniarnermi qaleralinniarnermilu pitsaasumik aningaasaqarnermik kinguneqartoq.

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermi tamarmiusuni akissarsiaritinneqartartut ukiuni 2009-2017 malunnartumik amerlisimapput. 2016-imi akissarsiaritinneqartartut katillugit 1,7 mia. kr. missaaniippat, 2009-mut naleqqiullugit marloriaatinngungajavillutik.

Namminersorlutik inuussutissarsiortut, umiatsiaararsorlutik aalisartuunerusut, aningaasaqarnerat tamarmiusoq, aalisartut Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut ukiumoortumik nalunaarutigisartagaanneersut, takussutissiaq 2-mi takuneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 2: Namminersorlutik aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut aningaasaqarnerat tamarmiusoq 2012-2017

Paasisutissat: Akileraartarnermut aqutsisoqarfimmiit KANUAANAmillu paasisutissat atorlugit Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup nammineerluni naatsorsugai.

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup ilaa, namminersorlutik inuussutissarsiortunit ingerlanneqartoq, aamma ingerlatsinermi kaaviiartitat inernerisa (EBIT) amerlinerannik aqquasaagaqarpoq. 2016-imi aalisarnerup ilaani tassani sinneqartoorutit 2012-mi 250 mio. kr.-it missaanniit 490 mio. kr.-it missaannut amerlisimapput, tassa 96 pct.-imik. Sinneqartoorutilli 2016-imut naleqqiullutik 2017-imi 100 mio. kr.-it missaannik ikilipput. Aalisarnerup tamarmiusup imminut akilersinnaanerup pitsanngoriarneranut pissutaasoq tassaagunarpoq qalerallit tunineqarnerini akit pitsaasumik ineriartorneri. Ingerlatsinermi angusat tamarmik aalisartup pisarmagit, taakku aalisarnermik inuussutissarsiortuni allani akissarsiatut sanilliunneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 1 aamma 2-imi aningaasaqarneq tamarmi ataatsimut katinneqarneratigut, aalisarnermi inuussutissarsiuteqarnerup 2017-imi sinneqartoorutigai katillugit 1 mia. kr missaat, inuttat aamma aalisartut akissarsiaat katillutik 2 mia. kr missaaniillutik.

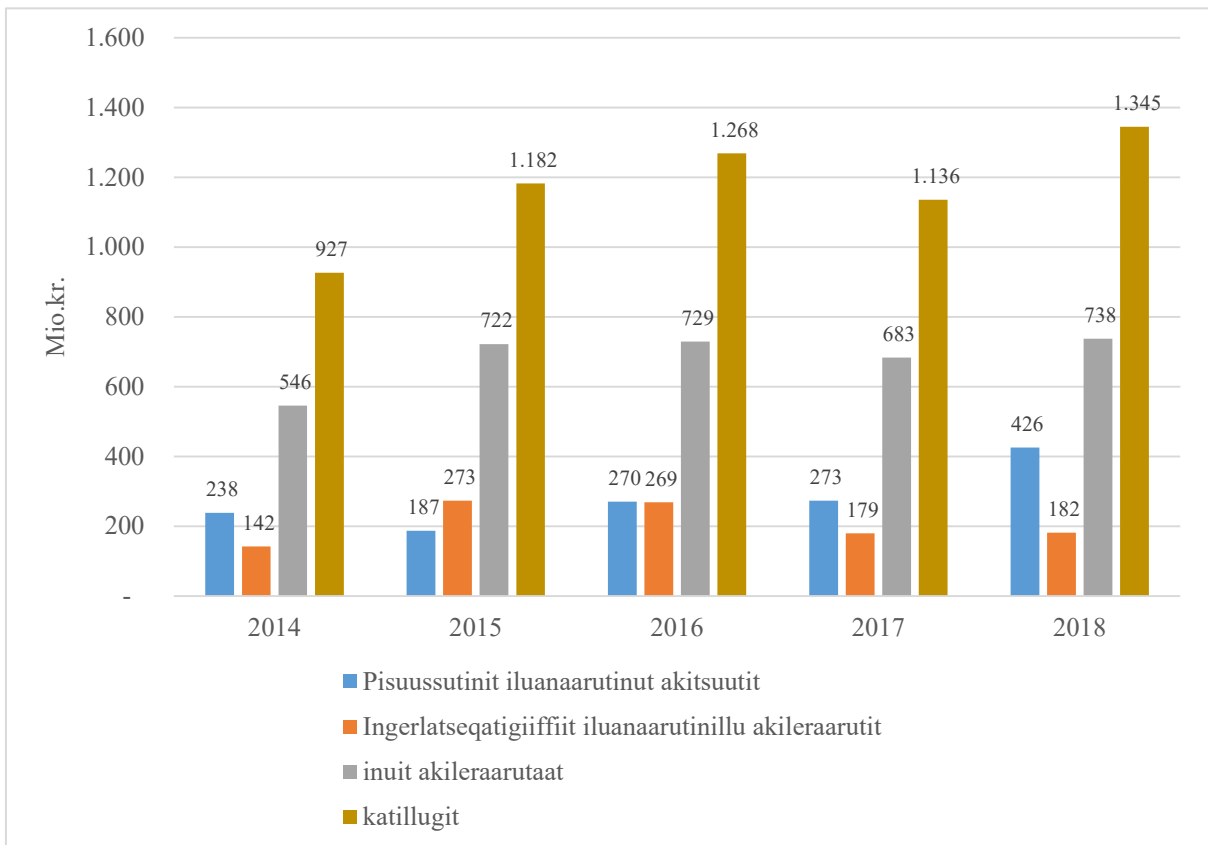
Aalisarnermi aningaasaqarnerup ineriartornera pisortat isertitaatigut annertuumik sunniuteqartarpoq, inuit akileraartarnerisigut, iluanaarutit suliffiullu akileraartinneqarnerisigut, aammali isumalluutinit atuinermut akitsuusiisarnertigut.

Pisuussutinit iluanaarutinit akitsuutit tassaapput pisat amerlassusiisigut akitsuutit aamma aalisakkanik pisuussutinit ataatsimoorussanik iluaquteqarnermit inuiaqatigiit iluanaaruteqarnissaannik qulakkeerinneqataasut. Imminut akilersinnaanerup qaffakkiartornera pingaartumik avataasiorluni aalisarnermi pisat amerlinerisa akillu qaffannerinik tunngaveqartumik ukiuni kingullerni isumaqarsimavoq isumalluutinit iluanaarutinit akitsuutit pisortat isertitaqarfissaattut initusiartuinnarsimanagerat.

Isumalluutinit iluanaarutinit akitsuutinit 2018-imi iluanaarutit 426 mio. kr-iupput 2015-imi 49.000 kr-iusut. Qaffariarneq ilaatigut avataasiorluni raajarniarnermi qulaani taaneqartutut aqqqissugaanikkut ineriartornikkut akillu pitsaanerunerisigut pisinnaasimavoq ilaatigullu 2013-imiit avataasiorluni qalerallinniarnermi ikerinnarsiorluni aalisarnermiit (annerusumik avaleraarsartuunik aalisarnermiit) 2014-imiit isumalluutinit iluanaarutinit akitsuutit eqqunneqarnerisigut.

2018-imi raajaniit akitsuutitigut iluanaarutit iluanaarutinit tamarmiusunit 62 pct.-it missaaniissimapput. Takussutissiamit 3-mit takuneqarsinnaavoq akileraarutiniit isumalluutinilli iluanaarutinit akitsuutiniit pisortat isertitaat 400 mio. kr.-it sinnerlugit qaffassimasut, tassa 45 pct.-imik qaffariarneq.

Takussutissiaq 3: Ukiuni 2014-2018-imut pisortat akileraarutiniit aalisarnermillu inuussutissarsiummiit isumalluutinit iluanaarutinit akitsuutiniit isertitaat.

Pissarsiffik: Akileraartarnermut aqutsisoqarfik, Naatsorsueqqissaartarfik aamma Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoqarfiup naatsorsuineri. Namminersorlutik aalisarnermik inuussutissarsiortut akileraarutininik A-nik akiliutaannit iluanaarutit naatsorsorneqarneri.

4. Aalisakkanit pisuussutitik iluaquteqarneq

Malittarisassaqtitsineq

Pisassiissutitigut akuersissutitigullu teknikikkullu malittarisassatigut aalisarneq malittarisassaqtinneqarpoq, assersuutigalugu piniarnermi sakkut ilusilersornissaannut piunasaqaatit, sumiiffinni killilersuinerit pisallu katitigaaneri. Aalisarneq pillugu inatsit malillugu akuersissut piginnittunut imaluunniit ingerlatseqatigiiffinnut ataasiakkaanut aalisakkat suut akuersissummit piginnittumit aalisarneqassanersut, angallatit suut atorlugit aamma imartami sumi aalisarneq ingerlanneqassanersoq kiisalu aalisarnermut piunasaqaatit erseqqinnerusut nalunaarutigineqartarput.

Inuussutissarsiutigalugu aalisarneq avataasiorluni aalisarnermut aamma sinerissap qanittuani aalisarnermut avinneqarsimavoq, avataasiornermik sinerissamilu aalisarnermik taaneqartartunik. Taamatut immikkoortinneri sinerissamiit 3 sømil aalisarnermut oqartussaaffiup tunngaviusumik killilernerata avataanut aamma angallatip angissusaanut – 75 BRT/120 BT qaangerlugu ataalluguluunniit angitigisunut. Angallatit anginerusut aalisarfinni sinerissamiit 3 sømilinik avasitsigisumiittuni aalisassapput, angallatillu minnerusut 3 sømilinik killeqarfiup iluani aalisarsinnaapput. Malittarisassamilli tassangaanniit raajarniarnermi immikkut akuersisoqarpoq.

Aalisakkani assigiinngitsuni tamani aalisarnissamut piunasaqaataavoq inuussutissarsiutigalugu aalisarnissamut akuersissummik peqarnissaq. Akuersissutit tamarmik Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmit tunniunneqartarput. Akuersissutit suut atorneqartarneri takussutissiaq 1-imi takuneqarsinnaapput.

Akuersissutaasartut atorneqarnerusut assigiinngitsut marluupput:

Piffissami killeqartumi akuersissutit sivisunerpaamik ukiumut ataatsimut atuuttussanngorlugit tunniunneqartartut. Uumassusilerituunit siunnersuineq ukiunut arlalinnut atuutsillugu piffissamut killilikkat akuersissutitik, ukiuni arlalinni atuussinnaasunik atulersitsisoqarsinnaavoq. Piffissamut killililigaanngitsunut akuersissutitut pisarineqarsinnaatitaasut amerlanerpaaffilerneqartarput.

Akuersissutit piffissamik killiligaanngitsut, pisassallu annerpaaffigisassaannik akuersissutitaqartut, raajarniarnissamut pinngitsoorneqarsinnaanngillat.

Qeqertarsuup tunuani, Uummannami aamma Upernavimmi sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi angallatit takissusii najoqqutaralugit akuersissutit tunniunneqartarput.

Angallatinut 6 meterinit takinerusunut akuersissutit piffissamik killilernerneqarneq ajorput, pisassalli amerlanerpaaffilerneqartarlutik.

Angallatinut 6 meterinit naannerusunut akuersissutit piffissamik killiligaasarput, inummilli pisarineqarsinnaasut qummut killilernerneqartaratik.

Takussutissiaq 1: Aalisakkat aamma angallatit suoneri najoqqutaralugit akuersissutaasartut.

	Akuersissutit piffissamut killilikkat		Akuersissutit piffissamut killiligaanngitsut	
	Pisassat amerlanerpaaffillit	Qummut amerlanerpaaffilerneqanngitsut	Pisassat amerlanerpaaffillit	Qummut amerlanerpaaffilerneqanngitsut
Angallatit 75 BRT / Taakku	Aalisakkat raajat	Aalisakkat ataatsimut pisassaritinneqartut	Raajat	
Angallatit 75 BRT / 6 meterinik		Saattussat	Raajat	
Angallatit 75 BRT / 6 meterinik		Aalisakkat suulluunniit		

TAC aamma pisassat amerlassusaat, Kitaani Tunumilu, ukiumoortumik Naalackersuisunit aalajangersarneqartarput, sinerissap qanittuani aamma avataani aalisarnermi, aalisakkat ataasiakkaat pillugit uumassusiulerituut siunnersuuteqareernerisigut aamma nunanik allanik isumaqatigiissuteqarnikkut.

Nunatsinni aalisagartassat amerlassusilerneqartanngitsutuat tassaapput aqutsisoqarfiit Qeqertarsuup tunuata, Uummannap aamma Upernaviup avataaniittut nunatsinni tamarmi sinerissap qanittuani qaleralinniarsinnaatitaaneq. Aammattaaq sumiiffinni pisassiiffiunngitsuni sinerissamut qanittumi killeqanngitsumik qaleralinniartoqarsinnaavoq, Qeqertarsuup Tunuaniit avannaanut aqutsivinni pingasuni tamani inissisimasut.

Raajat pillugit pisassiissutitigut aqqissuussineq avataasiortunut raajanik 1990-imili pisassiissutit niuerutigineqarsinnaasut nammineq pigisanik tunngaveqarpoq, 1996-imiillu aamma sinerissap qanittuani raajarniartartunut atuutilersoq. Niuerutigineqarsinnaaneri isumaqarpoq pisassiissutit pigisat aamma ukiumut pisassiissutit akuersissutinik pigisaqartut akornanni niuerutigineqarsinnaasut. Raajartassiissutit suliffeqarfinnut tunniunneqartarput. Akuersissutit pillugit nalunaarummit takuneqarsinnaavoq akuersissut piginnittumut aalajangersimasumut atulersinneqartartoq. Tassani allanneqassaaq angallat imaluunniit angallatit aalisarnermik ingerlataqartussat. Piffissaq killilernagu aalisarsinnaanermut akuersissummut atatillugu ukiumoortumik pisassiissutinik nalunaarummi angallatit allassimassapput. Avataasiortuuni aalisarnermi raajartassani TAC-ip 33,33 % tikillugit, sinerissallu qanittuani 15 % tikillugit, suliffiup pigisinnaavai. Kalaallit Nunaata Kitaani raajat pillugit TAC-ip tamarmiusup 43 pct.-ii sinerissamut qanittumi aalisariutinut 57 pct.-iilu avataasiortunut tunniunneqartarput. Tunumi raajartassat TAC-iat tamarmi avataasiortuinnarnut tunniunneqartarput.

Angallatinut 6 meterimit takinerusunut sinerissap qanittuani qaleralinniartunut ataasiakkaanut pisassiissutigineqartartut 2012-mi tuniniarneqarsinnaalersitaapput, aqutsisoqarfinni kitaaniittuni Qeqertarsuup tunuani, Uummannami aamma Upernavimmi. Sinerissamut qanittumi qaleralinniarnermi pisassiissutit tamatuma kingorna angallatinut 6 meterimik mikinerusunulluunniit, siulliunniulluni aalisarfiusumi aamma 6 meterinik anginerusuni angallatinut pisassiissutinut niuerutigineqarsinnaasunut agguarneqarput. Suliffeqarfik sinerissamut qanittumi pisassiissutinut niuerutigineqarsinnaasunit tamarmiusunit 5 pct. tikillugu annerpaamik pigisaqarsinnaavoq.

Aalisariutit niuerutigineqarsinnaasunik pisassinneqarsimasuni aalisarsinnaassusiat tulluurtumik iluaqutigineqarnerat qulakkeerniarlugu aaqqissuussineq "Pisassiissutit nuunneqarsinnaaneri" atulersinneqarpoq. Aaqqissuussinermi ingerlatseqatigiiffiup 15. novemberimiit ukiup tulliani pisassiissutiminit siumoortumik aalisarsinnaalersarnera akuerineqartarpoq. Taamatuttaaq aamma ukioq mannami pisassat ilaat ukiup tullianut nuunneqarsinnaaneri akuerineqarlutik. Pisassiissutilli nuunneqartut 30 april sioqqullugu aalisarneqareersimasussaallutik. Raajarniarnermut aamma sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi angallatinut pisassiiffiusuni pisassiissutinik nuussisinaanermut ilaapput. akuersissutinik piginnittup pisassiissutinik ukiumiit ukiup tullianut qanoq amerlatigisunik nuussisinaaneranut qummut killiliisoqanngilaq.

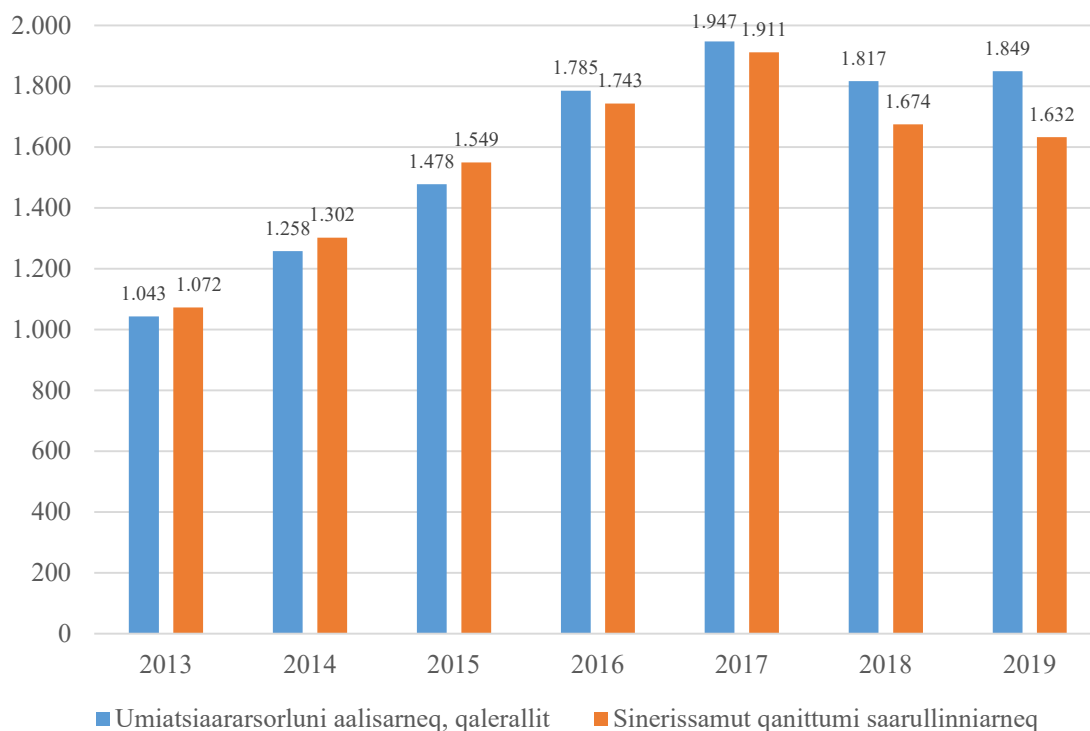
Aalisariutit

Aalisariutit akornini angallatit angissusaat assigiinngisitaartorujussuupput. Aalisariutit tassaapput qimussit aamma umiatsiaaqqat, kiisalu kilisaassuit nunarsuarmi annerpaat ilaat. Angallatit suunerinut takussutissiaq Ilangutaq A, tabel 2-miippoq.

Avataasiorluni sinerissamilu qanittumi raajarniarnermi piginnittut tasaanerupput suliffeqarfiit angisuut ikittuinnaat.

Umiatsiaararsortut amerlanersaat aamma sinerissap qanittuani angallatit mikinerusut tasaanerupput inunnit ataasiakkaanit pigineqartut imaluunniit aalisarnermik inuussutissarsiortunit ataatsimoorullugu ingerlanneqartut. Inuussutissarsiutigalugu aalisariutit umiatsiaarpassuupput, angallatinut nalunaarsuiffinni nalunaarsorsimangitsut. Sinerissap qanittuani aalisarnermi umiatsiaararsortut annertuumik aalisarsinnaassuseqarput, kisianni nalunaarsorneqannginneri pissutigalugu angallatini taakkunani piasisinnaasat tatiginartumik naatsorsorneqarsinnaanngillat. Sinerissami qanittumi qaleralinniarnermi saarullinniarnermilu akuersissutinik atulersitsineq 2017 tikillugu qaffakkiartorsimavoq (Takussutissiaq 4). Ukiuni kingullerni marlussunni akuersissutit ikiliartulersimapput sulili amerlasoorujussuullutik. Tamanna umiatsiaaqqanik angallatinillu mikisunik amerlasuunik pilersitsivoq, aalisariutillu ilaanni annertuumik sinneqartumik piginnaasaqartitsilluni.

Takussutissiaq 4: Sinerissap qanittuani saarullinniarnissamut aamma umiatsiaararsorluni qalerallinniarnermi akuersissutit ineriartornerat, 2013-2019.

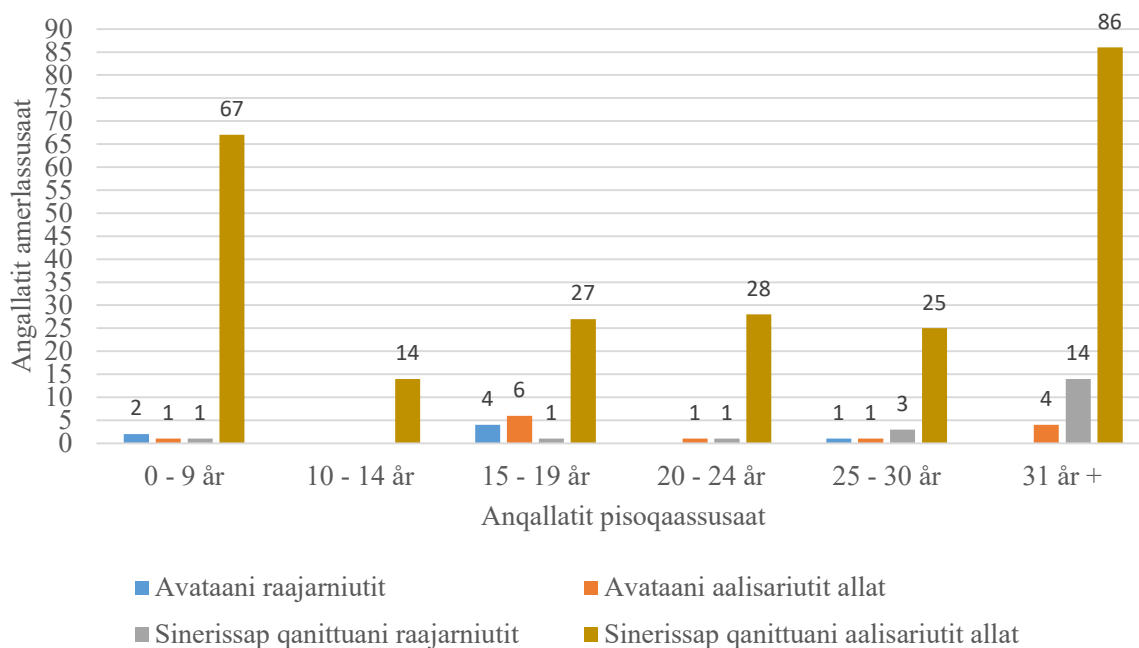

Pissarsiffik: KANUAANA.

Nassuiaat: Umiatsiaararsorluni qalerallinniarnermut akuersissutit tunniunneqartartut amerlassusaat tassaapput akuersissutaasartut ataatsimut katinneri aqutsisoqarfinni aamma nunatta sineriaata sinnerani.

Aalisariutit ilarparujussui angallataapput pisoqqat, takussutissiaq 5-imi takuneqarsinnaasutut.

Takussutissiaq 5: Aalisariutit pisoqaassusiisa agguarneri (angallatit 6 meterinik takinerusut nalunaarsugaasut), oktober 2019.

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik KANUAANA-mit paasisutissat tunngavigalugit.

Nassuiaat: Allatigut avataasiorluni aalisariutini kilisaatit marluk aamma Kalaallit Nunaata avataani 2019-imi raajarniarput.

2019-imi aalisariutit agguaqatigiissillugu pisoqaassusaat tassaavoq ukiut 26-it aalisariutillu affai sinnerlugit ukiunik 25-nik amerlanerusunilluunniit pisoqaassuseqarlutik. Aalisariutit ilaasa nutarterneqarnissaat taamaattumik pisariaqarpoq. Aalisarnerni ataasiakkaani aalisariutit nutaaliaanerusut pineqarput. Tamanna pingaartumik avataasiorluni raajarniarnermi atuuppoq, ilaatigut tassaasut angallatit nutaarluinnaat, ilaatigullu angallatit ukiut 17-it 19-inillu akornanni pisoqaassusillit.

TAC, pisassiissutit aamma pisarineqartartut

Tabel 2-mi takuneqarsinnaapput Nunatsinni aalisakkani pisassiissutigineqartartut pingaarnarpaat. Nunatsinni avataasiorluni aalisarnissamut ataatsimoortumik akuersissutaasartut nunatsinni aalisariutinut pisassiissutigineqartarput, aalisarnissamut isumaqatigiissut najoqqutaralugu EU-mut akuersissutigineqartarlutik, kiisalu Rusland, Norge aamma Savalimmiut akuersissuteqarfiusarput, nunanik taakkuninnga pisassiinissamut isumaqatigiissutit najoqqutaralugit. Aammali ilanngussaq B-mut innersuussisoqarpoq.

Takussutissiaq 2: Nunatsinni aalisakkanik pisassiissutigineqartartut pingaarnarpaat, 2014-2019.

Tonsit	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Raajat	80.207	69.661	80.826	87.206	97.948	100.833
<i>Avataasiortut – Kitaa</i>	<i>45.262</i>	<i>39.365</i>	<i>45.715</i>	<i>49.223</i>	<i>55.517</i>	<i>57.332</i>
<i>Avataasiortut – Tunu</i>	<i>800</i>	<i>600</i>	<i>625</i>	<i>850</i>	<i>550</i>	<i>250</i>
<i>Sinerissamut qanittumi – Kitaa</i>	<i>34.145</i>	<i>29.696</i>	<i>34.486</i>	<i>37.133</i>	<i>41.881</i>	<i>43.251</i>
Qalerallit	38.154	41.728	40.022	41.575	41.875	44.301
<i>Avataasiortut – Kitaa</i>	<i>8.075</i>	<i>9.725</i>	<i>9.725</i>	<i>10.875</i>	<i>10.975</i>	<i>13.009</i>
<i>Avataasiortut – Tunu</i>	<i>3.685</i>	<i>3.803</i>	<i>1.797</i>	<i>2.500</i>	<i>2.700</i>	<i>2.755</i>
<i>Sinerissamut qanittumi – Kitaa</i>	<i>26.394</i>	<i>28.200</i>	<i>28.500</i>	<i>28.200</i>	<i>28.200</i>	<i>28.537</i>
Saarullit	24.745	38.945	52.275	52.875	52.775	43.275
<i>Avataasiortut – Kitaa</i>	<i>-</i>	<i>5.000</i>	<i>5.000</i>	<i>5.000</i>	<i>5.000</i>	<i>-</i>
<i>Avataasiortut - Kitaata Kujataa Tunulu</i>	<i>6.245</i>	<i>6.445</i>	<i>11.875</i>	<i>11.375</i>	<i>11.275</i>	<i>15.475</i>
<i>Sinerissamut qanittumi</i>	<i>18.500</i>	<i>27.500</i>	<i>35.400</i>	<i>36.500</i>	<i>36.500</i>	<i>27.800</i>
Suluppaakkat	6.900	9.700	6.500	5.525	5.525	2.974
<i>Avataasiortut – Kitaa</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>
<i>Avataasiortut - Tunumi^a</i>	<i>5.900</i>	<i>8.700</i>	<i>5.500</i>	<i>4.525</i>	<i>4.525</i>	<i>1.974</i>
Avaleraasartuut - avataasiortut – Tunu	100.000	85.000	85.000	66.365	66.365	70.411
Saattuat – sinerissap qanittua – Kitaa	2.800	2.800	2.400	2.900	3.075	3.075
Uiluiit – sinerissap qanittua – Kitaa	2.520	2.520	2.520	2.520	2.520	2.520
Nipisat (suaat) – sinerissap qanittua - Killeqanngitsumik		1.500	1.500	1.500	1.300	1.300

a. Tunumi suluppaagartassat 2015-imi katinnerini avannarpasissutsip 660-ip avannaani pisassat 3.500 tons ilaapput.

Pissarsiffik: APNN.

Nunat allat imartaanni avataasiorluni aamma pisassiissuteqarpoq, annerusumik Norgemi, Ruslandimi aamma Savalimmiuni, nunat ataasiakkaat isumaqatigiissuteqarfigisimaneri najoqqutaralugit aalisariutinut nunatsinneersunut agguanneqartartunik.

Nunanik ataasiakkaanik isumaqatigiissuteqartarnertigut Nunatta qulakkeertarpaa nunat allat imartaanni nunatsinneersut aalisarsinnaatitaanerat, taamatuttaarlu nunani allamiut aalisariutaasa

nunatta imartaanni aalisarsinnaatitaasarlutik. Ilanngussaq B-mi nunat allat imartaanni pisassiissutit nunatsinneersunit aalisarneqarsinnaasut pillugit takussutissiaq issuarneqarpoq, 2014-2019.

Aalisakkanut assigiinngitsunut pingaarnernut pisassarineqartut tamarmiusut, nunatsinni aalisariutit tamarmiusut pisarisimasaat ukiuni 2014-2018-mi, suunerinut immikkoortillugit tabel 4-mi takutinneqarput.

Takussutissiaq 4: Aalisariutit nunatsinneersut aalisakkanit pingaarnernit pisaasa amerlassusii tamarmiusut, 2014-2018.

Tonsit	2014	2015	2016	2017	2018
Raajat	83.369	70.289	80.968	87.185	88.754
<i>Avataasiortut</i>	<i>45.287</i>	<i>36.346</i>	<i>40.662</i>	<i>43.983</i>	<i>48.995</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>38.082</i>	<i>33.944</i>	<i>40.306</i>	<i>43.202</i>	<i>39.758</i>
Qalerallit	38.209	38.191	42.230	38.144	41.051
<i>Avataasiortut</i>	<i>11.464</i>	<i>13.318</i>	<i>11.564</i>	<i>13.402</i>	<i>13.724</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>26.745</i>	<i>24.873</i>	<i>30.666</i>	<i>24.742</i>	<i>27.327</i>
Saarullit	31.117	49.035	56.370	54.303	44.853
<i>Avataasiortut</i>	<i>12.619</i>	<i>23.668</i>	<i>21.747</i>	<i>22.329</i>	<i>21.874</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>18.497</i>	<i>25.366</i>	<i>34.623</i>	<i>31.975</i>	<i>22.980</i>
Suluppaakkat – avataasiortut	4.644	4.815	5.371	4.510	3.129
Avaleraasartuut – avataasiortut	78.382	30.390	36.031	46.568	63.018
Saattuat – sinerissamut	1.683	1.857	1.950	2.210	2.646
Uiluiit – sinerissap qanittuani	608	627	716	507	699
Nipisat - sinerissamut qanittumi	8.106	7.094	4.985	7.384	6.726

Pissarsiffik: KANUAANA aamma Naatsorsueqqissaartarfik.

Nassuiaat: Pisarineqartut tamarmik uumatillugit oqimaassusiannut uuttugaapput.

Aalisarnermut EU-mik isumaqatigiissut

Aalisarnikkut suleqatigiinnissamik EU-mik Nunatta isumaqatigiissutaa, aalisarnermik isumaqatigiissutini pingaarnersaavoq. Europami Niueqatigiiffimmik Nunarput siullermeerluni isumaqatigiissuteqarpoq 1. februar 1985. Isumaqatigiissutip atuutsinneqarnera tapiliussatigut ingerlanneqartarpoq, ukiunut arlalinnut atuutsinneqartussatut isumaqatigininniutigineqartarpoq.

Nunatta imartaani EU-p aalisarsinnaatitaaneranut, Nunatta aningaasanik akilerneqarsinnaatitaanera isumaqatigiissutikkut qulakkeerneqarpoq. Taamatuttaaq Nunarput aalisakkanik nioqqutissiaminik EU-p iluani niuerfinnut akileraarusersorneqanngitsunik eqqussisinnaatitaavoq. Isumaqatigiissuttaaq nungusaataanngitsumik akisussaassusilimillu aalisarnissap siuarsarnissaanut peqatigiilluni siuarsaaqatigiinnissamut killiliisuvoq. EU-mut piffissami tapiliussap atuuffissaani aalisagartassiissutit missingersuutaapput, ilisimatuulli innersuussuteqarneri najoqqutaralugit ukiut tamaasa aalajangerneqartarlutik, tassa nungusaataanngitsumik aalisarnissaq qulakkeerniarlugu.

Aalisarneq pillugu tapiliussaq nutaami EU-p nunatta imartaani aalisarsinnaatitaanera aalajangersaaffigaa aamma EU-p piffissami 2016-2020-mi nunatsinnut akiliutissai. Siusinnerusukkut tapiliussaasimasooq 2013-2015-imeersoq ukiunik pingasuinnarnik sivisussuseqarsimavoq, EU-mi aalisarnermut politikip iluarsartuunneqarnera peqqutigalugu. Tapiliussani taakkunani marlunni pisassiissutigineqartut amerlassusissaattut isumaqatigiissutaasut Ilanngussaq B, tabel 7-mi takuneqarsinnaapput.

Aningaasatigut taarsiissutit tassaapput: aalisagartassanut EU-mut pisisassanngortinneqartunut akiliut; aalisariutaatillit akuersissuteqarfigineqartut akiliutaat, kiisalu aalisarnermut tunngatillugu ineriartortitsinissamut tapiissutit. Taakkua saniatigut "sillimmatit" immikkoortinneqartarput pisassiissutitut ilassutaasinnaasut. Aalisarneq pillugu tapiliussami nutaami pisassiissutinut ikinnerusunut akiliutigineqartartut amerleriartinneqarneri angusarineqarput, tamanna Nunatsinnut iluaqutaavoq. Akiliutigineqartartut tamarmiusut ilanngutaq B, tabel 8-mi takuneqarsinnaasunut tunngavigineqarpoq tapiliussami allassimasunik pisassiissutinik EU tunineqassasoq. Pisassiissutit ikilineqarpata taamaaqataannik akiliutissat ikilineqassapput.

Aalisarnikkut suleqatigiinnissami isumaqatigiissummut tapiliussa q nutaaq pillugu isumaqatigiinniarnert, 1. januar 2021 atuutilersussa q oktoberip aallartilaarnerani 2019-mi aallartinneqarput.

5. Uumassuseqarnikkut piujuartitsineq aalisarnermik nakkutiginninnermi tunngavittut

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliaakkiissut malillugu ilaatigut Kalaallit Nunaata aalisarnermut politikianut pingaarnertut tunngaviit tulliuttut suliarineqassapput:

"Aalisarneq aalisakkat amerliartoqqinnissaat annertunerpaamillu atuneq qulakkeerniarlugit aalisakkanik pisuussutinik peqassutsikkut nungusaataangitsumik atuneq tunngavigalugu ingerlanneqassaaq, aalisarneq taamaalilluni qaqugorsuarmulluunniit suliffissaqartitsinermut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut suli tapersiisinnaaniassammat."

Aalisakkanik pisuussutinik uumassuseqarnikkut nungusaataangitsumik iluaquteqarneq suliaakkiissummi imaluunniit maanna aalisarneq pillugu inatsimmi nassuiarneqarsimangilaq. Taamaakkaluartoq nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit arlaqartut uumassuseqarnikkut nungusaataangitsumut killiliisuupput. Nunat tamalaat suleqatigiinnerat aamma nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutit tassaapput:

Naalagaaffiit Peqatigiit Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutaanni (UNCLOS) 1982-imeersoq ilaatigut piumasarineqarpoq nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuinissaq pillugu anguniakkanit aallaaveqartumik aalisarnerit ingerlatsivigineqartassasut (MSY).

Naalagaaffiit Peqatigiit aalisarneq pillugu (UN Straddling Fish Stock Agreement) isumaqatigiissutaat 1995-imeersumi pineqarput Imaani pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutit atulersinnissaa aamma mianersornissamut tunngavimmik (precautionary approach) atuinissamut aamma nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuinissaq aamma MSY.

Aalisarnermi akisussaassuseqartumik pissusilersornissamut najoqqutassiaq 1995-imeersoq. Naalagaaffiit Peqatigiit aalisarneq pillugu isumaqatigiissutaat aamma aalisarnerup attatiinnarnissaa, ingerlatsiviginissaa ineriartortinnissaalu pillugit tunngaviit najoqqutassiap malippai.

Naalagaaffiit Peqatigiit uumassusillit assigiinngiiaarnerat pillugu isumaqatigiissutaat 2002-meersoq (CBD) ilaatigut uumassusillit sunniivigeqatigiittarnerat pillugu tunngavik (ecosystem approach) atorlugu uumasooqassutsikkut assigiinngiiaarnerup attatiinnarnissaanut tunngasoq. Uumassusillit assigiinngiiaarnerat pillugu isumaqatigiissutit 2010-mi akuersissutigaa, 2011-miit 2020 tikillugu periusissamut pilersaarut, tassani ilaatigut anguniarneqarpoq imartat matuneqarnerat ikiorsiullugu imartat annertussuserisaata 10 %-ia allanngortinnagu pigiinnarneqassasoq.

Isumaqatigiissutini siulliini allanneqartuni tunngaviit pingasut kivitsisuusut ima naalisarlugit oqaatigineqarsinnaapput:

Mianersornissamut tunngavik (precautionary approach),
Nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuneq (MSY) aamma
Uumassusillit sunniivigeqatigiittarnerat pillugu tunngavik atorlugu periuseqarneq (ecosystem approach).

Mianersornissamut tunngavik (precautionary approach) aamma Nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuneq

Mianerinninnissamut tunngavik malillugu aalisagaqatigiiaat aamma qalerualeqatigiiaat, uumasooqassutsikkut killissat qularnaatsut (safe biological limits) iluaniitinneqarnissaat aalisarnermik nakkutillinerup qulakkeertussaavaa. Tassa imaappoq aalisagaqatigiiaat kinguaassiornissap qulakkeernissaanut amerlassutsimikkut naammassapput aammalu aalisagaqatigiiaat

kinguaasiorsinnaanerannut atatillugu aalisarnej oqimaaqatigiissaaq. Naalagaaffiit Peqatigiit aalisarnermut isumaqatigiissutaat oqaasertaliussanut ilitersuummik aamma mianersornissamut tunngaviup atorneqarnissaanik imaqarpoq, matumani uumasooqassutsikkut killissat qularnaatsut iluini aalisagaqatigiit inissisimanissaasa qulakkeernissaannut innersuussutitut immikkoortunik atuinissaq ilanngullugu.

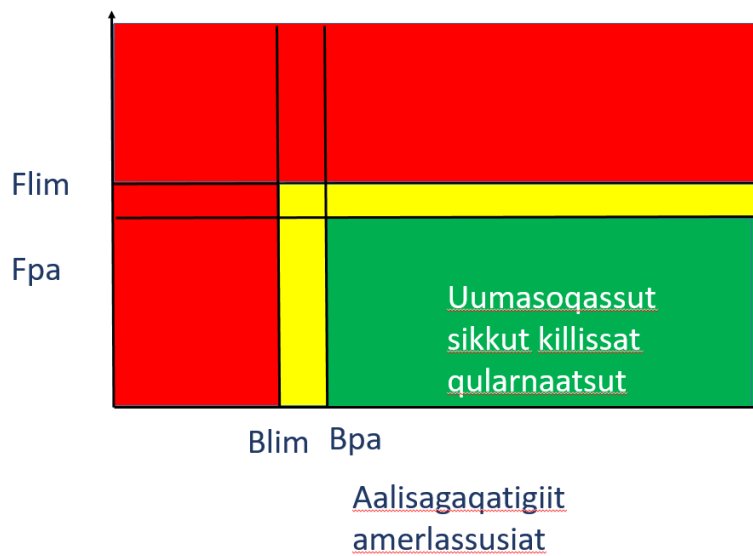
Siunissami isumalluutunik aqutsinissamut inassuteqaatinik sulineranut tunngavittut tunngaviit taakku ataatsimiititaliarsuarmit aallaavigineqarput. Takussutissiami ataaniittumi najoqqutassianik aamma uumassuseqarnikkut killiliussat isumannaatsut atorneqarneri takutinneqarput. Aalisagaqatigiit siunissami ilimanaateqarluartumik uumasooqassutsikkut killigitat qularnaatsumiitikkumallugit/immikkoortumi qorsummiittumiitinniarlugit, pitsaanerpaamik amerliartoqqissinnaanerat qulakkeerniarlugu aaligasaqatigiit amerlassuseqassapput. Tassa imaappoq taakku killiliussaq (Blim) qaangersimassavaat, tassani amerliartorsinnaanerat ajortumik sunnerneqarsinnaalluni, tassa aalisakkat suffisinnaasut ikippallaarmata. Peqatigisaanik aalisakkat siunissami aamma killiliussaq Blim qaangerlugu annertussuseqartumik aalisartoqassanani. Taamatut aalisarnermut qummut killiliineq taaneqarpoq Flim.

Aalisakkanik angissusiliinermi naliliinermi nalorninartuusinnaasut sillimaffiginiarlugit Blim nalornissutaasinnaasunut naapertuuttumik pakkersimaarinnissummik ilaneqarpoq. Taamatut peqassutsimut mianersortumik killiliineq taaneqarpoq Bpa. Taamaaqataanik aalisarnerup qummut killilerneranik naatsorsuinermi nalornissutaasinnaasut sillimaffigineqarput (Flim), nalornissutaasinnaasunut naapertuuttumik pakkersimaarinnissut ilanngaatalugulu. Aalisarnermut taamaut qummut killiliineq taaneqarpoq Fpa.

Aalisagaqassuseq Bpa sinnersimagaa aammalu aalisarnej Fpa ataasimagaa nalilerneqarpat qularnanngitsumik piviusoq uumassusilerituut killiliussaasa iluanniisimassaaq - ilusilersukkami qorsummik nalunaaqqutsigaq. Aalisagaqassuseq aamma/imaluunniit aalisarnej sungaartumik nalunaaqqutsikkap iluanniippat aalisagaqassuseq aalisarnerluunniit imaluunniit pineqartut marluullutik qularnanngitsumik aappaluttumik nalunaaqqutsikkamiissimapput. Tamanna isumaqarpoq aalisarnej uumassuseqarnikkut isumannaatsumik killiliussap iluani ingerlanneqanngitsoq, taamaattumillu piujuartitsinermik tunngaveqarnani.

Takusassiaq 6. Uumassuseqarnikkut isumannaatsumik killiliussamut sanilliullugu peqassutsip inissisimaneranik nalilersuinissamut innersuussutit ICES-imit atorneqarput.

Aalisakkat toqusarnerat

Nassuiaat. Takussutissiap uumassuseqarnikkut isumannaatsuuneranik killiliussamut sanilliullugu peqassutsip inissisimaneranik nalilersuinissamut innersuussutit ICES-imit atorneqarput. Peqassutsip uumassuseqassutsikkut isumannaatumik killiliussap/qorsuup iluaniinnera ilimanarluinnassappat peqassuseq uumassuseqarnermik najoqqutaq Bpa qaangersimassavaa aalisarnerlu aalisarnermi najoqqutaq Fpa-mi inissisimalluni taassumaluunniit ataaniilluni (oqaasertaliussat takukkit). Killigitat aamma mianersuussinermut innersuussutit akornanni titarnerit akuttoqatigiissaakkat, takusassiami sungaartumik ilisarnaaserneqarsimapput, matumani takussuserumallugu, aalisaggatigiit aalisarnerlu titarnermi akuttoqatigiinniissanersoq nalilerneqarsimappat tassaasoq ilimanaateqartoq aalisaggatigiit imaluunniit aalisarnerq imaluunniit marluullutik piviusumik aappalaartumiittut, tassa imaappoq, uumasoqassutsikkut killiliussat qularnaakkat avataanni.

Nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuineq (MSY) ima oqaasertalerneqarsimavoq, piffissami sivisuumi aalisaggatigiinnit amerlassutsimikkut aalaakkaasunit pisarineqarsinnaasut amerlanerpaaffigisaat. Peqassuseq uumasoqassutsikkut killiliussat qularnaakkat iluaniissappata, imminerminili tamanna naammangilaq, nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuinerup qulakkeernissaanut tunngaviussaaq. Nungusaataangitsumik annertunerpaamik atuineq qorsummik ilisarnaasikkamiippoq kisianni qanoq eqqortigisuunissaa aalisaggatigiinni aamma aalisarnermi periutsit toqqakkami qanoq ingerlanermit isumalluuteqartussaavoq.

Marine Stewardship Council (MSC)

Imartanik Ingerlatsinermut Siunnersuisooqatigiit (Marine Stewardship Council) tassaavoq nunat tamalaat akornanni aningaasanik iluanaarniartuunngitsaq suleqatigiiffik, aalisarnernut atatillugu akuitsut pillugit allagartalersuisarnermik uppersaasarnemillu malitassanik inerisaasimasoq. MSC tassaavoq nunat tamalaat akornanni allagartalersuisarnermik malitassanik suliaqarnermi siuttuusoq aamma ataatsimoortukkaanik nioqquteqarfinni arlalippassuarni ataqqisaasoq.

Ataatsimoortukkaanik nioqquteqarfiit angisuut amerlasuullu aalisakkat MSC-imik allagartalikkat tuniniarnissaat taamaallaat anguniagaraat. Niuerfiit ilaasa piumasarisarpaat aalisaggat MSC atorlugu uppersaaffigineqarsimassasoq aamma aalisakkat MSC atorlugu uppersaasikkat akisunerukkajuttarput.

MSC ilaatigut atlantikap avannaani sunniuteqartorujussuuvoq nungusaataangitsumillu aalisarnermik ineriartortitsinermut pitsaasumik tapersiisimalluni. 2019-ip aallartinnerani nunarsuaq tamakkerlugu aalisarnerit 362-it uppersaasammik peqarput. Taakku nunarsuaq tamakkerlugu pisat tamarmiusut

16 %-iisa missaat piasisimavaat. Kalaallit Nunaanni aalisarnerit tulliuttut 2019-imi MSC atorlugu uppersaaserneqarsimapput:

- Kitaata avataani qaleralinniarneq
- Kitaani nipisanniarneq
- Kalaallit Nunaata Barentsip Imartaani aamma Atlantikup Avannaata Kangiani saarullinniarnera, misaqqarnarniarnera (kuller) aamma saarullernarniarnera.
- Raajat Kalaallit Nunaata Kitaani

MSC-mik allagartaq aalisarnermut aamma aalisakkamut aalajangersimasumut atuunnani. Tamatuma kingunerisaanik pisat ilaat assersuutigalugu qaleralik MSC-mik allagartaqarpoq allat peqanngitsut.

Uppersaat katillugit tikkuussissutinik 28-nik ilaqarpoq tunngavissaatitaasuni pingasuniittunik:

1. Aalisagaqatigiinnut nungusaataangitsoq,
2. Aalisarnerup uumassusilinnut sunniisarnera aamma
3. Ingerlatsineq sunniuteqarluartoq.

Ingerlatsinermut pilersaarutit

Aalisagaqatigiinnut/aalisarnermut ingerlatsinermut periuseq ingerlatsinissamut pilersaarut aqqutigalugu atuuttunngortinneqakkajuppoq.

Ingerlatsinissamut pilersaarut nalinginnaasumik siunissamut ungasinnerusumut anguniagaqartarpoq aammalu pisat pillugit maleruagassanik ilaqartinneqakkajuttarluni (harvest control rule), taakku nassuiaaffigisarpaat pisaqarsinnaanermut periarfissat qanoq ittuunerat, TAC-mik aalajangersaanertut iluseqartumik. Tamatuma saniatigut pisassiissutit agguataarnerat, aalisarfinnut appakaassinnaaneq aamma nakkutilliinermi apeqqutit kiisalu teknikikkut maleruagassanik soorlu aalisarnermi atortut iluserisassaasat, imartamut maleruagassiat aamma pisat katitigaaneri pillugit isumaqatigiissutinik pilersaarutit imaqartinneqakkajuttarput. Teknikikkut maleruagassat aalisakkanut aalisarneqartunut sammitinneqartarput soorluttaaq aamma uumasooqassutsimut aalisarnerup sunniuteqartarnerata annikillisinneqarnissaanut taakku sammitinneqarsinnaasartut.

Maannakkut ingerlatsineq

Ullumikkut aalisarnernik ingerlatsineq pisaqarsinnaanermut periarfissanik TAC-itut ilusilikkat pillugit maleruagassianit tunngaveqarqarpoq aamma aalisagaqatigiinnut pingaarnernut pisassiissutit teknikikkut maleruagassanik ilaqartarput soorlu assersuutigalugu aalisarnermi atortut iluserisassaannut, imatanut maleruagassanut aamma pisat katitigaanerannut piumasaqaatit.

Ilanngussaq C tassaavoq Kalaallit Nunaanni aalisagaqatigiiaat pillugit takussutissiaq, innersuussassanut atatillugu inissisimanerat, ilisimatuussutsikkut siunnersuinermit kikkut akisussaansut aamma aalisagaqatigiiaat TAC aqqutigalugu ingerlatsinermut ilaanersut aamma siunissamut ungasinnerusumut ingerlatsinissamut pilersaarut pillugit paasissutissat saqqummiuppai.

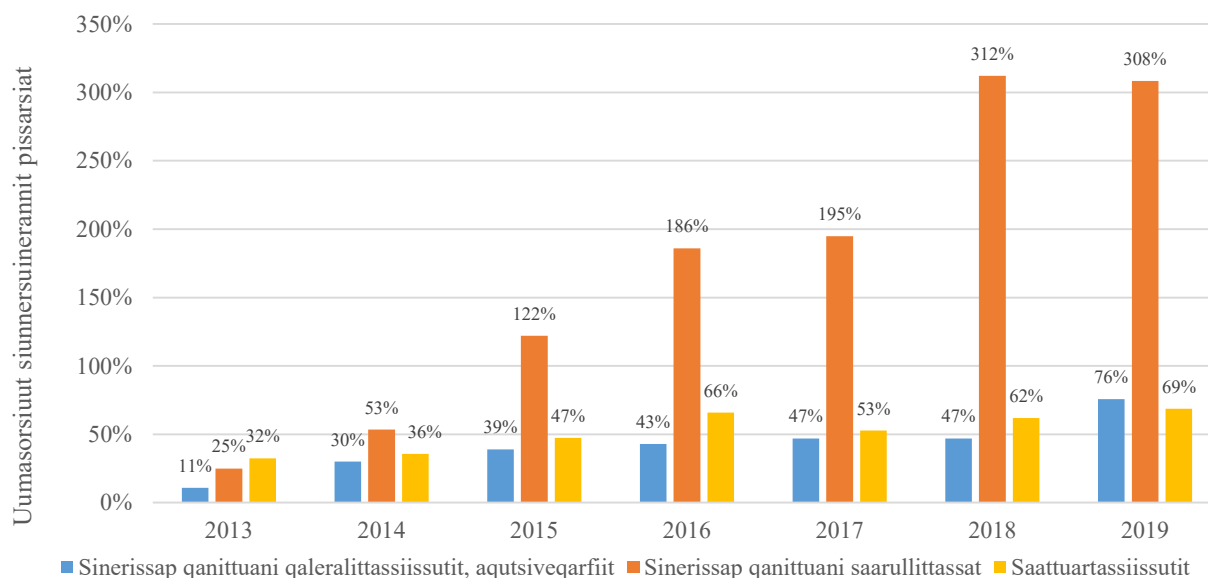
Uumasooqassutsimut siunnersuineq Pinngortitaleriffimmeersoq, NAFO-meersoq aamma ICES-imeersoq, Kalaallit Nunaanni TAC-p pisassiissutillu pillugit aalajangiinermut tunngaviliisuusartut, mianersornissamik tunngavissaatitaasumit aallaaveqarput nungusaataanngitsumillu annertunerpaamik atuinissap (MSY) piviusunngortinnissaanut sammitinneqartarluni. TAC-mik aalajangersaanermut ilisimatuussutsikkut aalajangiinissamut tunngaviusoq taamaalilluni nunat tamalaat akornanni assigiiartumik peruserisanut ataatsimut isigalugu naapertuuppoq.

Imartanik Ingerlatsinermut Siunnersuisooqatigiit (MSC) aalisarnerup nungusaataanngitsumik ingerlanneqarnissaata inerisarneqarneranut peqataasimavoq, aalisakkanut aalisarneqartunut taamaallaat tunngasunuunngitsoq, kisiannili uumasooqassutsimut aalisarnerup sunniutigisartagai aamma pineqartillugit. MSC siunissamut ungasinnerusumut ingerlatsinissamut pilersaarutit inerisarneqarneranni aamma sunniuteqarsimavoq Kalaallit Nunaannilu aalisarnermut ingerlatsinissamut pilersaarutit ilaat, MSC-mik allagartaliinermut atatillugu suliarineqarsimallutik. Aammattaaq aalisarnermi akinut ajunngitsumik MSC sunneeqataasimavoq, siunissamilu ungasinnerusumi naatsorsuutigineqarluni MSC-imik allagartaqanngitsut aalisakkanit tunisassiat tamassasut imaluunniit sakkortuumik annikillissasut.

Siuliini nassuiaatigineqartut aallaavigalugit siunissamut ungasinnerusumut aalisagaqatigiinnut/aalisarnermut tunngatillugu tunngavissat ingerlatsinissamut pilersaarutitut ilaasut, ullumikkut amerlanerpaartaat aalisarnerup aamma pisarineqarsinnaanermut periarfissat akornanni oqimaaqatigiipput. Taamaattumik aalisarnerit aamma aalisagaqatigiit uumasooqassutsimut nungusaataanngitsumik atornerqarput aamma aalisarnermi aningaasaqarnerup patajaatsuunissaanut tunngavissiilluni. Peqassutsinut/aalisarnermut siunissamut ungasinnerusumut ingerlatsinermut pilersaaruteqanngitsunut assiliaq assigiinngisitaarneruvoq.

Takussutissiaq 7-mi aamma ilanngussaq C-mi takuneqarsinnaavoq aalisarnernut pingaarnernut arlalinnut piujuartitsinermik tunngaveqanngitsumik iluaquteqarneq pineqartoq.

Takussutissiaq 7: Peqassutsinut aalajangersimasunut uumassuseqarnikkut siunnersuinermi pisassiissutit, 2013-2019

Pissarsiffik: Pinngortitaleriffik, KANUAANA aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik

Pingaartumik saarullinniarneq aamma sinerissamut qanittumi qaleralinniarneq annertuunik ajornartorsiuteqarput. Aalisarnerni taakkunani marlunni aalisakkat pisarineqartut angissusaanni malunnartumik appariartoqarsimasoq nalunaarsorneqarsimavoq pisallu annertunersaat ullumikkut tassaallutik aalisakkat mikisut.

Tamanna peqassutsini sinneqartumik aalisartoqarneranut erseqqissumik takussutissaavoq pisassiissutit peqassutsip annertussusianut tulluarnissaat qulakkeerniarlugu isumaliuteqarnissamik iliuuseqarnissamillu kinguneqartariaqartoq, aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik ingerlatsinermik.

Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarneq

Siuliini allanneqartut tunngaviit aallaavigalugit pisuussutinik ingerlatsinerup tunngavigaa, aalisagaqatigiit ineriartornerat aamma pisaqarsinnaanermut periarfissat pillugit ilisimatuussutsikkut siunnersuineq pitsaalluinnartuussasoq aamma aalisarneq pisallu pillugit paasissutissanit eqqortunit aallaaveqassasoq.

Ullumikkut Kalaallit Nunaani eqqaanilu pisuussutit uumassusillit nungusaataanngitsumik atorneqarnissaat pillugu siunnersuinerup Pinngortitaleriffik akisussaasuvoq. Pinngortitaleriffik nunani tamalaani ilisimatuussutsikkut oqalliffiusuni arlalinni peqataasuvoq, aamma isumalluutini iluaquteqarneq pillugu ilisimatuussutsikkut siunnersuinerup ilaa annertoq Atlantikup Kangianut pisarluni ICES aamma Atlantikut avannamut kitaanut NAFO aqqutigalugit.

Naalakkersuisut taamaalillutik ICES-ip aamma NAFO-p aalisagaqatigiiaanun katillugit 22-inut uumasooqassutsikkut siunnersuuteqarnissaannik qinnuteqarput. Nunat tamalaat immikkut ittumik ilisimasaqartumik eqimattaata Kalaallit Nunaata namminerisamik ilisimatuuinik

peqataaffigineqartup, aalisarnermi paasissutissanit aamma uumasooqassutsikkut misissuinerit aallaaveqartumik paasissutissat suliarisarpaat. Matuma kingorna immikkut ilisimasalittut eqimattap nutaap, ICES-ip aamma NAFO-p ataaniittup, suliaqarneq misissuataassavaa pitsaassutsikkullu qulakkeerlugu. Pitsaassutsikkut qulakkeerinnineq ingerlanneqareerpat inaarutaasumik siunnersuineq akuersissutigineqassaaq aamma Pinngortitaleriffiup ICES-ip aamma NAFO-p siunnersuineri Naalakkersuisunut saqqummiuttussaavai.

ICES-ip aamma NAFO-p sulinerinut pingaaruteqarpoq, siunnersuineq ilisimasanit pitsaanerpaanit pissarsiarineqarsinnaasunit aallaaveqassasoq, pitsaassutsikkut qulakkeerneqarsimassasoq, paasiuminartuussasoq, soqutiginaateqassasoq aamma arlaannut attuumassuteqassanngitsaq. Ilisimatuussutsikkut siunnersuineri arlaannut attuumassuteqannginneq tassaavoq siunnersuinerup uppersassuseqarneranut aalajangiisuulluinnartoq, matumani nungusaataanngitsumik illersorneqarsinnaasumik atorluanaanissaq pillugu anguniakkat akuerineqarsimasut naapertorlugit siunnersuineq aamma siunissamut qaninnerusumut politikikkut soqutigisat ilaatinneqannginnissaat ilanngullugu.

Ilisimatuussutsikkut siunnersuinerup ilisimasanit aallaaveqarnissaata aamma arlaannut attuumassuteqannginnissaata pisariaqassusia ICES-imit aammattaaq NAFO-mit assut eqqumaffigeqquneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik siunnersuineri suleriaatsit ilaatigut politikimit ilisimatusarnermiillu ersarissumik avissaarsimatinneqartariaqarput.

Paasissutissanik katersineq aamma paasissutissanik uppersarsaaneq, ilisimatuut, aalisartut soqutigisaqatigiillu allat akornanni suleqatigiinnikkut ingerlanneqakkajukkaluartut, aalisagaqatigiinnik nalilersuineq pisarineqartullu tagginnerinik suliat ilisimatuunit taamaallaat suliarineqartarput.

Tamatuma ilutigisaanik ilisimatuut, atuisut ingerlatsisullu akornanni pitsaasumik suleqatigiinnissaq pingaartuusoq kisiannili aamma ilisimatuussutsikkut siunnersuinerup arlaannut attuumassuteqannginnissaa aalajangiisuulluinnartuusoq aamma ilisimatuussutsikkut siunnersuinerup politikillu akornanni ataqatigiittoqarnissaata attatiinnarnissaa Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup pingaartutut isigai.

Oqaasertaliussat 2. Uumassuseqarnikkut siunnersuisarnermut tunngavigisat pitsaanerulersinnissaannut periarfissat

Pinngortitaleriffimmi nalilerneqarpoq isumaliutersuutit suliniutaasinnaasullu tulliuuttut, uumasooqassutsikkut siunnersuisarnermut tunngaviit pitsanngorsarneqarnissaanni isumaliutersuutitut ilanngunneqartariaqaraluartut. Aalisagaqatigiinnut tunngatillugu, paasissutissat naammattut isigineqartuni, innersuussissutaasartunut tunngatillugu nunat tamalaat akornanni assigiiartumik periusaasunut, nungusaataanngitsumik annertunerpaamik atuinermik naatsorsuinerit aamma nalikilliliinernut uumasooqassutsikkut siunnersuineq eqquutsitsissaaq. Suliffissuaqarfissuit MSC-imik allagartaqarnermut atatillugu uumasooqassutsikkut misissuinerit qitiulluinnartumik inissisimapput, tassani allagartaqalersitsisoqaqqittarmat aamma allagartat nutaat qinnuteqaataasarmata.

Allagartalersuisarnermut tunngassutilinni aalisarnermik suliffissuaqarnermik Pinngortitaleriffik pitsaasumik annertuisartortumillu suleqatigiinnermik misigisaqarsimavoq. Taamaakkaluartoq uumassuseqassutsikkut misissuisoqarnissaanik MSC-mit piumasaqaatit sakkortunerulersimapput aamma pisassiinissamut siunnersuinerinnaajunnaarlutik allanik ilaqarnerulersimallutik.

Pinngortitaleriffik sulisoqarnikkut isumalluutitigut killeqarpoq. Suliniutit uku allagartaliisarnermut

tunngaviit nukittorsaasinnaassapput:

Allagartalersuinnermut atatillugu aalisakkanik suliffissuaqarnermut piumasaqaatinik nutaanik uumasoqassutsikkut qulaajaaffiginerannut tunngatillugu suliassat isumaginissaannut sulisoqarnikkut piginnaasaqarnerup annertusinissaa. Aalisakkat natermiut aamma immap naqqani najugarineqartartut pillugit alapernaarsuinissamut iliuusissamik pilersitsineq.

Ukiuni kingullerni umiarsuit suliffissuaatigisut aamma nunami tunitsiviit teknologiikkut atugaat pitsanngoriaateqarujussuarnikuupput. Maannakkut aalisakkat ataasiakkaat(angissusii oqimaassusiilu) pillugit paasissutissat amerlasoorujussuit katersorneqarput. Paasissutissat taakku amerlasoorujussuit ilanngullugit allaaserineqassapput kisianni paasissutissat taakku tamakkiisuusumik atorneqassappata sulisinnaasunik amerlasuunik pisariaqartitsisoqassaaq. Aalisakkanik suliffissuaqarnermik suleqateqarneq aamma sinerissap qanittuani avataanilu aalisarneq pillugu paasissutissatut tunngavinnik patajaallisaaneq, tassunga atatillugu sulisussaqaartinneqartuuppat pitsanngortinneqarsinnaassagaluaput.

Ilisimatuut umiarsuaat nutaaq 2021-mi naammassineqassaaq, suliffeqarfiullu avataani alapernaarsuinnermik suliassaanut atorneqarsinnaalissalluni. Umiarsuaq suliarisarsimasaaningarnit teknikikkut suliassat siusinnerusumut naleqqiullugu amerlanerusut ammaatissavai, matumani ilaatigut nipit ingerlaartarneri, najugaqarfiit nalunaarsorneri aamma imaanik misissuinerit ilanngullugit. Umiarsuaq pitsaanerpaamik iluaqutiginiarlugu uumasoqatigiinnilu siunnersuinnermut sakkortunerusumik pullaveqarnissaaq qulakkeerniarlugu uku atorfissaqaartinneqarput:

Tekniki, paasissutissanik katersisarneq suliarinnittarnerlu pillugit piginnaasat nutaat Pinngortitaleriffimmiittut.

Ataatsimut isigalugu Pinngortitaleriffiup nalilerpaa, missingersuutitaqartumik ukiumut 6-8-t missaaniittunik sulisunik pisariaqartitsinerup annertusinissaanik suliassat siuliini taaneqartut kinguneqassasut. Ataatsimiititaliarsuup tamanna sukumiinerusumik naliliiffiginissaanut periarfissaqanngilaq. Taamaakkaluartoq aalisarneq pillugu suliassaqaarfimmi ilisimatuussutsikkut siunnersuinnermut tunngavissanik naammattunik peqarnissamut aningaasaqarnikkut sinaakkutissanik pisariaqartunik qulakkeerinnissimanissaaq aassut pingaaruteqarpoq, matumani suliassaqaarfiup inuiaqatigiinnut annertuumik sunniuteqartarnera eqqarsaatigalugu.

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup ilutigalugu pingaartippaa uummassusilerituut, atuisut aqutsisullu akornanni suleqatigiinnerit pitsaasuunissaat aammalu uummassusilerituut siunnersuisarnerisa arlaannaanulluunniit attuumassuteqarani ingerlanneqartuarnissaa kiisalu uummassusilerituut qinikkallu akornanni attuumassuteqarani ingerlatsinerup attanneqartuarnissaa

Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutigigallagai

Pisuussutinik ingerlatsinerimik pitsanngorsaaneq, siunissami ungasinnerusumi inuiaqatigiittut iluanaarutissamut annertunerpaamut tunngavissisussaaq, iluaqutaasumik tunngavinnik tulluuttunik tunngaveqartumik aallaaveqarsinnaavoq:

Siunissami ungasinnerusumi aalisagaqatigiit kinguaassioqqinnissaannik qulakkeerinnittussat TAC-ip aamma pisassiissutit amerlassusiisigut sippussanngilaat. Aalisagaqatigiit aallaavigalugit biologit siunnersuinerat pitsaalluinnartoq.

Pisarinnaasatigut nikerarnerit malillugit biologit siunnersuinerannit imminermini oqimaaqatigiisitsisusooq aallaavigalugu TAC-imik aalajangersaaneq naapertorlugu

aalisagaqatigiiaanut pingaarutilinnut tamanut ingerlatsinissamut pilersaarutinik, ilisimatuut, atuisut ingerlatsisullu akornanni inerisarneqarsimasunik, inatsisinngortitsilluni naqissusiineq. Tassa imaappoq aqutsinissamut pilersaarutinut tunngatillugu akuliutinnginnissamik tunngavik atorineqartariaqarpoq.

Ilisimatuut, atuisut aqutsisullu akornanni suleqatigiinnermut iluserititat, siuliini allanneqartut sinaakkutit iluini, inerisaqqinneqarnissaat pisariaqartinneqarpoq. Tamanna nunat tamalaat akornanni peruserineqartartut nalinginnaasumik akuerineqarsimasut aallaavigalugit pisariaqarpoq.

6. Aalisarnermik inuussutissarsiutip siuariartortinnissaanut ineriartortinnissaanullu periarfissat

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliakkiissut malillugu ilaatigut Kalaallit Nunaata aalisarnermut politikianut pingaarnertut tunngaviit tulliuuttut suliarineqassapput:

"Piffissami sivilisunerusumi aalisariutit aalisarsinnaassusiisa taakkulu aalisarnissamut periarfissaasa akornanni patajaatsumik piffissami sivisuumi oqimaaqatigiissitsilerniarluni naleqquttumik pissarsiaritinneqarsinnaasunik killiliineq (TAC pisassiisutillu) kiisalu aalisariaatsini ataasiakkaani aalisarsinnaassutsimik killiliinikkut pissarsiarineqarsinnaasunik killiliineq."

Tamatuma nanginnerani allassimavoq:

"Inuiaqatigiit taamaalillutik nunap aalisakkanik pisuussutaanik naleqquttumik nungusaataannigsumillu atuineq tunngavigalugu malittarisassanik sinaakkutaasunillu atugassaritinneqartunik qulakkeerinniffigineqassapput. Aamma siunertaavoq sinaakkutaasumik atugassarititat ingerlatsisut nutaat ajornanninnerusumik ingerlatsilersinnaaniassammata naleqquttumik naleqqussarneqassasut."

Aningaasaqarnikkut kinguneqarluartumik aalisarnermut tunngaviit

Aalisarnerup aningaasaqarnikkut sunniuteqarnera pingaaruteqartorujussuuvuq. Inuiaqatigiit pinngortitamiit pisuussutaannik soorlu aalisakkanik pisuussutinik sunniuteqarluartumik atuineq taamaalilluni aalajangiisuulluinnartarpoq, pinngortitamiit pisuussutit inuiaqatigiit maannakkut siunissamilu atugarissaarnerisa qaffasissusianut annertuumik sunniuteqartarmat aamma tunngaviumik aningaasaqarnikkut aalajangiisuusarluni. Taamaammat maleruagassat pillugu eqqarsaatersuutit aamma pinngortitamit pisuussutit atornissaannut pisinnaatitaanermut akiliuteqarnikkut pisortat isertissinnaasaat, inuiaqatigiit atugarissaarnerisa attatiinnarnissaannut pisariaqarluinnarput.

Aalisarnerup tamanut ammasup killilersorneqanngitsullu, nunap aalisarnikkut periarfissaanik uumasoaqassutsikkut aningaasaqarnikkullu pitsaanngitsumik atuinermik kinguneqarsinnaasoq Ataatsimiititaliarsuaq tunngaviumik isumaqarpoq. Aalisarnerup nungusaataannigsumik ingerlatsinissamik tunngaveqarluni aqunneqanngippat tassalu uumasoaqassutsikkut aningaasaqarnikkullu tunngaviit pitsaasut malillugit killilersugaanngippat, siunissamut ungasinnerusumut pilersaarusiornissaq pinngitsoortittarpaa. Tamatuma inernerisarpaa namminersortut inuiaqatigiillu aningaasaqarnikkut pitsaanngitsumik angusaqarnerat.

Piviumik aalisarnerup tamanut ammasup killilersugaanngitsullu kingunerissavaa, inuussutissarsiortut inuiaqatigiillu siunissami isertitaqarnissamut suliffissaqartitsinissamullu periarfissaannik siumoortumik annertuumik atuineq. Ajornerusumik pisoqarsinnaavoq aalisagaqatigiillu kinguaassiorsinnaasusat nalilernerqarsinnaanngitsumik ajoquserneqarsinnaalluni taamaasillunilu aalisarnerup aningaasarsiorinikkut tunngavigisaa aserorneqarsinnaalluni.

Aalisarneq mianersortumik killilersuiffiusoq aalisartumit suliffeqarfimmillu ataatsimit maannakkut siunissamillu ukiorpassuarni atugassanik maleruagassanik ilisimasaqartumik tunngaveqartariaqarpoq. Tamatuma nalornissuteqarneq annikillissavaa siunissamullu ungasinnerusumut pilersaarusiorsinnaaneq ajornanninnerulersissallugu, naak aalisagaqatigiit pillugit nalornissuteqarneq atuuttuartaasagaluartoq taamaattumillu pisassiissutaasartunut akinullu tunngasut ilanngullugit. Aalisarneq mianersortumik killilersuiffiusoq ataatsimoortukkaanik

killilersuinernik aallaaveqartariaqanngilaq, pisassiissutit uumasooqassutsikkut nungusaataanngitsumik inissisimasussanngorlugit aalajangersarneqartariaqarput aamma piffissaq ungasinnerusoq aallaavigalugu aalisarsinnaanermut periarfissiinerit tunniunneqartariaqarput.

Aalisakkatigut peqassuseq killilersuilluni aalisarnermi kinguaassiorsinnaassaaq piffissamilu killiligaanngitsumi piujartitsinermik tungaveqartumik iluaqutigineqarluni. Tamanna isertitaqarnermik sulisoqarnermillu pilersitsissaaq aamma siunissami kinguaariinnut.

Aalisarnermut politikimi diamanti – piginnaasat qitiusut sisamat

Aalisarnermut politiki sisamanik piginnaasaqarfeqarpoq, taakku siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aalisarnermit aningaasatigut iluanaarutit qaffasinnerulersinnaasa qulakkeernissaannut pingaaruteqarput, matumani pisuussutinut akitsuutit qaffasissut ilanngullugit. Pisuussutinut akitsuut tassaavoq, aalisarnermi nalinginnaasumik kikkut tamarmik akissarsiassanik pissarsereernerisa kingorna qanoq amerlatigisunik sinneqarnissamik anguniagassaaq.

Aalisarnermi politikimi piginnaasat sisamat taakku taaneqakajupput diamant-ip piginnaasai sisamat, imarivaallu:

Pisinnaatitaaneq eqqarsaatigalugu *immikkuullarissuuneq*, tassa imaappoq aalisartooq pisassiissutinik kisimiilluni pisisarsaminut pisinnaatitaaffeqarpoq.

Pisinnaatitaaffik pillugu *qularnaarinninneq*, tassa imaappoq aalisartup pisassaa ilai aallanut agguanneqarsinnaanngillat.

Pisinnaatitaaffiup sivilissusia, tassa imaappoq aalisartup pisassani qanoq sivilutigisumik pigissanerlugit ilisimassavaa.

Pisinnaatitaaffimik *nuussisinnaaneq*, tassa imaappoq pisinnaatitaaffimik tunniussisinnaanermut tunisisinnaanermulluunniit pisinnaatitaaffiup annertussusia, tassami imaappoq pisassiissutit imaluunniit pisassat ilaannik pisisinnaanermi tunisisinnaanermilu killiliussat qanoq annertutiginerat.

Piginnaasat sisamat taakku pillugit ataatsimoortumik oqartoqarsinnaavoq, taakku arlaanni qaffasinnerusumik angusaqaraanni taava aningaasaqarnikkut sinneqartooneq qaffasinnerussaaq, matumunnga ilanngullugu aalisarnermi pisuussutinut akitsuut siunissamat ungasinnerusumi atuussinnaalissalluni. Tamanna anguneqarsinnaavoq ilaatigut aalisarnermi nalornissuteqarneq minnerulissammat tassa siunissamat ungasinnerusumut pitsaanagerusumik pilersaarusiortoqarsinnaammat aammalu tamatuma ilutigisaanik aningaasaliinissanut allannortiterinissanullu nutaanut aningaasalersuinissaq akikinnerulissammat.

Qarasaasiakkut atortulersuut ITQ-systemiusoq, tassa imaappoq aalisarneq pisassiissutit ilaannik tunineqarsinnaasunik ilaqartoq, matumani tunisisinnaaneq ajornanngitsoq aamma pisassiissutit ilaannik piginnittuuneq siviluujusoq, aalisarnermi pisussuussutinut akitsuutip qaffasissup qularnaarnissaanut piumasaaqatigut eqquutsitsisoq aamma inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut iluanaaruteqarneq qaffasissooq.

Aalisarneq tamanut ammasooq killilersuinernik ikittuarannguanik ilaqartoq, piginnaasani sisamaasuni tamani appassisumik angusaqarfiusussaassaaq. Ilisimaneqarluarpoq aalisarnerup tamanut ammasup, inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut qaffasissumik isertitaqarnissaannik pinngitsoortitsisarmat.

Ataatsimoortumik naliliineq tassaavoq, aalisarneq uumasooqassutsimut nungusaataannngitsumik ingerlanneqaraluarpalluunniit taava allaffissornikkut maleruagassat periarfissiivallaanngitsut, eqaatsumik periuseqannginnerup aamma nalornissuteqarnerup angisuup, inuiaqatigiinni aningaasaqarnikkut qaffasissumik sinneqartoornissaq pinngitsoortissavaat.

Siunissami ungasinnerusumi nungusaataannngitsumik aalisarnermik pilersitsinissaq, siunissami ungasinnerusumi aalisarneq aqutigalugu aningaasaqarnikkut sinneqartoortunik pilersitsinermik ilaqartoq, aaliarnermut politiki atorlugu anguniarneqarsimappat, uumasooqassutsikkut nungusaataannnginnissaata saniatigut piginnaasani sisamaasuni tamani qaffasissumik angusaqarnissaq pingaaruteqarpoq.

Tamanna isumaqarpoq, qaffasissumik immikkuullarissuunissamik aalisarneq qularnaarneqarsimassaaq, aalisarnermi pisinnaatitsissutit assut qularnaatsuussapput aamma atuiunnaartitsisinnaaneq pigineqassanngilaq imaluunniit sivisuujussaaq aamma aalisarnermut pisinnaatitsissutit paarlaassinnaanerat aamma pisiarisinnaanerit tunisinaanerallu aalisarnermi eqaatsumik periarfissaqassaaq.

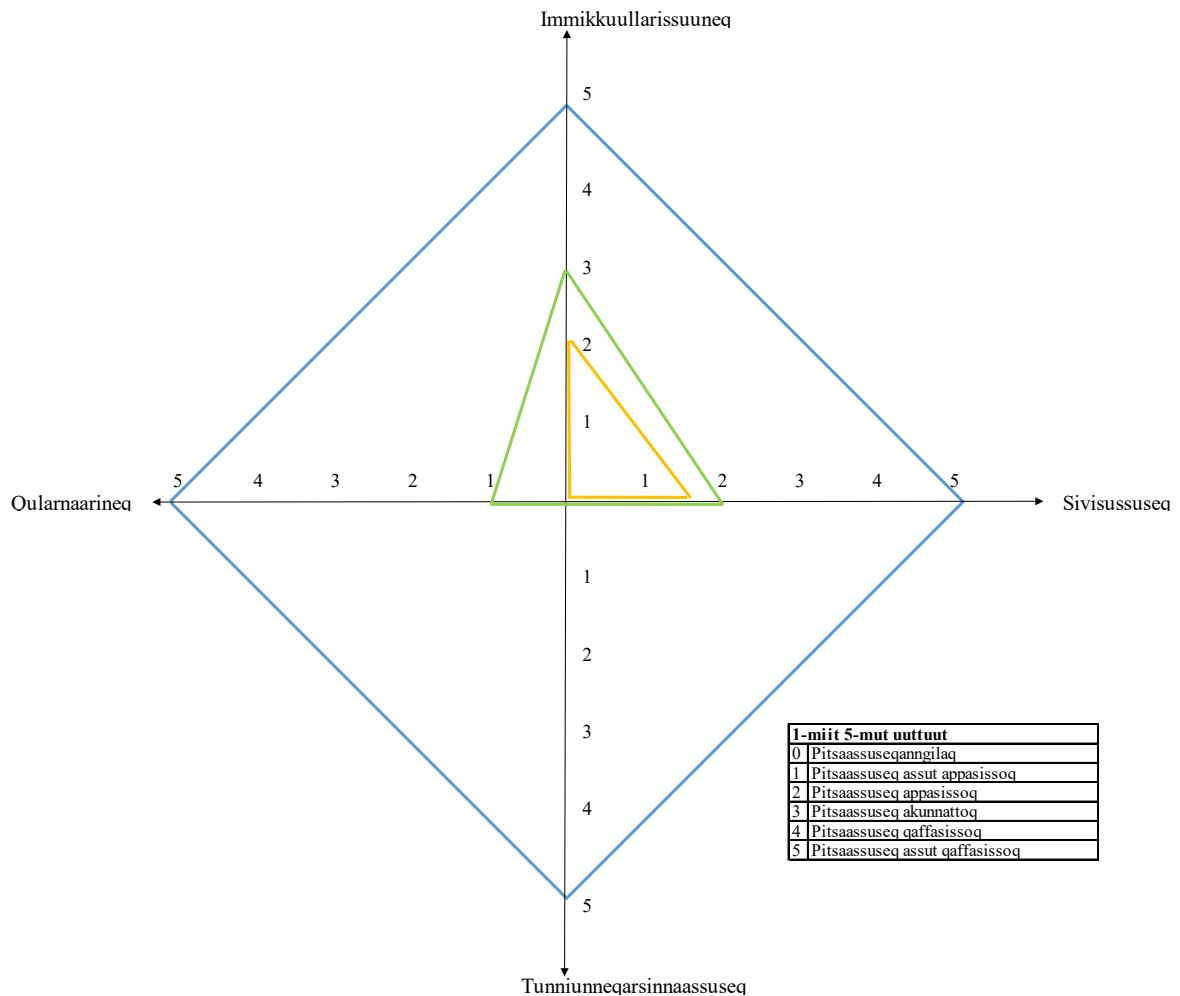
Kalaallit Nunaata aalisarnermik ingerlassai aalisarnermut politikimi diamantimut sanilliullugit

Tulliuttumi (takussutissiaq 8) aalisarnermut politikimut piusumut sanilliullugu Kalaallit Nunaata aalisarnermik ingerlassaasa diamant-imi sumut inissinneqarsinnaanerisa takussusiiffiginerat aallarniutigalugu takutinneqarpoq kingornalu inissisimaneranut tunngavilersuuteqartoqarluni.

Diamantimut inissiinermi aalisarneq pillugu inatsisissaaq aqutigalugu siunissami aalisarnerup ilusilersorneqarnissaa pillugu oqallinnermi qularnartut immikkut isiginiarneqarsimannngillat, taannalu inuussutissarsiutip siunissami sinaakkusersorneqarnissaa eqqarsaatigalugu naalakkersuinnikkut aarlerinartutut oqaatigineqarsinnaavoq.

Taamaakkaluartoq pineqartoq piviusumik ajornartorsiutaavoq aningaasaleerusussutsimut aammalu aningaasaliinissanut periarfissanut sunniuteqarsinnaasoq. Tamanna Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup aqqqissugaanik oqallilluni ataatsimiisitsisarnerit amerlanersaani erseqqissaatigineqartarsimavoq.

Takussutissiaq 8: Kalaallit Nunaata aalisarnermik ingerlatsineri aalisarnermut politikip diamantiani sumi inissisimanerat.

Piginnittussaaitaaneq pitsaalluinnartoq.
 Avataani raajarniarneq aamma sinerissap qanittuani raajarniarneq qalerallinniareru (angallatit 6 meterim takinerusut atorlugit)
 Avataani qalerallinniarneq, saarullinniarneq, suluppaagarniarneq aamma aalisakkanik ikerinnarsiortunik kiisalu uluinnik aalisarneq.
 Sinerissap qanittuani qalerallinniarneq, saarullinniarneq, suluppaagarniarneq, nipisat suanniarnaq aamma saattuarniarneq.

Raajarniarneq

Raajanik pisassiisarnermi periuseq qarasaasiatigut atortulersuummik ITQ-system-imik aallaaveqarpoq. Tamatuma kingunerivaa umiarsuaatillit TAC-mi tamarmiusumi, ingerlatsinermut pilersaarut tungavigalugu aalajangersarneqartartumi, pisassiissutit ilaannik piginnittuunerat. Raajanut TAC agguataarneqartarpoq avataani sinerissallu qanittuani raajanik pisassiisnermi, taakkulu umiarsuaatilinnut tunniunneqartarput aamma piumasaqaatigineqarneq ajorpoq taakku aalisariummit aalajangersimasunit imaluunniit aalisariutinit aalajangersimasunit aalisarneqassasut. Suliffeqarfik avataani aalisarnermi raajanik pisassiissutit tamarmiusut 33,33 pct.-ii tikillugit aamma sinerissap qanittuani aalisarnermi 15 %-it tikillugit pigisaqarsinnaavoq.

Diamant-imi piginnaasani sisamaasuni tamani raajarniarneq qaffasissorujussuarnik angusaqarpoq. Tassa imaappoq, aalisarnermik ingerlatsineri piumi raajarniarneq qaffasissumik immikkuullarissuseqassasoq qularnaarneqarsimavoq, pisassiissutit ilaannut pinnaatitaanini, qaffasissumik aqqutigalugu, qaffasissumik qularnaagaavoq tassa pisassiissutit ilaannik pigisai allanut agguanneqarsinnaanngimmata, pisassiissutit ilaat taakku qaqugorsuarmut pigigamikkitt. Taamaamat sivisussuseq qaffasissumik angusaqarfiuvoq aamma pisassiissutinik ukiumoortunik

pisassiissutillu ilaannik paarlaannissamut aamma pisinissamut tunisinissamullu eqaatsumik periarfissaqartoqarpoq.

Raajarniarnerup diamantimi qaffasissumik angusaqarnera ersarissumik takussuserneqarpoq aalisarnermi pilersinneqartartumit pisuussutinut akitsuutip qaffasissuuneranit, taamaallillunilu aalisartut qaffasissumik iluanaaruteqartarnerannut aamma pisortat isertittagaannut tapertaasarluni.

Avataani qaleralinniarneq, saarullinniarneq, suluppaagarniarneq aamma aalisakkanik ikerinnarsiortunik aalisarneq

Qaleralinnik, saarullinnik suluppaakkanillu avataani aalisarneq, piffissami aalajangersimasumi akuersissummik peqarnissamik ukiumut ataasiarluni tunniunneqartartumik pisariaqartitsivoq. Aalisakkanut assigiinngitsunut tamanut ukiumoortumik pisassiissutit tamakkiisut aalajangersarneqartarput, ukiakkut pisassiissutit umiarsuaatilinnut ataasiakkaanut agguataarneqartarlutik. Aalisakkanik ikerinnarsiortunik avaleraasartuunik, ammassassuarnik, ammassannik aamma saarullernanik aalisarnermi tunngaviit assingi atorneqarlutik.

Aalisariaatsit taakku diamant-imi piginnaasani sisamani tamani appasissorujussuarmik angusaqarput. Immikkuullarissutsip appasinnera tunngavilersuutaasinnaavoq, tassami umiarsuaatillit taamaallaat ukiumoortumik pisassiissutinik tunineqartarmata. Oqaluttuarisaanermi ukiorpassuarni pisassiissutinik ingerlatseqatigiiffiit taakku tunineqartarnikummata, immikkuullarissuseq akunnattumik angusaqartutut inissinneqarsinnaavoq. Pisinnaatitaanernut qularnaaroneq appasippoq, tassa ukiumi pisassiiffiusumi ingerlasumi aalisariaatsinut ukiumoortumik pisassiissutit angallatinut allanut agguanneqarsinnaammata ukiullu tullissaanut nuunneqarsinnaallutik. Aalisarnermut akuersissutit aamma ukiumoortumik pisassiissutit taamaallaat ukiumi ataatsimi atuussinnaapput, taamaammat pisinnaatitaanerit sivikitsuarsuupput. Akuersissutit pisiarinissaat tuninissaallu ajornarpoq taamaammat pisinnaatitaaneq appasissorujussuavoq.

Sinerissap qanittuani saarullinnik, saattuanik, nipisat suaannik qaleralinnillu aalisarneq

Ingerlatsiveqarfinni Qeqertarsuup Tunuata, Uummannap Upernavimmiullu eqqaanni umiatsiaaqqat atorlugit sinerissap qanittuani saarullinniarnermi, saattuarnermi, nipisat suanniarnermi qaleralinniarnermilu kiisalu ingerlatsiveqarfiit avataanni qaleralinniarnermi akuersissutit piffissamut killilikkamut ukioq ataasiakkaartumik tunniunneqartarput. Aalisarneq siulliuniulluni aalisarnertut ingerlatsiviuvoq, tassa imaappoq angallatit ataasiakkaat killeqanngitsumik aalisarsinnaapput, aalisakkanut tamanut pisassiissutit tamarmiusut tamakkerlugit aalisarneqarnissaasa tungaannut.

Aalisariaatsit taakku diamant-imi piginnaasani sisamani tamani assut appasissumik angusaqarput. Pisinnaatitaaffinnut tunngatillugu immikkuullarissuseq imaluunniit qularnaatsuuneq piunngillat, tassa aalisariaatsit pisassiissutinik nammineq pigisanik peqanngimmata. Aalisarnermut akuersissutit ukioq ataaseq atuuttarpoq, taamaammat pisinnaatitaanerup sivilissusia appasissorujussuarmik angusaqarpoq. Akuersissutit pisiarinissaat tuninissaallu ajornarpoq, taamaammat pisinnaatitaanerup qaffasissusia tassaavoq "soqanngilaq".

Sinerissap qanittuani qaleralinniarnermi pisassiissutit ilaannik ingerlatsiveqarfinni pisassiisarnermut periuuseq, angallatinut 6 meterinit anginerusunut tunniussisartoq, qarasaasiatigut atortulersuummik ITQ-aaqqissuussinermik aallaaveqarpoq. Sinerissap qanittuani qaleralittassiissutit niuerutigineqarsinnaasut tamarmiusut amerlanerpaamik 5 %-iat tikillugu umiarsuaatigatigiiffiup ataatsip pigisinnaavai.

Sinerissap qanittuani qalerallinniarneq angallatit 6 meterimik anginerusut atorlugit, diamant-imi piginnaasani sisamani tamani qaffasissorujussuarmik angusaqarpoq. Tassa imaappoq, pisassiissutit ilaannut pisinnaatitaaneq aqutigalugu qaffasissumik immikkuullarissuseqartitsineq, aalisartut ataasiakkaat pisassiissutit ilaannik pigisaat allanut agguaneqannginnissaat, pisassiissutit ilaat aalisartup qaqugorsuarmut pigisinnaagai aamma pisassiissutinik ukiumoortunik aamma pisassiissutit ilaannik paarlaannissamut aamma pisinissamut tunisinissamullu periarfissat eqaatsuunissaat aalisarnermik ingerlatsinerup piusup qularnaaqqavaa.

Taamaakkaluortoq piginnaasani tamani angusat tamarmiusut ilaat appartinneqarsinnaanerit tunngavilersuutigineqarsinnaavoq tassami matuma ilutigisaanik ingerlatsiveqarfinni imartani aalisarneq tamanut ammasoq pilersinneqarsimammat.

Uiluinniarneq

Uiluinniarneq piffissamut killilikkamik akuersissummik ukiumoortunik tunniunneqartartumik piimasaqaateqarpoq. Pisassiissutit ukiumoortut tamakkiisuusut aalajangersarneqartarput, umiarsuaatileqatigiinnut ataasiakkaanut ataasiakkaatut agguanneqartartut.

Aalisarneq taanna diamant-imi piginnaasani sisamani tamani tunngaviusumik appasissorujussuarmik angusaqarpoq. Taamaakkaluortoq immikkuullarissuseq annertuvoq tassa angallat kissavaasarniarloq ataasiinnaammat aamma pisassiissutit ukiumoortut tamarmiusut angallammut tassunga tunniunneqartarput. Pisinnaatitaanermut qularnaarineq assut appasippoq, tassa pisassiissutit ukiumoortut ukiumi pisassiiffiusumi ingerlasumi aamma ukiup tullissaani, ingerlatsisunut allanut tunngaviusumik agguataarneqarsinnaammata. Aalisarnermut akuersissut pisassiissutillu ukiumut ataatsimut taamaallaat atuuttarput, taamaammat pisinnaatitaanerup sivilissusia assut appasippoq. Aalisariaaseq immikkuullarilluinnartuummat umiarsuaatileqatigiiffiup naatsorsuutigisinnaavaa, pisinnaatitaanerup sivilissusia ukioq ataatsimik sivilisunerisnaasoq. Pisassiissutit ukiumoortut pisiarinissaat tuninissaallu ajornarpoq, taamaammat pisinnaatitaanerup qaffasissusia assut appasippoq.

Kalaallit Nunaanni aalisarnerit allanngorneri pillugit aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnerit diamant-imi inissisimanerat

Tulliuttuni allanneqartuni Kalaallit Nunaanni aalisariaatsinut assigiinngitsunut, aalisarnermut politikimik allannginermit kinguneqaataasinnaasut suussanersut nalilersuinermit diamant-i qanoq atorineqarsinnaanersoq assersuusiorfigineqarpoq. Aalisariaatsinut tamanut atatillugu aalisarnermut tunngavissaatitaasut assigiinngitsut misissuataarneqarput nassuiaatigineqarporlu, allannguutit taakku aalisarnermi nalornissutinik annikilliliisuusut annertusisuusulluunniit. Naatsorsuusiornerit patsisit nalinginnaasut pissutigalugit nalorninermit ilaqassapput taamaammallu naatsorsuusiornerit qaffasippallaartumik tagginneqarsimanersut imaluunniit appasippallaamik tagginneqarsimanersut nalilersuiffiginissaat misilinneqassaaq.

Paasissutissat immikkoortumi uani aningaasaqarnerup misissuiffiqeqqissaarneranut atorineqartut, avataani aamma sinerissap qanittuani raajarniarnermi angallatit ataasiakkaat 2017-imi pisaat, tunisaat ukiumullu aningaasaqarniarnerit pillugit umiarsuaatileqatigiiffinnit ataasiakkaanit inatsisitigut pisussaaffigalugu KANUAANA-mut nalunaarutigineqarsimasunit aallaaveqarput. Sinerissap qanittuani umiatsiaaqqat atorlugit qalerallinniarnermi inuussutissarsiuutigalugu aalisartunik namminersortunik misissueqqissarnermut atugassat pisat pillugit paasissutissat KANUAANA-mit tunniunneqarsimasut Naatsorsueqqissarfimmit tunniunneqarput, tassani Akileraartarnermut

Aqutsisoqarfimmiit isertitat pillugit 2017-imi paasissutissat nammineq paasissutissaatiminnut akulerussimallugit.

Assersuutini tamani pisassiissutit tamakkiisumik angallatinit iluaqutigineqarneri naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattumik kingunerisanik naatsorsuiffigineqartut tunngaviusumik takorluugaq 2017-imi angallatit piviusumik aningaasaqarnerannut pinngitsoorani naapertuutinngilaq.

Tamanna assersuutigineqartut tulliuuttut ingerlatsinerimi aningaasartuutitut kinguneqaatit piginnaasaqarnikkut appariaateqarnermik qaffariaateqarnermillu pisarneri takutinniarneqaannarnerannik tunngavilersorneqarsinnaavoq.

Aalisarnermik ingerlatsinerimi allannguuteqartitsinerimi ingerlatsinikkut aningaasaqarniarnermut kinguneqaatit taamaallaat misissoqqissaarneqarput. Pisassiissutit pigisat allanut agguaan- neqaqqinneranni ingerlatseqatigiiffinnut pisortanullu aningaasaqarnikkut sunniutit ilanngunneqanngillat.

Assersuusiaq 1: Sinerissap qanittuani umiatsiaaqqat atorlugit qalerallinniarnermi piginnaasaqassutsikkut allannguutunik misissueqqissaarneq

Assersuummi umiatsiaaqqat, ingerlatsiveqarfinni Upernavimmi, Uummannami aamma Qeqertarsuup Tunuani 2017-imi umiatsiaararsorluni sinerissap qanittuani qalerallittassiissutunik tamarmiusunik aalisarsimasut, amerlassutsimikkut ikilineqarneranni amerlineqarneranniluunniit ingerlatsinerimi aningaasaqarnikkut kinguneqaatit missuiffigeqqissaarneqarput.

Aalisarneq taanna diamant-imi appasilaartumik angusaqarpoq, taamaammat sinerissap qanittuani umiatsiaararsorluni qalerallinniarnerup aningaasaqarnikkut sunniuteqarnera, piginnaasaqassutsimik annikilliliinikkut qaffaaffigineqarsinnaasoq nalilerneqarpoq. Paarlattuanik pisassiissutunik aalisartut angallatit amerlassusiannik ilasineq, pitsaanngitsumik sunniuteqarnissaassasoq naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Ukiuni kingullerni sinerissap qanittuani umiatsiaararsorsuni qalerallinniarnermi akuersissutit amerliartortut tunniunneqartarnerat pisimavoq assinganik umiatsiaaqqat amerlanerulersimallutik. Umiatsiaararsortut ilarparujussui pisakitsuararsuusarput sunngiffimmilu aalisartutut isigineqarsinnaangajallutilluunniit, aalisarnermik inuussutissarsiortutut pimoorussituulli aalisarnermik inuussuteqarsinnaanngitsunik.

Umiatsiaararsorluni aalisartup pingaarnertut inuussutissarsiutaa agguaqatigiisitsisumik ukiumi tassaasariaqarpoq sinneqartoormik angusiffiusoq, inuussutigisinnaasaanik. Umiatsiaaqqani piginnaassutsip qaffasinnerujussua aalisartut ataasiakkaat isertitaannik ikilitsitseqataasarpoq tamatumalu ilutigisaanik inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut iluanaarutaannut pitsaanngitsumik sunniuteqartarluni. Aalisariutittut pigisat piginnaasaannik pisassiissutitut toqqammaviusunut naleqqussaaneq inuiaqatigiit aningaasaqarnikkut iluanaarnissaannut aalisarnermillu pisuussutinit iluanaarutinit akitsuummot pitsaasumik sunniuteqassaaq. Pisuussutinit iluanaarutinit akitsuutip pitsanngoriarteqqinneqarnera, ilaatigut siunissamut ungasinnerusumut inunnut ataasiakkaanut pisassiineq kiisalu angallatit anginerumaat naammassisaqarsinnaanerillu akuerineri aqutugalugit pilersinneqarsinnaavoq.

Uumasoqassutsikkut nungusaataangitsumit qaffasinnerujussuarmik qaleralinnik atuneq ingerlatiinnarneqassapat, siunissami inuiaqatigiit isertikkumaagassaannik suliffissaqartitsiumaarnissaannillu siumoortumik sakkortuumik atuinerussasoq nalilerneqarpoq. Pisoq ajornerpaasaguni aalisagaqassutsimut piffissamut sivirusumut ajoqusiineq tamatumalu malitsigisai najukkani, nunap immikkoortuani nunamilu aningaasaqarnikkut inuuniarnikkullu ajortumik kinguneqartitsissaaq qaleralinniarneq annertuumik pingaaruteqarmat.

Assersuusiaq 2: Sinerissap qanittuani raajarniarnermi piginnaasaqarnikkut allannguinermik misissueqqissaarneq

Assersuusiami 2017-imi raajarniutaatigineqartuningarnit, angallatit amerlinerannut sanilliullugu, angallatit ikilineranni sinerissap qanittuani raajartassiissutit agguateqqinneranni ingerlatsinikkut aningaasaqarniarnermi kinguneqaatit misissueqqissaarneqarput. Matumani eqqaamaneqassaaq aalisarnerup taassuma diamantimi angusaa qaffasippat taamaattoq sinerissap qanittuani aningaasaqarnikkut pitsanngorsaasoqarsinnaasoq isumaqartoqarpoq. Paarlattuanik angallatit pisassiissutinik aalisartut amerlinerat pitsaanngitsumik sunniuteqassasoq naatsorsuutigineqarsinnaavoq.

Ukiuni kingullerni 20-ni sinerissap qanittuani raajarniarnermi piginnaasaqarnikkut naleqqussarnernik annertuunik ingerlatsisoqarsimavoq. Aalisarneq amigaartooruteqarfiunerusutut ingerlajartornikoorarluni imminut akilersinnaasutut ingerlalersimavoq.

Naak aalisarneq imminut akilersinnaagaluartoq imminut akilersinnaassuseq suli malunnaateqartumik pitsanngoriartinneqarsinnaavoq. Tamatumunnga pissutaavoq aalisariutaatit pisoqalisimanagerat, tassami piffissami sivirusumi angallatinut nammineerlutik tunisassiorfeqanngitsunut aningaasaliinernik nutaanik pisoqarsimannilaq. Assigisaanik naak niuerutigineqarsinnaasunik pisassiisarneq atugaagaluartoq, pisaqarnermi piginnaasanut angallatillu amerlassusiinut sanilliullugu aalisarneq suli oqimaaqatigiisitsiffiunngitsoq nalilerneqarpoq. Taamaalilluni piffissami matumani sinerissap qanittuani raajarniutini piginnaasaq qaffasippallaarsorinarpoq. Taamaattumik imminut akilersinnaassuseq angallatit ikilisinneqarnerisa malunnaatilimmik qaffatsissinnaagaat misissueqqissaarnermi atuarneqarsinnaasutuut naatsorsuutigineqarpoq, taamaammallu aalisariutit nutarterneqarnissaannut pisariaqartumut tapertaasinnaalluni.

2017-imi raajartassiissutit sinerissamut qanittumi raajarniutinut amerlanerusunut siaruartinneqarnissaannik misissueqqissaarnerup erseqqissumik takutippaa angallatit amerliartortinnerisigut ingerlatsinermi angusat sukkasuumik amigartoornermut sangussasut. Taamaattorli angallatini umiisoqarpat allatigulluunniit naatsorsuutiginnisamik ajornartorsiortoqalerpat ullumikkutut atuutereersumik angallatini eqaassuseqarneq paasinarluni.

Assersuut 3: Avataani raajarniarnermi piginnaasaqarnikkut allannguineramik misissueqqissaarneq

Assersuusiami 2017-imi raajarniutaatigineqartuningarnit angallatit amerlinerannut sanilliullugu, angallatit ikilineranni avataani raajartassiissutit agguateqqinneranni ingerlatsinikkut aningaasaqarniarnermi kinguneqaatit misissoqqissaarneqarput. Misissueqqissaarnermi naatsorsuutigineqarpoq pisat ilaasa tulaaneqartussaasut 25 procentusut. Eqqaamaneqassaaq aalisarneq taanna diamantimi qaffasissumik angusaqarfiummat. Tamanna isumaqarpoq aningaasaqarnikkut sunniutip annertusaaffigeqqinnissaa ajornarluinnangajassasoq nalilerneqarpoq. Paarlattuanik angallatit pisassiissutinik aalisartut amerlinerat pitsaanngitsumik sunniuteqassasoq naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Immikkoortut marluusut tulliuttuni misissuiffigeqqissaarneqarput.

Ukiuni kingullerni 30-ni raajarniarluni avataani aalisarnermi piginnaasaqarnikkut naleqqussaaneq annertoq ingerlanneqarsimavoq. Aalisarneq imminut akilersinnaangeriarluni imminut akilersinnaalluartutut ingerlalersimavoq. Pisaqarnermi piginnaasaqarnermut angallatillu amerlassusiinut sanilliullugu avataani raajarniarneq oqimaatigisiitsiffiusimassasoq naatsorsuutigineqarpoq. 2017-imi raajartassiissutaasimasunik angallatinut amerlanerusunut siammarnernik misissueqqissaarnerup takutippaa, aalisariutini aningaasaqarnerup sunniuteqarluartup annikillineranik tamanna kinguneqassasoq aamma inuiaqatigiit aalisarnermillu inuussutissarsiortut nalilinnik pigisaasa apparjuusarnerannut tapertaasinnaasoq.

Naak naatsorsuinerit takutikkaluaarat angallatit tallimanut ikilisinnerata aningaasaqarnikkut sunniuteqarneq pitsanngortissinnaagaluaaraa, angallatit arfiniliunissaat periarfissaavoq periarfissarlu pitsaanerpaajusoq. Periarfissaq taanna pinngorpoq, aalisariutinit piginnaasaqarnikkut qaffasinnerulaamik peqarneq silatusaarnerusinnaammat, sillimmatit isigalugu, arlaatigut angallatit ilaat umiussagaluarpat ajornartorsiuteqarluniluunniit siumut ilisimaneqariinngitsumik.

Peqatigisaanik aalisarnermi aningaasaqarneq uteqattaartutut ikkajuttarpoq. Aalajangersimasumik annertussuseqanngilaq, allanngorartuartaullunilu ukiumit ukiumut nikerarsinnaasoq. Taamaammat sinneqartooneq sukkasuumik amigartoorninngorsinnaavoq, angallatit pisassiissutit tunngaviat appariartorpat imaluunniit akit appariartorpat. Tamatuma saniatigut aalisariutaatini piginnaasaqassuseq qaffasippallaarsinnaavoq, imminut akilersinnaassutsimik annikillisisoq, aalisariutaatit nutaanngitsuunerannik attassititsisoq, akiitsut amerliartornerannut taamaallaat tapertaasussatut naatsorsuutigineqartoq aamma TAC-ip qaffannissaanut tatisuusooq uumasooqassutsikkut nungusaataanngitsumit qaffasinnerunerme saniatigut.

Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutigigallagai

Aalisarnermik aningaasaqarnikkut ingerlatsineq mianersortoq, siunissami ungasinnerusumi inuiaqatigiit annerpaamik iluanaaruteqarnissaannut tunngavissisinnaasoq, iluaqutaasumik tunngaviusumik tunngavissat tulliuttut atorlugit sananeqarsinnaavoq:

Pisassiissut nammineq pigisat ukiuni arlaqartuni inatsisitigut pisassiissutigineqartut aqqutigalugit aalisarnermik inuussutissarsiummut sunniuteqarluartumik aningaasalersuinissamut pilersaarusiorneq.

Aalisarnermik inuussutissarsiummik ingerlatani periarfissanillu atorluaaneq piginnaasaqarnerup aningaasaqarnikkut sunniuteqartumik atornera (pisat, suliareqqiineq aamma tunisineq) niuerutigineqarsinnaanerit eqaatsuunerlu aqqutigalugit.

Ingerlatsinikkut aalisarnermut tunngasunut inuiaqatigiillu ineriartornerinut pingaarnertut anguniakkanik takussutissiineq, matumani ingerlatsineq sunniuteqarluartariaqarpoq paasiuminartuullunilu.

Tamatuma ilutigisaanik Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup eqqumaffigaa najukkami naammassisaqartarnermut aamma inuuniarnikkut mianerisassat eqqarsaatigalugit aalisarnermut politikip isumaliutiginissaa pisariaqartinneqarnerseq. Ataatsimiititaliarsuup paasinninnera malillugu pissusissamisuussaaq politikikkut isumaliutersuuteqarneq taama ittoq paasiuminartumik pissasooq tunngaviit tulliuttut aallaavigalugit:

Najukkanik inuuniarnikkullu mianerisassanik akuutitsinermi iluaqutit akornutillu, pisuussutinit iluanaarutinit akitsuummut tamakkiisuusumut appartitsisinnaasut, nassuiarneqassapput, qulaajaaffigineqassapput aamma sinaakkutinik aalajangersaanermit atatillugu ersarissarneqassapput.

7. Aalisarnermik ingerlataqarfimmi sulisoqarnikkut pissutsit

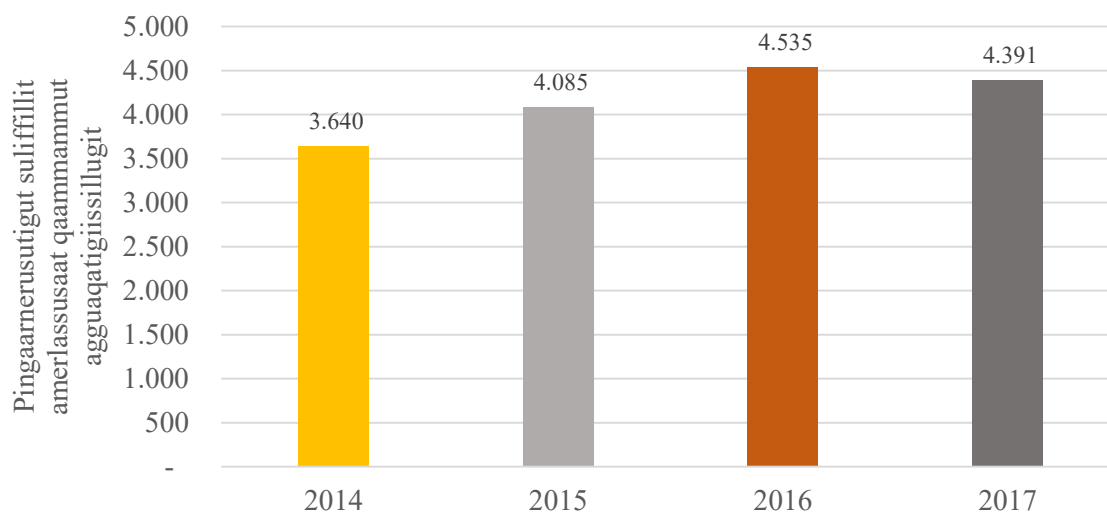
Aalisarnermik inuussutissarsiutip sulisoqarnermut pingaaruteqarneranik sammisaqarneq ilaatigut suliakkiussami suliassaq aalajangersimasoq malippaa:

"Ingerlaavartumik patajaatsumillu tunisassianik pilersorneqarnissap qulakkeerneqarnissaanut ataatsimiititaliarsuaq aalisarnermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut aqutsinerlu tunisassiorfiit tunisassiassanik ingerlaavartumik patajaatsumillu qulakkeerinniffiqineqarnissaannut qanoq annertunerpaamik tapersiinnaanerani tamannalu aqutugalugu aalisarnermik ingerlatsisut suliffissaqartitsinerup pisariaqanngitsumik allanngornissaata pinngitsoorneqarsinnaaneraniq misissoqqissaarneqarlunilu siunnersuussiorfigineqassaaq."

Naatsorsueqqissaartarfiup taamaallaat aalisarnermi inuussutissarsiuteqarnermi sulisorineqartut, piniarnermik aamma nunaateqarnermik inuussutissarsiornerni sulisorineqartut ilanngullugit kisitsisitigut paasissutissat sularisarpai, tassa periarfissaqanngilaq aalisarnermi inuussutissarsiornerni sulisorineqartut immikkoortinnissaat.¹ Kisitsisitigut paasissutissanut ilaapput aalisarnermi aamma aalisakkanik suliffissuaqarnermi sulisorineqartut katillugit naatsorsorneqarneri.

Aalisarnermik inuussutissarsiornerni pingaarnerusutut 2017-imi sulisorineqartut 4.391-it missiliorpaat, 2014-imiit 751-inik amerleriarsimallutik, amerleriarneq 21 % missaanniilluni, tak. takussutissiaq 9.

Takussutissiaq 9: Nunatsinni aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermi sulisorineqartut, 2018.

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik. Kisitsisit pissarsiarineqarsinnaasut nutaanerpaat 2017-imeersuuput.

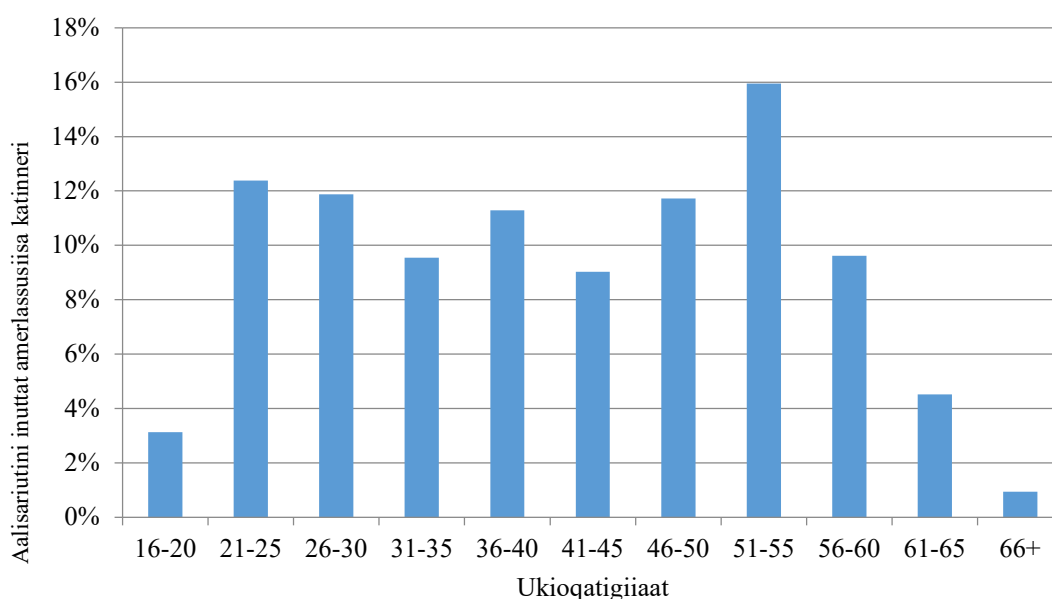
¹ Inuussutissarsiummi sulisorineqartut naatsorsornissaannut atorneqartarput Kalaallit Nunaanni Inuussutissarsiutinut Nalunaarsuisarfik (GER). GER-imit suliffiit, sueneri pingaarnerusumillu suliataq najoqqutaralugit tunineqartarput. Taamatut suliffiup suuneranik nalunaarsuisarneq naatsorsueqqissaarnermi allannguallatsinneqarsimavoq. Taamaalilluni sulisorineqartut pillugit kisitsisitigut paasissutissat GER atorlugu suliffinnik immikkoortitserinerneq naleqquteqqissaanngillat. Taamatut allannguallatsitsinerneq peqqutaavoq suliffeqarfiit annerumaat amerlaneruseq – immikkut aalisarnermut toqqaannartormik toqqaannanngitsumilluunniit attuumassuteqartut – suliaraqfimmimi allani GER-imi nalunaarsugaasarnat. Taamatut suliffinnik ataasiakkaanik allannguallatsitsisoqanngippat – pingaartumik aalisarnerup iluani – sulisorineqartut ikinaarujussuarlugit kisinneqassagaluarput, ilutigisaanillu suliffinni allani – pingaartumik niuernerneq suliffissuaqarnermilu – sulisut amerlanaarneqassagaluarlutik.

Nassuiaat: Agguaqatigiisitsinermi pingaannerusumik sulisorineqartut qaammatikkuutaartumik amerlassusaat

Takussutissiaq 10-ip takutippaa angallatini 24 meterinit takinerusuni inuttat 2018-imi utoqqaassusiisa agguataarneqarneqarnerat. Kisitsisinut ilaapput angallatini inuttaasimasut katillugit amerlassusaat, apeqqutaatinnagu pineqartut ataasiaannarlutik aalisariaqataasimanersut imaluunniit ukioq inuusukaajunerusartut.

Takussutissiami takuneqarsinnaavoq inuttaasut amerlanersaat inuusuttupilussuusut. Taamaasilluni inuttat katillugit amerlassusaasa 57 %-tii 16-45-illu akornanni ukioqartarput, 74 %-tiilu 16 – 50-illu akornanni ukioqartarlutik.

Takussutissiaq 10: Angallatini 24 meterinit takinerusuni inuttat 2018-imi utoqqaassusiisa agguataarneqarnerat

Pissarsiffik: KANUAANA.

Nalunaarsukkat amigarneri pissutigalugit 6-24 meterit akornanni angallatini inuttat ukiuisa agguataarneri suliarinissaannut periarfissaqarsimanngilaq. Tassunga peqqutaavoq angallatit 24 meterinit naannerusut inuttalersorneqartarneri KANUAANA-p nalunaarsortanngimmagit, nunatsinni aalisariutit inuttalersorneqartarnerinut naalunaarummi ilaatinneqanngimmata.²

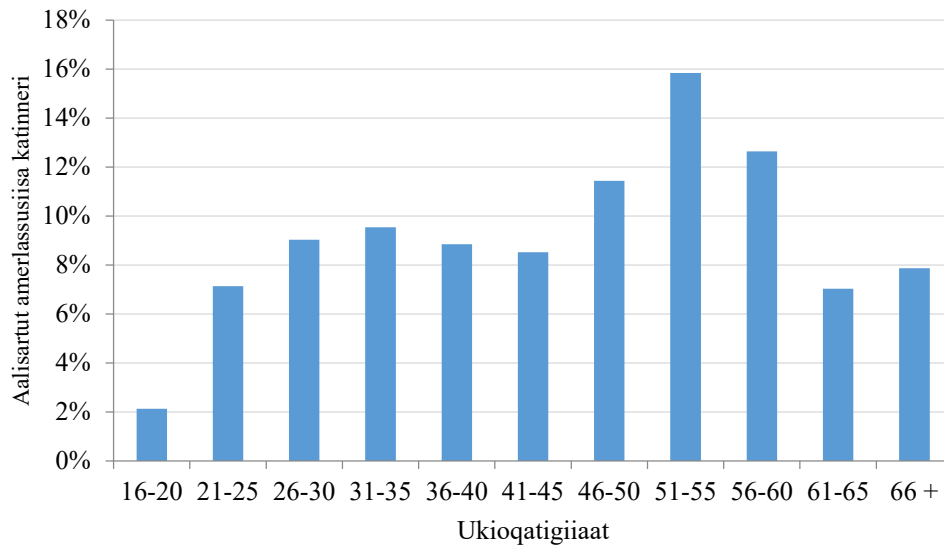
Periarfissaqarsimavorli namminersorlutik aalisarnermik inuusutissarsiuteqartut 2018-mi utoqqaassusiinut paasissutissat suliarinissaannut, tak. takussutissiaq 11, annertunerusumik umiatsiaararsorlutik aalisarsimasut.

Kisitsisinut ilaatinneqarput aalisartut katillugit amerlassusaat, apeqqutaatinnagu ukioq tamaat, piffissalluunniit ilaannani, aalisartuusimanersut. Takussutissiamit takuneqarsinnaavoq umiatsiaaqqani aalisartut arlalissuit utoqqalilersut.

² Kalaallit aalisariutaanni inuttalersuisarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 13, 17. november 2011-imeersoq.

Taamaasillutik 55 %-tii 46-it qaangerlugit ukioqarput, 15 %-tiilu ukiut 60-it sinneqqallugit ukioqarlutik.

Takussutissiaq 11: Namminersorlutik aalisartut 2018-mi utoqqaassusiinut agguataarneqarneri

Pissarsiffik: KANUAANA.

Nassuiaat: Tassaanerupput umiatsiaararsortut.

Suliffissarsiortutik nalunaarsorneqarsimasut amerlassusaat 2014-miilli appariartulersimavoq, ilimaginarporlu 2019-mi ukiunilu tulliuuttuni suli appariaqqikkumaartoq. Suliffeqarfiit naammaginatutimik ingerlanneqarnissaannut ineriartorluarnissaannullu sulisussanik amigaaqarneq ullumikkut aporfiit annersaraat. Sanaartornikkut suliassat nutaat angisoorsuit takkussuutilernerini, sulisussanik pisariaqartitsineq ukiuni tulliuuttuni annertusiartuinnassaaq. Kalaallit Nunaata siunissami aningaasarsiornikkut qaffakkiartornissaa ulorianartorsiulersinnaavoq, sulisussanik amigaaqarneq peqqutigalugu.

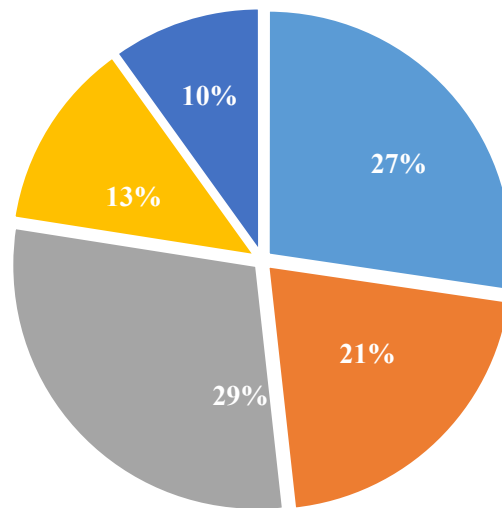
Ullumikkorpiag assersuutaalluartoq tassaavoq aalisakkerivissuit sulisussaminnik nunanit allamiunik tikisitsisarnerisa annertusiartornera, kalaallit nunaaneersunik sulisussanik amigaateqarneq peqqutigalugu. Tamannalu akuttunngitsumik nunami suliffissaqartitsinissaq qulakkeerniarlugu aalisariutit tulaassisusaatitaanermikkut tunisaasa nioqqutissiarinissaasa suliarinissaat qulakkeerniarlugu pisarpoq.

Piffissami 2013-mili aalisarnermi akuersissutinik atulersitsisarneq sakkortuumik qaffariarsimavoq (aamma takujuk takussutissiaq 4). Kisitsit 2017-imi qaffasinnerpaavoq, 2019-milu akuersissutit amerlassusaat 2013-mut naleqqiullugu sulii qaffasinnerujussuulluni.

Umiatsiaararsortunut akuersissutit amerlassusaat annertunerpaamik qaffariarsimapput, angallatinullu akuersissutit amerlassusaat aamma annertuumik qaffariarsimalluni. Taamaattoqarnera umiatsiaaqqat amerleriarnernannik angallatillu mikisut pisaqarsinnaassutsillu annertuallaalernernanik kinguneqaannangilaq, aammali nunami sulisorineqarsinnaagaluanik arsaartuisuulluni. Tamatuma malitsigisaanik sinerissami qanittumi aalisarnermi sulisorineqartut amerleriarnernannik, aalisarnerulli imminut akilersinnaassusilimmik ingerlanneqarnissaa pisariaqartinneqarpallaartinneqarsorinani.

Ajornartorsiut taanna takussutissiaq 12-mi takutinneqarpoq aqutsivimmi 47-mi (Qeqertarsuup Tunua, Uummannaq aamma Upernavik) sinerissamut qanittumi umiatsiaararsorluni qaleralinnik tunisinermiit assersuuteqartoq.

Takussutissiaq 12. Aqutsivimmi 47-mi (Qeqertarsuup Tunua, Uummannaq, Upernavik) umiatsiaaqqamik qaleralinniarnaq. Umiatsiaaqqap ataatsip tunisaasa annertussusaat annertussutsinut agguarlugit.

■ 0-5 tonsit ■ 5-10 tonsit ■ 10-20 tonsit ■ 20-30 tonsit ■ 30 tonsit +

Pissarsiffik: KANUAANA

Aalisarnermi tassani aaqqissugaanikkut ajornartorsiutaasinnaasunik naliliinissamut assersuusimi aallaaviusinnaasutut umiatsiaararsorluni aalisartoq pingaarnertut inuussutissarsiuteqartoq Kalaallit

Nunaanni inuit agguaqatigiissillugu isertitaat qaffaqataannik isertitaqartariaqarnera tunngavigineqarpoq. Taanna 2017-imi 245.000 kr.-ininiippoq.

Qaleralinniarluni umiatsiaararsorluni aalisarnermi taamatut sinneqartoornissaq anguniarlugu aallaaviatigut minnerpaamik 20 tons qalerallit tunineqassapput, soorunami tunisinermi akit ingerlatsinermilu aningaasartuutit apeqquataatillugit.

2018-imi umiatsiaaqqat taamaallaat 23 procentiisa missaat qaleralinnik 20 tonsinik amerlanerusunilluunniit tunisaqarsimapput.

2018-mi 27 %-it missaat qaleralinnik 5 tonsinik annikinnerusunilluunniit tunisaqarsimapput.

Taamaattumik naatsorsuutigineqartariaqarpoq aqutsivimmi 47-mi umiatsiaararsorluni qaleralinniarnermi akuersissutinik pigisaqartut amerlasoorujussuit tassaasut saniatigut inuussutissarsiuteqartut imaluunniit sunngiffimmi aalisartuusut aalisarnermit tassanngaanniit appasissumik isertitaqartut. Aalisarnermi tassani saniatigut inuussutissarsiuteqartut imaluunniit sunngiffimmini aalisartut amerlasuut siulliunniulluni aalisarnermik ingerlataqartut aamma uumassusilerituunit siunnersuinermiit qaffasinnerujussuarmik ataatsimut pisassiissuteqarfiusoq isumalluutitut suli annertunerusumik tatisimannipput aamma inuussutissarsiutigalugu aalisartut isertitaqarnissamut periarfissaqarnerat annikillisillugu.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2019-mut nalunaarusiaanni erserpoq, suliffissaqartitsinerup tatineqarneratigut (suliassat amerlinerisigut) aamma inuussutissarsiorfiusussanik allanik aallartitsiniarnernut, iluaqutaassasoq aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnek pitsanngorsaavigineqarpat, aalisartut ikilisinnerisigut allani sulisinnaasut amerlineqassammata, tamatumuonakkullu inuussutissarsiutini allani sulisussaaleqisarnek annikillisinneqassalluni. Peqatigisaanik aalisakkatigut isumalluutit piujuartitsinerusumik aqunneqarpa ingerlataqartut sinnerinut aningaasarsiornerissamut periarfissaat qaffassaaq.

Taamaattumik sinerissap qanittuani aalisarnerup aqqissuussaanerata allangortinneqarnissaa pisariaqarpoq, sulisinnaasullu inuussutissarsiutitut allanut nuutsinneqarnerisigut, nunap aningasarsiornerikkut qaffakkiaartornera iluaquserneqassalluni. Ataatsimiititaliarsuup sulineranut atatillugu aalisarnermut akuusut arlallit oqaatiginerini saqqummiunneqarpoq avataasiorluni aalisarnermi suliffinnut akissarsiaqissaarfiunerpaanut tunngatillugu pisariaqartinneqartunik ilinniarsimasunik najukkani atorfinitsitsisoqarsinnaanngitsoq.

Taamaattumik kilisaatini pilerinartuni pingaartumik umiarsuup naalagai, aquttut maskinmesterillu qulakkeerniarlugit qaffasissumik ilinniarsimasut sulisinnaasut avataaneersut inuttaliunneqartariaqartarsimapput. Assersuutigalugu Savalimmiunut assersuukkaanni Kalaallit Nunaat taamatut sulisinnaasunik ilinniartitsinissaq eqqarsaatigalugu annertuumik kinguaattoorsimavoq. Aalisarnek pillugu ataatsimiititaliarsuup sulinerata ingerlaqqinnerani taamaattumik immikkoortup taassuma pingaaruteqartup kivinneqarnissaanut aalajangersimasunik aamma inassuteqartariaqarpoq.

Nunami tunisassiorneq, tulaassuisussaataaneq angallatinillu tunitsivilineq

Avataasiorluni aalisarnerup aamma nioqqutissiornerup saniatigut aalisariutit pisamik ilaannik nunamut tunisisussaataapput, suliareqqillugit avammut nioqqutissiassanik. 2018-mi suliffissuarnut tunitsivinnullu 48-nut aamma angallatinut tunitsivinnut 3-nut tunisaasimasut nalunaarsorneqarput.

Nunamut tunisissusaatitaanerup siunertaraa nunami suliffissaqartitsinissap qulakkeernissaa. Kitaani avataasiorlutik aalisartut raajanik aamma qaleralinnik pisamik 25 %-tiinik nunamut tulaassisusaatitaapput. Taakkua saniatigut ukiuni arlalinni kitaani avataasiorlutik qaleralinniartunut immikkut nerpittaajaasusaatitaasunut pisamik 100 %-tiinik tulaassisusaatitaapput. Avataasiorluni saarullinniartartunut tulaassisusaatitaaneq inatsisitigut immikkut aalajangersaaffigineqanngilaq, ukiukkuutaartumilli Naalakkersuisunit aalajangiiffigineqartarluni. Tunumi avataasiortunut pisassiisutitut TAC-p ukiumoortumik aalajangernerani Kujataani nutsivimmut tulaassisusaatitaanermik Naalakkersuisut aalajangiipput.

Sinerissap qanittuani aalisarnermi pisat tamarmik tunngaviatigut nunamut tunisaaqusaapput. Sinerissamulli qanittumi raajarniarnermi angallatit ilai ilaatinneqanngillat, pisamik 75 procentiinik toqqaannartumik avammut niuerutissanik nammineq tunisassiorsinnaanermut immikkut akuerineqarsimasut 25 procentit tulaassorneqartussaallutik. Taakku saniatigut ataasiakkaat sinerissamut qanittumi raajarniarnissamut akuersissutinik pissarsisimapput pisamillu 30 pct.-iinik tunisassiornissamut akuerineqarlutik taamaalilluni 70 pct.-it tulaanneqartussaallutik.

Aalisakkat kalaallinit pisarineqartut affaasa missaat sinerissami tunitsivinni suliarineqartarput. Pisarineqartut allat aalisariutini suliarineqartarput imaluunniit avammut tunisassiarineqartarput suliarisassanngorlugit. Aalisakkat nunami aalisakkanik suliffissuarni suliarineqartussat amerlanersaat sinerissap qanittuani aalisarnermit pisuupput.

Nunami suliffissuarmik sanaartornissamut akuersissummik peqartoqartussaavoq. Tamanna pillugu qinnuteqaat nassiunneqassaaq uunga Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik, taassuma suliassaqarfik ingerlatsivigaa Aalisarnej pillugu Inatsisartut Inatsisaata allanngortinneqarneranik Inatsisartut inatsisaat, 21. maj 2002-meersumi § 22a, nr. 5 naapertorlugu. Tunitsivimmik aamma tunisassiorfimmik nutaamik sanaartornermi nunami suliffissuarnik sanaartornermut, ingerlatsinerneq allaffissornermullu piumasaqaatit aalajangersakkap maleruagassiorfigivai.

Tamanna pisarpoq nunami suliffissuarmut naammattunik innaallagissamik imermillu pilersuinissaq eqqarsaatigalugu, tunisassiornermi piffissami pineqartumi pisariaqartitsineq naammassisinnaajumallugu. Nunami aalisakkerivissuarmik, Nukissiorfiit pilersuinerneq atortulersuutaanit pilersorneqartussatut naatsorsuutigineqartumik, pilersitsinissaq imaluunniit alliliinissaq kissaatigineqarpat, taamaalilluni Nukissiorfinnut qinnuteqaammik allaganngukkamik nassiussisoqassaaq, siunissami innaallagissamik imermillu atuinissaq pillugu pilersaarummut nassuiaammik ilaqartumik.

Taamaalilluni tunisassiorfinnik piusunik matuneqarsimasunik inuit immaqa kommunit suleqatigalugit, tiguisinnaanerisa akerlilersornissaannut aalisarnej pillugu inatsimmi aalajangersagaq atorineqassanngilaq. Aalajangersagaq unammilleqatigiinnerup killilersorniarnanik suliniuteqarniutitut sukulluunniit aamma atorineqassanngilaq.

Inuussutissat pillugit inatsit aamma akuersisarnej pillugu nalunaarut naapertorlugit Inuussutissalerinermut aqutsisoqarfimmi akuersissummik peqartoqartussaavoq.

Tunineqartartut annertussusiat Ilanngutaq B, tabel 6-imi takusassiarineqarpoq, takuneqarsinnaalluni avataasiorlutik aamma sinerissap qanittuani aalisartut tunisassiaasa katinneri, nunami suliffissuarnut tunineqarsimasut ukiuni 2014- 2018.

Nunami suliffinnut tunisassiassanik patajaattumik pilersuisoqarnissaanik qulakkeerinissap aamma tunitsivinni piginnaasatigut killeqartuni sumiiffinni tunisinissamut periarfissanik qulakkeerininnissap akornanni akunnattoorfeqarpoq. Tamanna angallatinik tunitsivinnik pilersitsinissamut akuersissuteqarnissamut tatisimanninnermik pilersitsisinnaavoq.

Umiarsuarnik tunitsivinnik atuinissamut akuersissutit aalisarnermik ingerlataqarfimmi ukiut tamaasa oqallinnermik pilersitsisarput. Tamanna ilaatigut mianerisassanit assigiinngitsunit tamarmik immikkut sammiveqartunit patsiseqarsinnaavoq:

- Pisanik tunisisinnaanermik aalisarnermik inuussutissarsiuteqartuniit kissaatit, pingaartumik ukiup ingerlanerani nunami tunitsiviup pisinnaassuseqarnerata tatineqarnerata nalaani.
- Aalisakkanik suliffissuaatillit tungaanniit nunami tunitsivinnut tunisassiorfinnullu aningaasaliinernit iluanaaruteqarnissamik kissaatit, matumani piffissami aalisaleruttorfimmi isertitat qaffasinnerpaatinnissaat ilanngullugu.
- Aalisarnermik ingerlatsisut najukkami sulisinnaasut aalaakkaasumik suliffissaannik tunniussinissaasa qulakkeernissaa aamma tamanna inuiaqatigiit akileraarutitigut isertitanik pilersitsinissaq eqqarsaatigalugit.
- Sumiiffinni sulisoqarnikkut inissisimanerit sukkasuumik allanngorsinnaasarput, taamaattumillu suliffimmut aalajangersimasumut tunisinerit qulakkeernissaannut tatisimanninneq aalajangersimajuannartuunani.
- Tunisineri akit unammilleqatigiinnermi tatineqarnermit aallaaveqarnissaat eqqarsaatigalugu.

Taamaammat kissaatit eqqarsaatigisassallu assigiinngitsut akornanni oqimaaqatigiisitsinissaq ajornaatsuinnaanngilaq.

8. Sunniuteqarluartumik aalisarnermi nakkutilliineq

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliakkiussaq malillugu ataatsimiititaliarsuaq ilaatigut uku aallaavigalugit sulissaaq:

"Aalisarnermik sunniuteqarluartumik nakkutilliineq nungusaataanngitsumik aalisarneq pillugu takorluukkap piviusunnngortinnissaanut ingerlatiinnarnissaanullu qitiuvoq. Tamanna eqqortissinnaajumallugu aalisarnermik nakkutilliineq inatsisitigut pisariaqartunik killeqartinneqassaaq sakkussaqaartinneqassallunilu."

Aalisarnermut nakkutilliinermut isummap tunngaviusup tunuaniippoq MCS (monitoring, control and surveillance – takusaaneq, nakkutilliineq, alapernaarsuineq). Aalisarnermut alapernaarsuinissamut nakkutilliinissamullu KANUAANA arlalinnik sakkooqarpoq.

Iluatsilluartumik malittarisassaqaarnermut tunngaviusoq ilaatigut tassaavoq malittarisassani kinguneqarluartumik eqqortitsinissaq, taamaalilluni malittarisassaliornermi anguniagaq anguneqarluni.

Nunatta nunarsuarmioqatiminut pisussaaffimminik naammassinnissinnaanerata qulakkeernissaanut KANUAANA sakuuvoq pingaaruteqartoq. NP Immat pillugit Isumaqaatigiissutaata aamma FAO-p (Food and Agriculture Organization of the United Nations – Inuussutissanut nunalerinermullu Naalagaaffiit Peqatigiit Suleqatigiiffiat) akisussaassuseqaartumik aalisartussaataitaanermut ileqqoreqqusaanik nunatsinnit malitsinneqaarneri.

Akisussaassusilimmik aalisarnissamik FAO-p ileqqoreqqusaanik akuersinermigut Nunarput aamma pisussaaffeqarpoq unioqutitsilluni aalisartarnerup, nalunaarsuinngitsoortarnerup, malittarisassaqaanngitsumillu aalisarnerup pinaveersimatinnissaannut qanoq iliuseqarnissamut naalagaaffiit umiarsualiveqarfiusut isumaqaatigiissutaata (Agreement on Port State Measures to Prevent, Deter and Eliminate IUU Fishing) eqqortinneqarnissaanut. Umiarsualivinnili nakkutilliisarneq amigaatigineqarmat isumaqaatigiissutip taassuma piumasaqaataanut nunarput naammaginarlumik naammassinninneq ajorpoq.

Nunatta NAFO-mi aamma NEAFC-mi ilaasortaaneratigut, KANUAANA nakkutilliinernik suliaqaarnermut peqataasarpoq. Komiteni nakkutilliiffiusuni STACTIC aamma PECMAC-imi akuttunngitsunik ataatsimiittoqartarpoq. Taakkua saniatigut aamma immikkut suleqatigiisitaqartarpoq, komitenut nakkutilliisunut nalunaarusiortussanik. NAFO-mut NEAFC-mullu ilaasortaanerup periarfissaqaartippaa KANUAANA-miit naalagaaffiit allat akuersissutinik nakkutilliisoqarfii qinnuigineqarsinnaalersillugit kalaallit angallataannik, ilaasortat umiarsualiviiniittunik, misissuiartoqqullugit, taamatuttaarlu KANUAANA nunanit taakkuninnga qinnuigineqarsinnaavoq angallatiminnik nunatsinniittunik misissuiartoqqullugit.

Nunanut ataasiakkaanut Nunatta aalisarnikkut isumaqaatigiissuteqarfigisimasaanut atatillugu KANUAANA aamma suliaqaqartarpoq. Rusland, Norge, Island aamma Savalimmiut Nunatta toqqaannartumik isumaqaatigiissuteqarfigai, kiisalu aalisarnikkut suleqatigiinnissamik EU isumaqaatigiissuteqarfigalugu. Kalaallit Nunaanni aalisarnermik nakkutilliineq naalagaaffinni allani nakkutilliinermut eqqaanarpoq, aamma paasissutissanik misilittakkanillu nakkutilliinermi oqartussat akornanni paarlaasseqatigiittoqartarluni.

KANUAANA tassaavoq aalisarnermut inatsisit malitsinneqarnissaannut nakkutilliisoqarfik, akuersissutinik nakkutiginniffinni marluusuni ingerlasoq, siunertaraalu unioqutitsilluni, inatsisaatsuliorluni, nalunaarsorneqaanngitsunik, malittarisassaqaanngitsumillu aalisarneq pinngitsoortissallugu unitsissallugulu.

1. Akuersissutininik nakkutiginniffik siulleg tassaavoq naalagaaffiup umiarsualivinni nakkutilliisoqarfia, NAFO aamma NEAFC peqatigalugit pilersinneqarsimasoq, tassuuna tulaassat tamarmik nakkutilliisoqarfinnit marlunnit akuerineqartussaapput. Naalagaaffiup erfalasoqarfiusup pisortaasa tulaassanut paasissutissiissutit akuerisussaavaat, Naalagaaffiullu umiarsualiveqarnermut pisortaqarfiata aamma akuerisussaallugit, pisariaqarpallu tulaassaanik misissuisinnaatitaalluni.

Nunani allamiut angallataannut Nunatsinni tulaassisartunut KANUAACA naalagaaffiup umiarsualiveqarfimmi pisortaqarfiatut atuuppoq, kiisalu angallatinut nunatsinneersunut nunani allani tulaassisartunut naalagaaffiup erfalasoqarfiusup pisortaqarfiatut atuulluni.

2. Akuersissutininik nakkutilliinermik aaqqissuussap aappaa, ataasiinnarmik aaqqissuussiffiuvoq, tassaalluni EU-p nunanut allanut (EU-mut ilaasortaangitsunut) pisussaaffiliissutaa, piumasaalluni EU-mut nassiussat tamarmik akuersissummik uppersaaserlugit allagartalerneqarsimassasut, angallatip naalagaanik nunatsinnit nassiussisumit aamma naalagaaffiup erfalasoqarfiusup pisortaqarfiinit atsiorneqarsimasunik. Nioqqutinik, nunatsinnit angallatinit pisunit EU-mut eqqussorneqartartunut KANUAANA naalagaaffiup erfalasoqarfiusup pisortaqarfiatut atuuppoq.

Aalisarnermik nakkutilliinermi pitsaassutsumut aamma sunniuteqarluarnermut tunngaviumik ilisimasat

Ataatsimiititaliarsuaq tunngaviumik isumaqarpoq pingaaruteqartoq aalisarnermik inuussutissarsiornermut pisortat akuliusimanerisa piffissami akuttunngitsumik sivissusilimmi nalilersorneqartarnissaat, inuussutissarsiutip inuiaqatigiinnut pingaaruteqarnerujussua eqqarsaatigalugu. Pissutit taakku tunngavigalugit tamanna aamma aalisarnermik nakkutilliinermut atuuppoq.

Aalisarnermik nakkutilliisoqarfik avataaneersumik attaviittumik nalilersuiffiqeqarpoq kingullermik 2008/2009-mi. Taamani APNN-ip/KANUAANA-p sulinerisa ingerlanneqartarneri misissorneqarput Deloitte-mit suliarineqartumik. Taamani siunertaavoq pisassat atorineqartarnerisa eqqortumik piffissamilu eqqortumi naatsorsorneqartarnerinut suleriaatsit aamma nakkutilliineq KANUAANA-mit ingerlanneqartartut ajunngitsuunerisa qulakkeerneqarnissaat.

Oqaasertaliussat 3. APNN-imp/KANUAANA-p sulineranik avataaneersup siusinnerusukkat misissuinerata inernera

APNN-ip/KANUAANA-p sulineranik misissuinermit Deloittep inerniliinera tassaasimavoq:

”Paasissutissat pissarsiarisavut tunulioqqutiullugit uagut nalilerparput nakkutilliinermi suleriaatsit KANUAANA-p ingerlattagai ajunngivissuusut uppersaaseqarluartullu, pisassanik atuisarnerup naatsorsorneqartarnerinut eqqortumik takutitsisuullutik, naatsorsuinerup ingerlanerani pissutsinut naleqqiullugit, assersuutigalugu paasissutissat allaniit tunniunneqartarneri pitsaassusaallu aamma naatsorsukkat nalorninartoqarsinnaaneri pisariunerilu eqqarsaatigalugit.

Sulianik misissuinitinni takusaqarpugut pissutsinik avataaneersunik aamma suliffimmi imminermi, suleriaatsinik, pisassanik atuisimanernut naatsorsuisarnermut pitsanngorsaataasinnaasunik, taamaasiornikkut naatsorsuinermi kukkusinnaanermut annikillisisinnaasunik.

KANUAANA-mi suleriaatsit pitsanngorsaavigineqarsinnaassut ukunaniipput:

Suleriaatsinik nakkutilleeriaatsinillu imminut ingerlattunik amerlanerusunik atuutsitilernissaq avataanit paasissutissanik pissarsiffiusartunut attaveqartarnerup

*annertusineratigut/pitsaanerulersinneratigut
nalorninartut/ajutoorfiusinnaasut eqqumaffiginerullugit aalisarnermik nakkutilliineq*

*Pissutsit avataaneersut pisassiissutit atorneqarnerinut naatsorsueriaatsip pitsaassusaanut
attuumassuteqartut ilaatigut ukuupput:*

*Tulaassuiffinit / tunitsivinnit paasissutissat nassiunneqartartut piffissamut
nikingasoortarneri*

Logbogit katersortarnerisa ajornartorsiutaasarnerat”.

KANUAANA-p ilumini suleriaasianut allannguutissanik taamani misissuineq siunnersuuteqanngilaq. Misissuinerup kingunerisaaanik raajanut nalunaarut aamma tunisisarnermut nalunaarut iluarsartuunneqarput. Tamanna tunuliaqutaralugu ingerlaqqinnermi assigiinngitsunik iluseqartunik qarasaasiatigut pitsanngorsaasoqarpoq.

Nunani tamalaani aalisarnermik nakkutilliisoqarnerup teknikikkut ineriartornera aamma aalisariaatsit ineriartorneri eqqarsaatigalugit, pisariaqalersussaavoq ukiuni tullerni pisussamik nalilersueqqinnissaq. Nalilersueqqinnerli aamma iluaqutaalluurtussamik apeqqutinut allanut sammitinneqarsinnaavoq, soorlu nakkutilliisarnerup pitsaassusaanut aamma sunniuteqarluarnerusumik nakkutilliisoqassappat nukit amerlanerit sumut atorneqarnissaasa pisariaqartinneqarnerisa paasinissaannut.

Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutigigallagai

Malittarisassanut atuutinneqaannaratik aammali malinneqartussanut innersuussat, ukunani:

Killilersueriaaseq sinaakkusersuinissamik eqqummaariffiusoq, annikitsuaqqanik malittarisassiorneq piunnaarlugu.

Aaqqissuussineq annikitsuaqqanik malittarisassaliornerup parlatuanik tunngaviusunik malittarisassaliornermi ajornartorsiutinik sammisaqartoq.

Aalisarnermut aqutsisoqarfik ersarissunik killiliisimasoq killiuliussallu taakku iluini aalisartut namminneq aalajangersinnaallugit nioqqutissiornissamut atortut, taakkulu qanoq atorneqarnissaat.

Malittarisassiassanut ilassutissat allat ajornartorsiutinut aaqqiiffigineqarnissaanik kissaateqarfiusunut sammitinneqassapput (assersuutigalugu aalisariutit tamarmiusut piasinnaasaasa nalimmassarneqarnissaannut).

Aqutsinissamik pilersarusiat inatsisiliornermit tunngaveqassapput.

Aalisarnermit nalunaaruteqartarnerup aamma alapernaarsuinerup digitalinngortinnissaata eqqumaffiginissaa.

Aalisarnermik nakkutilliinerup piffissani naammattumik akuttussusilinni avataaneersunit nalilersuiffigineqartarnissaa.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliakkiissut aamma imaqarpoq aalisarnermut nakkutilliisoqarfik aalisarnermut inatsimmit peerlugu namminerisaaanik inatsisiliorfigineqassanersoq misissuataassallugu. Ataatsimiititaliarsuup sulinerata ingerlanerani tamanna misissuataarneqarumaarpoq.

9. Aalisarnermik aqutsinermut tamanullu ammasuunermut naleqqiullugu paasissutissat aamma paasissutissat paasiuminartuuneri

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmut suliaqkiissut malillugu ataatsimiititaliarsuup ilaatigut uku akissuteqarfigissavai:

"Misissueqqissaarnermut pilersarusiornermullu atugassatut aalisarnermik immikkoortoq pillugu paasissutissanik naleqquttunik pisortat pissarsisinnaanerannik taamaattoqarpallu taakku qanoq naleqqussartariaqarnerannik nalilersuineq, iluaqutinik ajoqutinillu allaaserinninneq ilanngullugu."

Aalisakkanik isumalluutininik atuinermi pissutit paasiuminartuunissaat aamma allannguisoqassagaluarpat paasiuminartumik tunngaveqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaasiornissamut paasissutissanik tamanik tatiginartunillu pissarsisinnaaneq pisariaqarpoq, paasissutissallu ilaat piffissamut pineqartumut pisoqalisimannigitsut pisariaqarput.

Tunngaviumik iluaqutaasumik marlunnut immikkoortitsisoqarsinnaavoq:

paasissutissat aqutsinissamut siunertallit aamma
paasissutissat tamanit, taamaalilluni inuiaqatigiinniit pissarsiarineqarsinnaasut.

Aalisarnermik ingerlatsinerup aalisarneq pillugu paasissutissanik pisariaqartunik pissarsisinnaanera

Pisortat ingerlatsiviisa aalisarneq pillugu paasissutissat pissarsiarisinnaasaat amerlasoorujussuupput. Paasissutissat taakku KANUAANA-mit, Akileraarternermut Aqutsisoqarfimmit aamma Pinngortitaleriffimmit pingaarnertut katersugaapput.

Ullumikkut aalisarnermik inuussutissarsiortuniit paasissutissarpassuarnik katersineq ingerlanneqarpoq, taakku nakkutilliinermik siunertamut kiisalu misissueqqissaarnernik siunertanut assigiinngitsunut aamma inatsisissatut siunnersuutininik nalunaarutinillu nutaanik ineriartortitsinermut atatillugu kisitsisitigut paasissutissanut atorineqarsinnaapput.

Taamaakkaluortoq paasissutissanik amerlanerusunik katersisoqarnissaa sulissutigineqartariaqarpoq. Tamanna assersuutigalugu tassaasinnaavoq uku pillugit paasissutissat:

- Aalisakkanik tunisassiat sorliit qanoq ittunngorlugit suliaqqinneqartarnerat kiisalu angallatini namminerisaminnik tunisassiortunit aalisakkerivinniillu suliaqqiisarnerup qanoq annertutiginerat pillugit paasissutissat:
- Angallatit aalisariutini aalisakkerivinnilu suliaqarnissamut pisinnaasatut taggissat pillugit paasissutissat, pisassiissutininik tunisinermullu tunngatillugu suliaqarnissamut pisinnaasat saqqummiunnaannut paasissutissat nalituujupput.
- Aalisarnermi piginnittuuneq pillugu takussutissiap akuttunngitsumik nutarterneqartarnera kiisalu aalisarnermik ingerlatsiviit toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu pisassiissutininik pigisaat pillugit naatsorsuinerit.
- Angallatini 24 meterinik takinerusuni inuttat nalunaarsornerinik KANUAANA katersisareerpoq. Aalisarnermi sulisoqarnikkut kisitsisitigut immikkut paasissutissat suliarinissaannut angallatini sinneruttuni inuttat nalunaarsornerinik Naatsorsueqqissaartarfiup katersisinnaanera isumaliutigineqarsinnaavoq.
- Taamatutaaq qaammammut ataatsimut agguaqatigiissillugu qassinik sulisunik atorfeqartoqarneris imaluunniit akunnerit suliffiusut tamarmiusut pillugit paasissutissanik aalisakkeriviit Naatsorsueqqissaartarfimmut tunniussisalersinnaanerit eqqarsaatigineqartariaqarpoq. Paasissutissat taakku

aalisarnermik inuussutissarsiteqarnermi suliffissaqartitsineq pillugu paasissutissat pigineqartut pitsaassusiat qaffatsissagaluarpaat.

Ataatsimiititaliarsuup aamma arajutsisimangilaa Pinngortitaleriffik aamma ilisimatusarnermi biologinillu siunnersuineri atugassanik paasissutissanik sulilallanik pisariaqartitsisinaasoq. Tamanna pillugu isumaliutaagallartut oqaasertaliussa 2-mi allaaserineqarput.

Maannakkut paasissutissanik katersinerup ingerlatsiviginera pissusissamisoorpa sunniuteqarlunilu?

Ullumikkut KANUAANA-mut paasissutissanik nalunaaruteqartarnek allakkatigoortoq assut atugaavoq. Pisat amerlassusii pillugit paasissutissat KANUAANA-mut nassiunneqartarput, aallaqqaataani e-mail atorlugu kingornalu umiarsuup allattuivia allaganngugaq atorlugu. Taamatuttaaq aalisakkeriviit tunisineri paasissutissat Excel-fil-it atorlugit tunniuttarpaat, taakku assaat atorlugit KANUAANA-p qarasaasianut toqqorsivianut naqiterarpaat. Taamaamat assaat atorlugit naqiterilluni sulisoqartarmat naqinnerluinissamut aarlerinartoqartarpoq.

Pisat pillugit paasissutissat pitsaassusiat qaffassisuusq nalilernerqarpoq kisianni tamanna pitsanngortinneqarsinnaavoq. Qarasaasiaq atorlugu umiarsuit allattuiffiiniq atuilernissaq pillugu piumasaqaatip pilersinnissaa atuuttunngortinnissaalu ukiuni arlaqartuni KANUAANA-p sulissutiginiuuua. Pisat nalunaarutigineqartarnerisa isumaminiilersinneqarnissaat nukissanik periarfissiissasoq naatsorsuutaavoq, taakku KANUAANA-mi imminerme uppersarsarnissamut malitseqartitsisarnissamullu tunaartaqarnerusumik atorneqarsinnaassammata. Ingerlaannartumik ingerlatsisalerneq inuussutissarsiummi inunnik sulisinnaasunik pisariaqartitsinerup annikillineranik kinguneqarsinnaavoq kiisalu paasissutissat tunniunneqartut pitsaassusiannik qaffatsisilluni.

Tamatuma saniatigut inuussutissarsiummik ingerlatsisut ilarpaalussui, aningaasaqarneq pillugu paasissutissanik tunniussineq ajorput, pingaartumik sinerissap qanittuani qaleralinniartut saarullinniartullu. Taamaamat sinerissap qanittuani aalisartunut, ukiut tamaasa aningaasaqarnertik pillugu paasissutissanik tunniussinissamut pissaatitaasunut, paasitsiniaanissaq pisariaqarsinnaavoq.

Ingerlatseqatigiiffiit isertitaasa akileraarutaasussat Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut nalunaarutigineqartussanut tunngatillugu taakku pdf-inngorlugit tunniunneqartarput. Aalisarnermi aningaasaqarniarnerup paasisaqarfiginissaa assorsuaq nukersornartuuvoq. Pisuussutitut akitsuuteqarnermi Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmut akitsuutitut tunngaviusup nalunaarutigineqarneranut atatillugu, atortussat tamakkerlutik pdf atorlugu allaganngorlugit aamma Excel-fil-inngorlugit tunniunneqartussaapput. Nunanut allanut niuernerit pillugit paasissutissat pappiaranngorlugit ilanngaaserisoqarfimmit Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup tigusai, qarasaasiatigut atortulersuutini assaat atorlugit naqiterneqartarput.

Paasissutissanik katersisarnermi tunngavinnik peruserisassanillu ersarissunik suliaqartoqarnissaa kiisalu suliarisanik isumamineersunngorsaanissaq annertuumik ataatsimut isigalugu pisariaqartinneqarpoq, taamaaliornikkut interneti aqqutigalugu qarasaasiakkut immersugassat ikiorsiullugit paasissutissat tunniunneqarsinnaammata, toqqaannartumillu qarasaasiami toqqorsivimmuut paasissutissat toqqorneqarsinnaammata. Ataatsimut isigalugu qarasaasiaq atorlugu nalunaaruteqartarnermi allaffissorneq oqinnerulissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlatsinissamik siunertamut paasissutissanik katersineri tunngavissanut siunnersuut

Aalisarnermit paasissutissanik assigiinngitsunik katersineq assut pingaartuuvoq, tassa aalisagaqatigiit qanoq inissisimanerannik, nakkutilliiviginerannik, kisitsisitigut

paasissutissaatiginerannik misissoqqissaarnerannillu pitsaalluinnartumik nalilersuineranut paasissutissat katersorneqartut tunngavissiisarmata, taakkulu inatsisissatut siunnersuutini aamma nalunaarutitut siunnersuutini, aalisarnerup ingerlatsiviginerani malitassanik assigiinngitsunik suliaqarnermi atorneqartarput kiisalu aalisariutini imminut akilersinnaassutsip aamma pisuussutitut akitsuutip misissoqqissaarnissaani naatsorsornissaanilu. Tamatuma saniatigut aalisarnerq pillugu politikip aamma pisuussutitut akitsuuteqartitsinermi periutsip nalilersornissaat pisariaqartinneqarpoq.

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqartuniit paasissutissanik katersineranut atatillugu apeqqutigineqartuni erseqqissumik akissuteqartoqarnissaa pisariaqarpoq. Taakku saniatigut paasinaartussaavoq paasissutissat suut katersorneqassanersut, kina taakkuninnga pilersuissanersaq aamma paasissutissanik katersineranut qanoq kinalu akisussaassanersaq. Tassunga ilanngutissaaq paasissutissanik nakkutillineq pitsaassutsinilli qulakkeerinninnissaq pillugu apeqqutit, taakkuninnga toqqorsinissaq, kina paasissutissanut periarfissaqassanersaq, paasissutissallu suut kikkunnit tamanit iserfigineqarsinnaassanersut.

Aalisarnerq pillugu innuttaasut paasissutissanik pissarsisinnaanerit

Kalaallit Nunaanni aalisarnerq aamma aalisakkanik tunisassiorneq pillugit paasissutissat sumi, qanoq sorliillu saqqummiussinerit assigiinngitsut aamma nittartakkat assigiinngitsut aqquutigalugit tamanut saqqummiunneqartarnerit eqqoriaanerujussuutut isikkoqarpoq.

Aalisartitseqatigiiffiit assigiinngitsut kimit pigineqarnerisut, pisassiissutit tunineqarsinnaasut, aamma pisassiissutit allanik kikkut tunineqarnerisut kiisalu aalisariutit sorliit pisassiissutit aalisarnerisut pillugit paasissutissanik sukumiisuusunik tamanut saqqummiunneqarnikuusunik peqartoqanngingajappoq. Taamatuttaaq pisassiissutit angallatit ataasiakkaat atuineri aamma aalisakkerivinnut assigiinngitsunut tunineqartut kiisalu angallatit aalisakkeriviillu tunisassianik nunanut allanut nunamilu namminerit niuerutigineqartussanik assigiinngitsunik tunisassiat pillugit paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut pigineqanngillat. Tamatuma saniatigut aalisarnermi aningaasaqarniarneq pillugu pisortat paasissutissat pigisaat killeqartorujussuupput:

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup nittartagaani aamma businessgreenland-gl-imi KANUAANA-p quppernerani, TAC aamma pisassiissutit pillugit paasissutissat kiisalu pisat tunisinermilu amerlassutsit pillugit paasissutissat ilamerngi nassaassapput. Taamaammat pisortat nittartagaat marluusut aqquutigalugit Kalaallit Nunaanni aalisarnerit pillugit paasissutissat ataatsimoortut assigiinngitsut pillugit paasisaqarniaraanni angisuumik suliaqarnissaaq pisariaqarsinnaasarpoq. Naatsorsueqqissaartarfiup Kalaallit Nunaanni aalisarnerq pillugu kisitsisinik paasissutissaataani, Kalaallit Nunaanni aalisarnerq pillugu pingaarnertut paasissutissanik aallernissamut periarfissat pitsaanerupput. KANUAANA-p qarasaasiani toqqorsiviani paasissutissat aallaavigalugit Naatsorsueqqissaartarfiup tamanut saqqummiuttarpai, aalisakkanut aalajangersimasunut aalisariutinullu agguataakkamik ukiumoortumik aalisagartassiissutit, qaammatitut pingasunut agguataakkamik pisat amerlassusii, tunisat amerlassusii aamma qaammatitut agguataakkamik tunisat nalingi pillugit paasissutissat ataatsimoortut kiisalu aalisakkanik tunisassiat assigiinngitsut nunanut allanut niuerutigineqartut pillugit paasissutissat. Taakku saniatigut aalisariutit amerlassusaat, aalisarnermi sulisut aalisarnermut piniarnermut nunalerinermullu tamarmiusumut kisitsisitigut paasissutissat kiisalu aalisarnermik inuussutissarsiut pillugu naatsorsuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat tamanut saqqummiunneqartarput.

Pingortitaleriffiup nittartagaani aalisakkanut assigiinngitsunut tunngatillugu uumasorsiuut siunnersuinerat pillugu paasissutissat kiisalu pisassiissutitut piffissamut siviuserusumut atuuttunut takussutissiaq aamma aalisakkanut agguataakkamik pisat amerlassusii pillugit paasissutissat nassaarineqarsinnaapput.

Akilerartarnermut Aqutsisoqarfiup nittartagaani, qaammatitut pingasunut tulliuuttunut pisuussutitut akitsuutit inissisimaffigisaat pillugit paasissutissat tamanut saqqummiunneqartarput.

Aalisarnej pillugu paasissutissanik tamanut saqqummiisarnerup annertusinissaa pisariaqartinneqarpoq

Ataatsimiititaliarsuaq nunani allaniit paasissutissanik pissarsiniarsimavoq, tulliuuttumilu isumassarsiffissatut pingaartumik Islandimi aqutsineq atorineqarsinnaalluni.

Paasiuminartuuneq Islandimi aalisarnermik ingerlatsinermit tunngaviulluinnartuuvoq aamma inuiaqatigiit aalisarnermillu inuussutissarsiuutillit Aalisarnermut naalakkersuisoqarfiup sulineranut tatiginninnerannut tunngaviulluni. Paasiuminartuuneq inerisarumallugu Islandimi aalisarnermik ingerlataqartut ataasiakkaat pillugit paasissutissat tamarmiusut, tamanit pissarsiarineqarsinnaapput Aalisarnermut naalakkersuisoqarfiup nittartagaa aqutugalugu. Paasissutissat taakku ilaatigut TAC aamma pisassiissutit, umiarsuaatileqatigiit inuilluunniit ataasiakkaat pisassiissutitut pigisaqartut aamma aalisakkanut agguataarlugit pisassiissutit pigisaat tamarmiusut nalunaarsornerat pillugit paasissutissanik kiisalu angallatit ataasiakkaat sunik aalisarnermut aamma tunisaqartarnermut, pisassiissutitut niueruteqartarnej il.il. pillugit paasissutissanik ilaqarput.

Kalaallit Nunaanni aalisarnermi paasiuminartuuneq inerisarumallugu aalisarnermi paasissutissanut aamma pisassiissutitut piginnittunut tunngasut tamakkiisuusumik paasiuminartuusariaqarput, tassami inuiaqatigiit pigisaannik pisuussutitut atuineq matumani tunngaviusumik pineqarmat. Tamanna iluaqutaasumik Islandimi tunngaviit atorineqartut assigalugit pisinnaavoq taamaattumillu tamanna pillugu sulinerup ingerlaqqinnerani Islandimi aalisarnej pillugu inatsimmi isumassarsisoqarsinnaalluni.

Ingerlatseqatigiiffinnut, angallatitut immaqalu suliffissuarnut agguarlugit piginnittuuneq, aalisariutit, TAC, pisassiissutit, pisat, tunisat aamma pisuussutitut iluanaarutitut akitsuutit pillugit paasissutissat sukumiisut tamanut ammasuuttittariaqarput. Aalisarnermi inuussutissarsiuuteqartut ataasiakkaat pillugit paasissutissat sukumiisut, taamaallaat pisortatut oqartussaasut nittartagaat aqutugalugit pissarsiarineqarsinnaasariaqarput.

Aalisariutit aqqissuussaanagerat, pisassiissutit, pisat amerlassusii aamma tunisat pillugit paasissutissanut tunngatillugu aalisarnej tamarmiusoq pillugu kisitsisitigut paasissutissaatiminnik inerisaaqqinnermik suliaqarnini Naatsorsueqqissaartarfiup suliarisariaqarpaa. Aammattaaq aalisarnermik inuussutissarsiummi kiisalu sulisoqarnermi aningaasaqarnej pillugu kisitsisitigut paasissutissanik Naatsorsueqqissaartarfik inerisaaqqittariaqarluni.

Isumalioqatigiissitap eqqarsaatersuutigigallagai

Siunnersuutit:

Aalisarnermit paasissutissat paasiuminartuunerisa annertusinissaat pillugu politikikkut siunertarisaaq inatsit aqutugalugu aalajangerneqassaaq,

Paasissutissanik katersinermit ersarissumik tunngaviit peruserisassallu suliarineqassasut,

Sulinermi periutsit ingerlannartunngortinnissaat aallunneqarnerussasoq, taamaalilluni interneti aqqutigalugu immersuiffissat digitaliusut ikiorsiullugit paasissutissanik tunniussisoqarsinnaassammat, matumani qarasaasiami toqqorsivimmut toqqaannartumik paasissutissat toqqorneqarsinnaassallutik.

Paasissutissat ilassutissaanut siunnersuutit ingerlatsinissamik siunertamut atugassanngortinneqassasut aamma aalisarneq pillugu innuttaasut paasissutissanik atuisinnaanngornissaanut eqqarsaasersuutinut ilanngunneqassasut.

10. Unamminartut periarfissallu – aalisarnermi politikikkut tulleriarisoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq

Aalisarnermi tulluarsaanerit

Aalisarnermi atukkat maannakkut tamatigullu allanngortarsimapput. Oqaluttuarisaanerup takutippaa tamatigut piffissaqartartoq naatsorsuutiginnngisamik pitsaasuusut piffissanilu allani naatsorsuutiginnngisamik pisatigut periarfissat ajortarlutik. Akit aamma aalajaatsuunngillat aamma neqeroorutini piumasaqarnermit nunarsuarmilu pisunit sunneqarsinnaallutik, taamaaqataanillu aningaasartuutit allanngorarsinnaallutik. Pissutsit tamakkuupput aalisarnermik inuussutissarsiutip tamatigut passunniartarsimasai nalinginnaasumillu eqaatsumik tulluarsarfigisarsimallugit. Tamanna aamma siunissami ungasinnerusumi aaqqissugaanikkut tulluarsaanernut atuuppoq, tassaanerullutik atortorissaarutitigut allanngornerit kingunerisaat.

Allaaneruvorli aalisarnek politikikkut suliniutinit malittarisassaliornermi allannguinermik atugassaqartinneqaleraangat. Aalisarnermik inuussutissarsiut malittarisassatigut assigiinngitsorpassuarnik aqquusaagaqarsimavoq, nalaatsortutut, siunissamut qanittumik isiginnittunik, paasiuminaattutut misigineqarsinnaasut aamma aningaasaqarnikkut ingerlatsinermut nutaanillu aningaasalersuinissamut naleqqiullugu annertuumik nalornilersitsisinnaasut. Aalisarnermi malittarisassaliornerit tunngavilersugaalluaraluarpata siunissami ungasinnerusumi patajaatsumik tunngaveqarnissaq allanngortikkusunnagu peqassutsimik illersuinissamik siunertaqarluni, imaluunniit aalisartut inuuniarnermi tunngaviisa illersornissaat siunertaralugu pigaluarpalluunniit tamanna aamma atuuppoq (peqatigisaanilli allat ajornerusumik atugaqalerlutik).

Aalisarnermut arlaannik peqquteqartumik sinaakkusiussat allanngortinneqaraluarpataluunniit allannguisoqarnerani inunni aningaasaqarnikkullu aningaasartuuterpassuusinnaasarput, siunissami qanittumi aamma siunissami ungasinnerusumi.

Pisuni aalisarnermik inuussutissarsiummi atukkat allanngortitsinissaq siunertaalluni inuiaqatigiinnut tamanut pitsaanerpaasumik aalisakkatigut pisuussutinik piujuartitsinermik tunngaveqartumik pitsaanerusumik siunissamullu ungasinnerusumut angusaqarnissaq pineqartillugu inuiaqatigiinnut aningaasaqarnikkut kingunissanik allaaserisaqarnerup saniatigut naleqqussaannermi aningaasartuutit annertuumik isumaliuteqarnermi alaatsinaanneqartariaqarput. Naleqqussarnerit aningaasaqarnikkut inuuniarnikkullu atukkatigut kimut qanorlu sunniuteqarsinnaaneriniq allaaserisaqarnikkut erseqqissaanikkullu tamanna qulakkeerneqarsinnaavoq. Tassani siunertaq tassaavoq naleqqussaannermi aningaasartuutit ikilisinissaannut suliniuteqarsinnaaneq aamma piffissap ingerlanerani oqimaaqatigiissumik naleqqussaasinnaaneq.

Pisuni arlalinni paasineqarpoq siunissamut ungasinnerusumut isumalluutinit iluanaarutit qaffasissut sammineqartillugit taamaallunilu inuiaqatigiit ataatsimut pisuussutaataat inuiaqatigiit atugarissaarnerannut malunnartumik tapertaanissaannut periarfissap iluaqutiginissaa sammineqarluni aalisarnermi pigisat tamarmiusut aamma maannakkut malittarisassatigut aaqqissuussinermik allannguinerit arlallit pisariaqarsinnaasarput.

Taamaattumik taamatut allannguinerup naammassineqarnissaanut nukinnik pisariaqartitsisoqalersinnaasarpoq. Tassani sulisinnaasut inuiaqatigiinni immikkoortunut allanut aalisarnermit imaluunniit aalisarnerup ilaanit allanit allaannerusumut ikaarsaarnerat oqinnerutinniarlugu sulisoqarnikkut politikimi ilinniartitaanikkullu suliniuteqarnissaq pisariaqarsinnaavoq. Aalisarnermik inuussutissarsiutip ilaanik taamatut pisariillisaaneq marloriaammik iluanaarutaasinnaavoq, tassalu aalisartut inuussutissarsiutinut suliffinnullu allanut massakkut sulisussaaleqineq pissutigalugu nunanit allanit tikisitsiviusariaqartartunut

nuussinnaalissammata. Aalisarnermik inuussutissarsiut nunami inuussutissarsiutini pingaarnersaagaluartoq inuussutissarsiutip ilai pingaarutillit aamma annertuumik unammilligassaqarput. Taakku politikikkut isummertoqarnissaanik tunngaviusunillu atukkat pitsaanerusut qulakkeerniarlugu suliaasaqarfinni arlalinni politikikkut aalajangiisoqarnissaanik pisariaqartitsipput.

Tamanna pisariaqarpoq Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup isumaa malillugu inuussutissarsiutip iluani siuariarnerup qaffannissaanut periarfissat iluaqutigisinnaajumallugit.

Annertunerusumik siuariarneq inuussutissarsiummut tassanilu ingerlataqartunut taamaallaat iluaqutaasussaangilaq, kisianni inuiaqatigiinnut tamanut pigissaarnerulernikkut aamma atugarissaarnerulernissamut periarfissaqalernikkut.

Suleriaqqinnermi apeqqutit pingaaruteqartut

Manna tikillugu Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup sulinera oqaloqateqarnerillu ingerlanneqarsimasut takutippaat apeqqutit arlallit pingaarutillit akineqarnissaat pisariaqartoq, ataatsimiititaliarsuarmit suliarineqartussat:

Piviusumik pijuartitsinermik tunngaveqartumik iluaquteqarneq taamaalillunilu ullumikkut aalisarnerup ilaani pingaaruteqartuni ajornartorsiorfiusuni aalisarnerit iluanni pisuussutitigut tunngaviit, pisassiissutinik aalajangersaanerit pisaqarnissamullu piginnaasat akornanni pitsaanerusumik oqimaaqatigiittoqalerluni. Pingaarnertut sammineqartussaq tassaassaaq aalisarnermut annertunerpaamik pingaaruteqartumut annertunerpaamillu ilungersuuteqartumut naleqqiullugu inassuteqarnissaq.

Aalisakkanut assigiinngitsunut tamanut pisassiissutissanik agguaanissamut siunissamut ungasinnerusumut inatsisitigut aalajangersarneqartunik killiliussassanik ilusilersuineq, taamaalilluni ukiunut arlalinnut pisassiissuteqarluni taamaalilluni siunissamut ungasinnerusumut aningaasaliinissamut tunngavissisut. Tamanna akuliuttussaanginnermut periuseq ataqqillugu ingerlanneqartariaqarpoq. Tamanna pisariaqarpoq akuersissutinik pigisaqartut naleqqutinngitsumik annertuumik katersuutsinnagit imaluunniit ingerlataqartussat nutaat mattunnagit.

Piginnittuunermet pisassiissutinullu pissutsit pillugit apeqqutini piviusumik akunnattoorutaasut uppersarneri aamma Ataatsimiititaliarsuarmit siunnersuutitut assigiinngitsunut naleqqiullugu kingunissanik misissueqqissaarneq. Misissueqqissaarinneqqinnissani siunissamilu kaammattuutigineqartussat piareersarnerini pisuussutinut kitsuutit qaffanneqarsinnaanerit periarfissat misissorneqassapput tassunga ilanngullugu aalisarnerup ilaanni assigiinngitsuni pisuussutit akitsuutaanit erniat iluanaarutigisarneri.

Tassunga atatillugu Ataatsimiititaliarsuarmit ingerlataqartussat nutaat annertunerusumik periarfissinneqarpata piginnittullu siaruartinneqarpata tamanna piviusumik qanoq isumaqarnersoq erseqqinnerusumik misissorneqassaaq. Tassani aalisarnermi ingerlataqartussat (immikkoortut) nutaat amerlanerulernissaat pillugu anguniagaq imaluunniit piginnittuunerup assannut amerlanerut siaruartinneqarnissaa pineqarnersoq immikkoortinneqarnissaa pingaarpoq.

Aningaasalersuinermut naleqqiullugu Ataatsimiititaliarsuaq aamma apeqqutitut arlalinnut isummertussaassaaq, tassunga ilanngullugit:

- Raajarniarnermi nunani allamiut nammineq aningaasaatinut annertunerusumik periarfissinneqarnissaannik kaammattuuteqarsinnaaneq, taamaaqataanillu aalisarnerni allani nunat allamiut nammineq aningaasaatinut annertunerusumik periarfissinneqassanersut.
- Kalaallit nunaanni pensioninik ileqqaarutit aalisarnerup aningaasalersornissaanut piviusumik periarfissinneqassanersut isumaliutini misissueqqissaarnernilu aamma ilanngunneqassanersut.
- Inuussutissarsiutigalugu aalisarnermi ineriartornermi suliniutit namminersortunit aningaasalersorneqarnissaannut kinguaariillu nikinnissaannut periarfissanik ajornannginnerulersitsisut inatsisini allani sinaakkusiussani piumasaqaatini iluarsisoqarnissaanut kaammattuuteqassanersoq, tassunga ilanngullugu suliffeqarfiit akileraartarnerat pillugu inatsisit aamma kingornussisarnermi inatsit.

Akuersissutinik tunniussisarnermi aamma tulaassuisussaataanerme piumasaqaatit aamma angallatinik tunitsivinnik ikkussinissamut akuersissutini ammasumik pisariaqartumik pissuseqarnissap qulakkeerneqarnera. Tassunga ilanngullugu aningaasaqarnikkut sumiiffinnilu inuuniarnikkut/sulisoqarnikkut eqqarsaatigisassat aalajangiinissamut tunngaviit patajaatsut tunngavigalugit pisassasoq, ilaatigut inuussutissarsiummi niuerfinnilu ineriartornermut ataqtigiissillugu isigineqassasoq.

Aalisarnermik ingerlatsinermit nakkutilliinermullu sinaakkusiussat pitsaanerusut, tassunga ilanngullugu digitalinngorsaaneq.

Inatsisitigut aalajangersarneqartut killiliussat iluanni isumalluutininik iluaquteqarnermi tulluurtumik allannguisoqarsinnaanermik qulakkeerinneq.

Aalisarneq pillugu paasissutissanik katersinerme pitsaassutsip qaffannera kiisalu ingerlatsinerme siunertanut aalisarneq pillugu paasissutissanut pitsaanerusumik periarfissaqarneq aamma aalisakkat qaleruallillu pisuussutinik ataatsimoorussanik iluaquteqarnermut tunngasut tamanut ammasuuneri.

Aalisarnermik inuussutissarsiutip maannakkut siunissamilu tamarmiusumik pisariaqartitaanut naleqqiullugu siunnerfeqarnerusumik piginnaanngorsaaneq.

Aalisarnermut tunngasuni pingaarnerusumik politikikkut anguniakkat aamma ilaatigut aningaasalersuinissamut tapiissutinut, ilinniartitaanermit piginnaanngorsaaneremullu isumalluutininik nuussinerit akornanni pitsaanerusumik ataqtigiittoqarnera.

11. Suliap ingerlaqqinnissaa – attaveqaqatigiinneq ammasumillu periuseqarneq

Oqallisissiami ilaatigut aalisarnermik inuussutissarsiummi ineriartornermi ilimagisat pingaaruteqartut aamma Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup manna tikillugu suliarisimasaani akunnattoornerit nassuiarneqarput. Peqatigisaanik aamma tassaniipput ataatsimiititaliarsuarmit isumaliutaagallartut nalinginnaanerusut.

Oqallisissiaq ilaatigut paasissutissanik katersorneqarsimasunik misissueqqissaarnernillu, ilaatigut ataatsimiititaliarsuarmi oqallinnernik aamma aalisarnermik inuussutissarsiut pillugu soqutigisaqartunik avataanersunik tunngaveqarpoq.

Siunertaavoq oqallisissiaq tamanut ammasumik oqallinnermut tunngavissiissasoq peqatigisaanillu suli annertunerusumik oqaloqatigiinnissamut tunngavissatut tulluassasoq Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnerani atorneqartussat.

Ataatsimiititaliarsuup suleqqinnera ilaatigut tassaassaaq suliakkiussami sammisat suliarineqareersut iluanni inassuteqaatit erseqqissarnissaat aamma oqallisissiamut ilanngitsut sammisat amigaatigineqartut misissoqqissaarnissaat. Tassani pineqarput apeqqutit pingaarutillit arlallit assersuutigalugu sinerissamut qanittumi aalisarnerup nutarterneqarnissaanut sinaakkusiussat pitsaanerusut aamma aalisarnermi ingerlataqartunut nutaanut periarfissat ajornannginnerusut.

Aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuup manna tikillugu sulinermini oqaloqatigiinnerpassuit ingerlanneqarsimasut assut iluaqutigisimavai isumaliutissiissutillu 2020-p qiteqqunnerani saqqummiunneqarnissaanut naammassineqarnissaanut ingerlaqqinnermi isumassarsianut pitsaasunut arlalinnut kinguneqarluartumillu siunnersuutissanut qilanaarluni.

Ilanngussaq A – Sulinermut tunngavissiaq aamma Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortanik takussutissiaq

Aalisarnej pillugu Isumalioqatigiissitap suliassaat

1. Tunuliaqut

Aalisarnej pillugu inatsisartut inatsisissaat nutaaq ukiuni arlalinni suliarineqarnikuuvoq. Siumut, Atassutip aamma Nunatta Qitornaata akornanni naalackersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat 2. oktobari 2018-imeersoq naapertorlugu aalisarnej pillugu inatsisip naammassineqarnissaa partiit sukumiisumik sulissutiginiarpaat.

Aalisarnej Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit pingaarnersaraat. Aalisarnerup ineriartortittuarnissaa naleqqussartuarnissaalu pingaaruteqarput. Aalisarnej pillugu inatsisissaq inuussutissarsiummut piffissami sivisuumi atorneqarsinnaassaaq, naalackersuisooqatigiillu taamaammat – immikkoortumi soqutigisaqartut suleqatigalugit – nunami namminermit naapiffiusinnaasoq inuiaqatigiinni tamani annertunerpaamik iluaquteqarnissamik qulakkeerinniffiusussaq, suliarissavaat. Tamassumunnga atatillugu aalisartut inuusuttut periarfissaat tamassumunngalu sinaakkutaasumik atugassarititat pisariaqartut pitsaasuussapput.

Naalackersuisooqatigiit siunertaraat aalisakkanik pisassiissutitut aalajangerneqartut tamarmik pisarineqartassasut annertunerpaamillu atorneqartassasut, naalackersuisooqatigiit tassunga atatillugu anguniakkap taassuma anguneqarnissaa qulakkeerniarlugu allaffissornermi aporfiiit pisariaqanngitsut tamarmik peerneqassasut siunertaraat.

2019-imut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissutikkut, naalackersuisooqatigiit Inuit Ataqtigiinnut Demokraatinullu isumaqatigiissutigisaatigut, aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuarmik 2019-imi pilersitsinissaq politikikkut siamasissumik isumaqatigiissutigineqarpoq.

Aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissutit oqaasertaa Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinissaanut sammiviliivoq, imatullu oqaasertaqarluni:

” Aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuaq

Ilaatigut inuussutissarsiortunit taakkulu kattuffiinit sinniisoqartumik ataatsimiititaliarsuarmik pilersitsisoqassasooq peqataasut isumaqatigiipput. Ataatsimiititaliarsuaq aalisarnermut tunngasuni ineriartortitsinissaa siuarsarniarlugu aamma aalisarnerup aalisakkallu inuiaqatigiinnut tamakkiisumik iluaqutaanissaa qulakkeerniarlugu aalisarnermut inatsisissamut allanullu suliniutinut attuumassuteqartunut siunnersuuteqassaaq. Aalisarnermik inuussutissarsiuteqarneq nunami pingaarnertut inuussutissarsiutaavoq.

Inuussutissarsiorderup pingaaruteqassusaa namminersorlutik ingerlatsisuni suliffeqartitsinikkut isertitatigullu, nunanut allanut niuernermit kisitsisitigut kiisalu pisortat aningaasaataatigut soorlu akileraarutitigut akitsuutitigullu takutinneqarpoq. Aalisarnej pillugu politikki ataqtigiittoq suliassaqarfimmilu pilersaaruserneq inuiaqatigiinni naleqarnerulersitsinerup aalajangiussimanissaanut annertusisinnaaneranullu iluaqutaassaaq.

Tamanna tunngavigalugu aalisarnej pillugu ataatsimiititaliarsuup pilersinnissaanut ingerlannissaanullu 2 mio. kr.-t 2019-imut immikkoortinneqarput, ataatsimiititaliarsuaq aalisarnermut tunngatillugu inatsisissap suliarineqarnissaanut siunnersuummik saqqummiissaaq

aalisarnermillu inuussutissarsiutip pilersaarusiornissaanut tapertassanik kaammattuutinillu ukiorpaalunni ujartorneqarsimasunik saqqummiussissalluni.

Ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortat naatsorsuutigineqarpoq aningaasanut inatsisip akuerineqarnerata kingunitsiangua toqqarneqassasut, tassa ataatsimiititaliarsuup sulineranut immikkut suliassamut tunngavissiamik Naalakkersuisut piareersaassammata.

2. Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinerani siunertaq sinaakkutillu

Ataatsimiititaliarsuup sulinerani siunertaq pingaarnerpaaq taamaalilluni tassaavoq Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup aalisarnej pillugu inatsisissamut suliniutissanullu tassunga atasunut allanut aalisarnerup ineriartornissamut periarfissaanut pitsaasumik tapersiisinnaasunik inuiaqatigiillu aalisarnermik pisuussutinillu annertunerpaamik iluaquteqarnissaannut qulakkeerinneqataasinnaasunik inassuteqaateqartoqarnissaa.

Tamassuma kinguneraa Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuaq:

Aalisarnej pillugu Inatsisartut inatsisaata nutarternissaanut inatsisitigut sinaakkusiinnaasunik siunnersuusiussaaq. Aalisarnej pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 18, 31. oktober 1996-imeersoq atuutilersinneqarnerata kingorna 13-eriarluni allanngortinneqarnikuuvoq, taamaammat paasuminartumik, nalitsinnut naleqquttumik atuisassanut piuinarsakkamik aalisarnej pillugu inatsisiliornissaq pisariaqartinneqarpoq. aalisarnermik inuussutissarsiummut immikkoortumut pilersaarummut anguniakkamut qulaaniittumut tapersiisussamik inassuteqaatissatut siunnersuusiussaaq.

Aalisarnej pillugu politikimi qulliunerusumik anguniakkat ataatsimiititaliarsuup sulinermini sinaakkutissai:

Nungusaataangitsumik ingerlatsineq tunngavigalugu aalisarnerup inuiaqatigiit aningaasaqarneranni piffissami sivilisiumi annertunerpaamik pissarsissutaanissaa.

Aalisarnej pillugu inatsisissaq suliniutillu tassunga tunngasut allat nalornissuteqarnermik annikillitsisussanik imminnut atatitsilissapput, patajaatsunik sinaakkutaasumik atugassaqartitsilissapput, taamaalillunilu inuussutissarsiutip ineriartorteqqinneqarnissaanut iluaqutaasumik aningaasaliisarnermik pilerinartunngortitsissallutik. Tamanna pissaaq aningaasaliinernut qularnaveeqqusiinnaalersillugu aalisarnerullu angusaqarfiulluarsinnaaneramik siuarsaassalluni, taamaalilluni inuussutissarsiummi pisortat aningaasatigut tapiissuteqartinnagit aalisariutinik nutaaliaasunik nunamilu suliffissuarnik ullutsinnut naleqquttunik aserfallatsaaliusoqarsinnaaniassammataq nutarsaasoqarlunilu.

Aalisarnej pillugu politikimi qulliunerusumik tunngaviit ataatsimiititaliarsuup sulinermini sinaakkutissai:

Pisuussutinik nungusaataangitsumik atuineq:

Aalisarnej aalisakkat amerliartoqqinnissaat annertunerpaamillu atuineq qulakkeerniarlugit aalisakkanik pisuussutinik peqassutsikkut nungusaataangitsumik atuineq tunngavigalugu ingerlanneqassaaq, aalisarnej taamaalilluni qaqugorsuarmulluunniit suliffissaqartitsinermut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut suli tapersiisinnaaniassammataq. Piffissami sivilisiumi aalisariutinik aalisarsinnaassusiisa taakkulu aalisarnissamut periarfissaasa akornanni patajaatsumik piffissami sivilisiumi oqimaaqatigiissitsilerniarluni naleqquttumik pissarsiaritinneqarsinnaasunik killiliineq (TAC pisassissutillu) kiisalu

aalisariaatsini ataasiakkaani aalisarsinnaassutsimik killiliinikkut pissarsiarineqarsinnaasunik killiliineq.

Inuiaqatigiit taamaalillutik nunap aalisakkanik pisuussutaanik naleqquttumik nungusaataanngitsumillu atuineq tunngavigalugu malittarisassanik sinaakkutaasunillu atugassaritineqartunik qulakkeerinniffiqeqassapput. Aamma siunertaavoq sinaakkutaasumik atugassarititat ingerlatsisut nutaat ajornannginnerusumik ingerlatsilersinnaaniassammata naleqquttumik naleqqussarneqassasut.

Aalisarnermik sunniuteqarluartumik nakkutilliineq nungusaataanngitsumik aalisarneq pillugu takorluukkap piviusunnngortinnissaanut ingerlatiinnarnissaanullu qitiuvoq. Tamanna eqqortissinnaajumallugu aalisarnermik nakkutilliineq inatsisitigut pisariaqartunik sinaakkuteqartinneqassaaq sakkussaartinneqassallunilu.

3. Suliassaq angusallu

Ataatsimiititaliarsuup sulinermini ilaatigut suliniutaasinnaasoq ataaseq arlallilluunniit ataaniittut anguniakkap qulaaniittup angunissaanut tapersiinnaasut naleqqussusiat misissoqqissaassavai nalilersorlugillu. Ataatsimiititaliarsuarli suliniutaasinnaasut taakku kisiisa misissornissaannut killilerneqanngilaq, nammineerlunili suliniutissanik naleqquttunik allanik saqqummiisinnaalluni.

Pisuussutininik atuinermit sinaakkutinik aqutsineq:

Pisassiissutininik aalajangiisarneq

Ataatsimiititaliarsuaq aalisagaqatigiinnik ataasiakkaanik ukiumut pisarineqarsinnaasutut tamarmiusutut akuerineqartut qanoq naleqqunnerpaamik aalajangerneqartarsinnaanersut siunnersuusiussaaq. Ataatsimiititaliarsuup pisassanik agguaassinermi akitsorterussinermik aqutseriaatsit pillugit periarfissanik siunnersuusiussaaq. Tassunga ilanngullugu taakkuningga aalajangiinermi teknikkikkut-allaffissornikkut iluaqutit ajoqutillu inatsillu malillugu aqutsinermi pinissaat nalilersussavai.

Raajarniarnermi sinerissap qanittuani avataanilu immikkoortut killinginik nalilersueqqinneq

Sinerissap qanittuani avataanilu raajarniarnerit akornanni s̆milinik angallatinillu maannakkut killiliineq allannngortinneqarsinnaanersooq nalilersorneqassaaq. Killingisa allannngortinneranni iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput.

Kalaallit Nunaata sineriaani aqutsiveqarfinnik immikkoortitsineq

Aqutsiveqarfinni sineriammik qanoq immikkoortitsisoqarsinnaanersooq nalilersorneqassaaq. Ataatsimiititaliarsuup aalisarnermi aqutsiveqarfinnik periarfissanik amerlanerusunik siunnersuuteqassaaq, aalisagaqatigiit ataasiakkaat naleqqussaaffigalugit. Taamatut immikkoortitsinermi iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput.

Aalisarnermik nakkutilliinerup pitsanngorsaaviginera

Nakkutilliinermit oqartussat unioqutitsitsilluni killilersugaanngitsumillu aalisartoqarneranik nakkutilliinermit pisariaqartunik sakkooqartinneqassapput. Ataatsimiititaliarsuup taassuma ataani teknologimik nutaamik eqqussinnaaneq siunertamik taassuminnga pitsanngorsaataasinnaanersooq suliniutinillu allat sulinermit pitsanngorsaataasinnaanersut nalilersussavai. Ataatsimiititaliarsuup nakkutilliinermit oqartussat unioqutitsinernut kinguneqartitsinissaminut periarfissai pitsanngorsarneqarsinnaanerinut siunnersuusiussaaq.

Ataatsimiititaliarsuup aamma siunnersuutigissavaa qanoq aalisakkani nakkutilliisoqarfiup ersarissuunerusinnaanersoq, aamma ingerlatsiviup iluani sumi aalisarnermi nakkutilliinerup inissinnissaa pitsaanerpaajunersoq nalilersussallugu.

Piginnittuunermi pisassiissutillu pillugit pissutsit kiisalu aningaasaliissuteqartitsisinnaaneq:

Raajarniarnermi aallanillu aalisakkanik aalisarnermi pisassiissutit ilaannik pigisanik piginnittuunermik naatsorsueriaaseq.

Pisassiissutit ilaannik piginnittuunermik naatsorsueriaatsimik suliaqartoqassaaq, tassani ilaassallutik pisassiissutit ilaannik toqqaannanngitsumik piginnittuuneq aamma pisassiissutit ilaannik aalajangiisuulluni sunniuteqarneq. Tassani periutsit assigiinngitsut, ilaatigut pisassiissutit ilaannik toqqaannanngitsumik piginnittuusarnermi kiisalu pisassiissutit ilaannik aalajangiisuulluni sunniuteqartarnermi, iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput.

Aningaasaliinermi pilersarusiornermilu pissutsit

Ataatsimiititaliarsuaq pisassiissutinik aalisarsinnaanermullu akuersissutinik tunniussisarneq pillugu siunnersuusiussaaq, taamaalilluni sapinngisamik ukiunut arlalinnut atuutissallutik, angallatillu ataasiakkaat imminut akilersinnaasumik aalisarnissamut, aningaasaliissutit erniortinnissaannut periarfissiisunik aningaasaleeqqinnissamullu periarfissiisunik pisassiissutinik tunngavissaqarnissaat qulakkeerneqassalluni.

Aalisakkanik pilersorneqarneq aalajaatsoq

Ingerlaavartumik patajaatsumillu tunisassianik pilersorneqarnissap qulakkeerneqarnissaanut ataatsimiititaliarsuaq aalisarnermi sinaakkutaasumik atugassaritinneqartut aqutsinerlu tunisassiorfiit tunisassiassanik ingerlaavartumik patajaatsumillu qulakkeerinniffiqineqarnissaannut qanoq annertunerpaamik tapersiinnaaneramik tamannalu aqqutigalugu aalisarnermik ingerlatsisut suliffissaqartitsinerup pisariaqanngitsumik allangornissaata pinngitsoorneqarsinnaaneramik misissoqqissaarneqarlunilu siunnersuussiorfigineqassaaq.

Umiarsuarnik tunitsivilisarnermut tunngaviit

Ataatsimiititaliarsuaq ilaatigut mianerisassamut qulaaniittumut atatillugu umiarsuarnik tunitsivilisarnermut tunngaviit nutarterneqassanersut aamma iluaqutit ajoqutillu allaaserineri ilanngullugit qanoq aqqqissuunneqarsinnaanerannik nalilersuissaaq. Ataatsimiititaliarsuup qulaajassavaa umiarsualiigallarnernut nunap ilaani tunitsiviit puttasut taarsiutigineqarsinnaanersut, mianeralugu tamatigoorneq, nuttarsinnaassuseq aamma suliffissaqartitsiniarneq.

Pisassiissutinik atuineq

Ataatsimiititaliarsuaq angallatinut pisassiissutit tamaasa pisarineqarsinnaanngortillugit tamannalu aqqutigalugu aningaasatigut pissarsiat annertusarlugit, pisassiissutit - killiliussatut sukumiinerusut aalajangersakkat iluanni – pisariaqartumik eqaatsumik niuersinnaanerisa qulakkeerneqarnissaanut siunnersuusiussaaq. Qaleralinniarneq eqqarsaatigalugu, matumani umiatsiaaqqat 6 meterimik naannerusut ilanngullugit, Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigiissitaliornikuuvoq, ilaatigut pisassiissutinik pitsaanerpaamik atuinissaq pillugu inassuteqaammik saqqummiussissamik. Suleqatigiissitamit inassuteqaat ataatsimiititaliarsuup nalilersussavaa tamannalu pillugu innersuussummik saqqummiussissalluni.

Pisassiissutaasartut atorluarneqartarnerat qulakkeerniarlugu ataatsimiititaliarsuup aalisakkat sorliit pisassarineqartassanersut pillugit suut piginnaatitaaffigineqarnissaanik najoqqutassanik siunnersuusiussaaq, akuersissutuliisarnermik maleruagassat mianeralugit.

Angallatinik naleqqussaaneq kinguaariillu nikinneri

Aalisarnermik inuussutissarsiteqartut angallatinik naleqqussaassagunik sapinngisamik namminneq aningaasalersussavaat. Ataatsimiititaliarsuaq taamaammat inuussutissarsiortut aningaasaliinernut taakkununga pisariaqartunik aningaasaliisuusarsinnaalernissaannut tassungalu peqatigitillugu aningaasatigit taparserneqaratik angallatinik naleqqussaasinnaanngortillugit kinguaariillu nikissinnaasunngortillugit aalisarnermik aqutsinerup aqqissuunniarneqarnissaanut siunnersuusiussaaq. Tassani aalisartut nutaat aalisartullu inuusuttut aalisarnermut pulatinnissaasa periarfissiuunnissaat isiginiarneqassaaq.

Ajutooriaannaanertik nalunagu aningaasaleerusuttunik pissarsiortarneq, tassunga ilanngullugit soraarnerussutisiassanut ileqqaakkannik aningaasaateqarfiit inuussutissarsiummi piginnittunik aqqissuussinermi ilanngunnissamut periarfissarisinnaasaat

Aalisarnermik inuussutissarsiteqartut ajutooriaannaanertik nalunagu aningaasaleerusuttunik pisariaqartumik qanoq pissarsiortarsinnaanerat ataatsimiititaliarsuup qulaajassavaa. Aalisarneq ineriartorteqqinniarlugu kinguaariillu siunissami nikinneri aningasalersornissaannut nunanit allanit allatulluunniit namminersortunit aalisarnermut ajornannginnerusumik annertunerusumik aningaasaliisoqarsinnaaneranik pisariaqartitsinermik misissuissaaq.

Soraarnerussutisiassanut ileqqaakkanik aningaasaateqarfiit aningaasaliisartulluunniit allat aalisarnermik inuussutissarsiummi piginnittuunermik aqqissuussinermut ilanngussinnaanerat nalilersorneqassaaq, taamaalilluni qulaajarneqassalluni aningaasaliisoqarnissaanik periarfissaqarnerulersitsisoqarsinnaanersaq taamaattoqassappallu tamassumani sunik piumasaaqateqartoqassanersaq. Periutsini assigiinngitsuni iluaqutit ajoqutillu allaaserineqassapput.

Aalisagaqatigiit nutaat atorineqarnissaannut kajumissuseqalersitsineq

Ataatsimiititaliarsuaq aalisarnermi sinaakkutaasumik atugassaritineqartussanik aqutsinissamullu siunnersuusiussaaq, taamaalilluni aalisagaqatigiit nutaat niuernerme soqutigintartut atorineqarnissaannut kajumissuseqalersitsissalluni.

Unammillernissamik qulakkeerinnineq aalisarnermilu piginnittuunermik annertunerusumik siammaasinnaaneq

Aalisarnermi piginnittuunermut tunngasut

Ataatsimiititaliarsuup qulaaniittut aallaavigalugit aalisarnermi piginnittuunerup annertunerusumik siammarneqarsinnaaneranut periarfissat misissoqqissaassavaai siunnersuusiortuluni. Aalisarnermi aningaasaqarnermik inuussutissarsiummilu pisassiisutunik piginnittunik ajortumik sunneeriartaarsinnaanerup annikillineqarnissaa eqqarsaatigalugu agguaaqqissinnaaneq pisassiisutinillu atorunnaarsitsinnaaneq ukiuni arlalinni naleqquttuni atuutitikkiartuaarneqassapput.

Aalisartut inuusuttut inuussutissarsiummi ingerlatsilersinnaanerat

Namminersorluni aalisarnermut qanoq iliorlutik inuusuttut aalisartut ikaarsaartinneqartassanersut ataatsimiititaliarsuup nalilersuiffigissavaa.

Kalaallit Nunaata kitaani raajanik pisarineqarsinnaasutut akuerineqartunik tamarmiusut agguarneri

Kalaallit Nunaata kitaani raajanik pisassiissutit 43/57-init agguarnerisa sinerissap qanittuani raajarniarnermut 50 procentinut avataasiorlunilu raajarniarnermut 50 procentinut allanngortinnera pillugu iluaqutit ajoqutillu nalilersorneqassapput. Tassunga peqatigitillugu angallatinut avataasiortunit sinerissap qanittuani angallatinut pisassiissutinit pigisanik tunisisinnaanermut periarfissat annikillisinneqartariaqarnersut nalilersorneqassaaq.

Raajarniarsinnaanermut akuersissutit piffissamut killiligaanngitsut siumut nalunaaruteqarluni atorunnaarsinnerat

Raajarniarsinnaanermut akuersissutit sivikinnerpaamik ukiunut tallimanut siumut nalunaaruteqarluni Inatsisartut inatsisaatigut utertinneqarsinnaanerisa qanoq iliorluni pitsanngortinneqarnissaa aamma ikaarsaariarnermi aaqqiinerit siumullu nalunaaruteqarnerit suut atuutilersinneqartariaqarnersut nalilersorneqassapput. Iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput. Tassunga ilanngullugu ilaatigut inuiaqatigiit ingerlatsinermilu aningaasaqarneq isigalu, ilaatigullu inatsisilerineq tunngavigalugu isigalugu, atorunnaarsitsisinnaanermut piffissaq qanoq sivisutigisariaqarnersoq qulaajarneqassaaq.

Aalisakkanik pisuussutinik atuinermi annertunerusumik naleqalersitsineruneq:

Aalisarnermi kalaallit aqumiut amerlanerusut

Kalaallit Nunaanni aalisariutini kalaallit aqumiut qanoq iliorluni amerlineqarnissaat naleqqunnerpaajunersoq nalilersorneqassaaq. Aaqqiissutissatut periutsini iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput, tassunga ilanngullugit inatsisitigut iliuusaasinnaasut immikkoortumilu piginnaanngorsaanneri suliniut naleqqussarneqarsinnaaneri.

Misileraalluni aalisarneq

Misileraalluni aalisarnermik pilersitsinissamut periarfissat, tassunga ilanngullugu misileraalluni aalisarnermi immikkut piginnaatitaasinnaanerup periusaasinnaasup atuutilersinneqarnissaa, aamma iluaqutit ajoqutillu qulaajarneqassapput

Aalisarnermik immikkoortup aamma immikkoortuni killilikkani ineriartornerup imminnut ataneri

Ataatsimiititaliarsuup immikkoortunut allanut tunngatillugu kingunissaatut ilimagineqartut siunnersuummilu piumasaqaatissat misissoqqissaassavai nassuiarlugillu, tassunga ilanngullugu piginnaanngorsaannissamik pisariaqartitsineq, taamaalilluni ilinniartitaanermi, suliffissaqartitsinermi pissutsit, taamaalilluni suliffeqarneq pillugu periusissiaq, unammilleqatigiinnermi pissutsit taakkulu pillugit malittarisassat. Tassani ataatsimiititaliarsuup siunnersuusiorfigissavaa nuttarnermi tapiissutit aamma sulisussaaleqinermi suliniutit, soorlu meeqqeriviit, inissat allallu.

Imaani uumassuilinnik atuinermik kiisalu aalisakkanik tukertitsinermik ineriartortitsineq

Ataatsimiititaliarsuup imaani uumassuilinnik atuisinnaanermut kiisalu aalisakkanik tukertitsinermik ineriartortitsisinnaanermut periarfissat misissorlugillu nassuiaateqarfigissavai, avammut tunisassiorneq annertusarniarlugu.

Nalittorsaaneq

Ataatsimiititaliarsuup nunami namminer mi nalittorsaaneq anguniarlugu tunisassiat ineriartortinnerani periutsit siuarsarniarlugit akuersissutinik tunniussisarneq pisassiisarnermilu maleruagassanut tunngavissanik siunnersuusiussaaq. Tassani ataatsimiititaliarsuup nunap ilaani tulaanneqartartut pillugit tunisassioriaatsit sorliit ineriartortinneqassanersut siunnersuuteqassalluni.

Aalisarnermik immikkoortoq pillugu paasissutissat

Misissueqqissaarnermut pilersaarusiornermullu atugassatut aalisarnermik immikkoortoq pillugu paasissutissanik naleqquttunik pisortat pissarsinnaanerannik taamaattoqarpallu taakku qanoq naleqqussartariaqarnerannik nalilersuineq, iluaqutinik ajoqutinillu allaaserinnineq ilanngullugu.

Siunnersuutit ataatsimiititaliarsuarmut suliarineqartut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissaat:

Ilimagineqarpoq ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissutaa pisortanut inuussutissarsiortunullu aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissaanik imaqqassasoq. Tamanna ilanngunneqassaaq siunnersuutip inuussutissarsiummut inuiaqatigiinnullu sunniutissaatut ilimagineqartut pillugit nalornissuteqarsinnaaneq annikillisinniarlugu.

Ataatsimiititaliarsuaq aalisarneq pillugu inatsisip nutarternissaanut siunnersuummik suliaqarnermini qulakkiissavaa, aalisarnerup imminnut sulii akilersinnaanera qulakkeerniarlugu taamaalluni pisuussutinit akitsuutinit siunissami isertitassat tamarmiusut ikilinnginniassammata, suliaqarneq inatsisit aamma aalisarnermi pisuussutinit akitsuutit pillugit inatsimmik aqutsineq mianeralugit pissasoq.

4. Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup suliaata inerneru

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinini isumaliutissiissuteqarnermik naggasissavaa, tassanilu aalisarnermik immikkoortup ineriartortinneqarnissaanut anguniakkat tunngaviillu qulaani allaaserineqartut mianeralugit ataatsimiititaliarsuup inassuteqaataasa missingersuutinit inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut, suliffissaqartitsinermut, inuit atugaannut kiisalu inatsilerinerneqartut tunngasut kingunissaalu qulaajarneqassapput.

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup isumaliutissiissummini aalajangersakkanut aalajangersimasunut aalisarneq pillugu inatsimmik nutaamik piareersaalluni suliaqarnissami ilanngunneqarnissaat naleqquttut nalilerneqartunik siunnersuutaasinnaasunik suliaqarnissani toqqarsinnaavaa.

Ilimagineqarpoq Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq isumaliutissiissumminik tunniussinerminut tapiliullugu aalisarneq pillugu isumasioqatigiissitsissasoq, tassani taanna saqqummiunneqassalluni oqallisigineqarlunilu.

5. Aaqqissuussaaneq, piffissaq isumalluutillu

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq marts 2019 pilersinneqassaaq, kattuffiillu uku KNAPK, SQAPK, SIK, GE, NUSUKA, Kukkunersuiisartut, Pinngortitaleriffik kiisalu Grønlandsbanken ilaasortaatitassaminnik ataatsimik innersuussuteqarnerat tunngavigalugu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinerneqartut Naalakkersuisumit inuttalersorneqassalluni. Kommunit ataatsimut

ilaasortassamik ataatsimik inassuteqaateqassapput. Ataatsimiititaliarsuarmut siulittaasooq Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiliu ataatsimoorlutik sumulluunniit attuumassuteqaanngitsut aalisarnermi aningaasaqarnermik imaluunniit aalisarnermik aqutsinermi immikkut ilisimasaqartunik marlunnik ilaasortassanik innersuussissapput, tassani ilaasortaasussap aappaa siulittaasumut tulliuussalluni. Taamaalilluni Ataatsimiititaliarsuaq aqqaneq marlunnik ilaasortaqaassaaq, tamatumalu malitsigisaanik assigiimmik taasisoqartillugu siulittaasup taasinera aalajangiisuusassalluni. Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, Inuussutissarsiornermut Naalakkersuisoqarfik aamma Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik aalajangeeqataasinnaanatik peqataassapput.

Naalakkersuisut Kalaallit Nunaanni eqqartuussissuserisut suliffeqarfiutaanni ataatsimit ataatsimiititaliarsuup siulitaasussaani toqqaassapput. Ataatsimiititaliarsuarmut siulittaasooq suleqatigalugu ataatsimiititaliarsuarmut allatseqarfimmik toqqaasoqassaaq. Ataatsimiititaliarsuarmut siulittaasup, sumulluunniit attuumassuteqaanngitsut immikkut ilisimasaqartut marluk allatseqarfiullu aningaasarsiaat aningaasarsiat pillugit inatsit naapertorlugu aalajangerneqassapput, tak. Inatsisartuni Naalakkersuisunilu il. il. ilaasortat aningaasarsiaqartitaanerat il. il. pillugit Inatsisartut inatsisissaat nr. 22, 18. december 2003-meersooq.

Avataaniit allatseqarneq Naalakkersuisut aningaasalersussavaat, taassuma ataatsimiititaliarsuup sulinera tapersorsinnaavaa matumani avataaniit ikiortiusinnaasooq alla ilanngullugu, tamannalu ataatsimiititaliarsuup sulinissaanut 2019-imi aningaasanut inatsimmi illikartinneqarsimasut atorlugit ingerlanneqassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq ataatsimiititaliarsuup ilaasortai allat aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnermi inissisimanermikkut soqutigisaqarnermikkullu peqataassasut akissarsiaqartinneqassanatillu.

Ataatsimiititaliarsuaq suliani pillugu isumaliutissiisummik kingusinnerpaamik 2020-imi junimi tunniussissaaq, ataatsimiititaliarsuulli pisariaqartippagu piffissaliussaq sivitsorneqarsinnaassaaq. Ataatsimiititaliarsuup sulinini pillugu angusami immikkoortuinik ingerlaavartumik tunniussisarnissani toqqarsinnaavaa.

Tamassuma saniatigut ataatsimiititaliarsuarmut siulittaasup aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup akornanni piffissamut pilersaarut sukumiinerusooq isumaqatigiissutigisinnaavaat. Siunertaavoq Naalakkersuit kingusinnerpaamik 2020-mi ukiakkut ataatsimiinnermi inatsisissasut siunnersuutivimmik saqqummiisinnaassasut. Naatsorsuutigineqarpoq Naalakkersuisut sulinermi siuariartorneq pillugu Inatsisartuni ataatsimiititaliat suliamut attuumassuteqartut akuttunngitsumik ilisimatittassagaat.

Ataatsimiitaliarsuarmi ilaasortat:

Siulittaasoq: Jens Paulsen

Siulittaasup tullia: Peder Andersen

Ilaasortaq sumulluunniit attuumassuteqanngitsaq: Eskild Kirkegaard

KNAPK: Henrik Sandgreen

SQAPK: Erik Lange

SIK: Jess G. Berthelsen

Sulisitsisut: Brian Buus Pedersen

NUSUKA: Gerth B. Lynge

Suliffeqarfiit kukkunersiuisartut: Knud Østergaard

Pinngortitaleriffik: Helle Siegstad

Grønlandsbanken: John Jakobsen

Kommunit: Palle Frederiksen (Paneeraq Olsen ulloq 16. september 2019 ilaasortaajunnaarpoq)

Ilangussaq B. Aalisarnermi pisassiissutinik, tunisanik EU-miillu akiliutinik takussutissiaq

Takussutissiaq 4: Avataasiortunut nunatsinneersunut nunat allat imartaanni pisassiissutigineqartut, 2014-2019.

Tonsit	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nunani tamalaani						
Saarullernat ^a	3.481	6.822	4.565	7.268	7.515	6.192
Raajat (Svalbard, ullut aalisarfiit)	450	450	450	450	450	450
Raajat (3L)	76	0	0	0	0	0
Norge						
Saarulliit	3.500	3.500	3.500	3.700	4.000	4.000
Saarulliit ilaat kullerit	900	900	900	900	900	900
Saarulliit arlaat	700	700	700	500	500	500
Saniatigut						
pisarisuukkat	260	260	260	300	300	300
Rusland						
Saarulliit	5.325	5.100	5.100	5.050	4.450	4.166
Saarulliit ilaat kullerit	500	500	500	500	550	603
Raajat	500	500	500	500	500	500
	Amerlaner paamik	Amerlaner paamik	Amerlaner paamik	Amerlaner paamik	Amerlaner paamik	Amerlaner paamik
Pisarisuukkat	10%	10%	10%	10%	10%	10%
Savalimmiut						
Ammassassuit	2.100	2.100	2.500	2.500	2.500	3.200
Saarullernat	5.000	5.500	8.000	13.000	16.000	13.500
Aalisakkat natermiut (ullut aalisarfiit)	60	0	0	0	0	0

a. Saarullernanik pisassiissutit tamarmik Savalimmiut imartaani, nunallu tamalaat imartaani aalisarneqarsinnaapput.

Pissarsiffik: APNN.

Takussutissiaq 5: Aalisariutit nunatsinneersut tamarmiusut pisarisartagaat pingaarnerit, suunerinut katillugit 2014-2018.

Tonsit	2014	2015	2016	2017	2018
Raajat	83.369	70.289	80.968	87.185	88.754
<i>Avataasiortut</i>	<i>45.287</i>	<i>36.346</i>	<i>40.662</i>	<i>43.983</i>	<i>48.995</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>38.082</i>	<i>33.944</i>	<i>40.306</i>	<i>43.202</i>	<i>39.758</i>
Qalerallit	38.209	38.191	42.230	38.144	41.051
<i>Avataasiortut</i>	<i>11.464</i>	<i>13.318</i>	<i>11.564</i>	<i>13.402</i>	<i>13.724</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>26.745</i>	<i>24.873</i>	<i>30.666</i>	<i>24.742</i>	<i>27.327</i>
Saarullit	31.117	49.035	56.370	54.303	44.853
<i>Avataasiortut</i>	<i>12.619</i>	<i>23.668</i>	<i>21.747</i>	<i>22.329</i>	<i>21.874</i>
<i>Sinerissap qanittuani</i>	<i>18.497</i>	<i>25.366</i>	<i>34.623</i>	<i>31.975</i>	<i>22.980</i>
Suluppaakat – avataasiortut	4.644	4.815	5.371	4.510	3.129
Avaleraasartuut – avataasiortut	78.382	30.390	36.031	46.568	63.018
Saattuut – sinerissamut qanittumi	1.683	1.857	1.950	2.210	2.646
Kissavaasat – sinerissamut qanittumi	608	627	716	507	699
Nipisat - sinerissamut qanittumi	8.106	7.094	4.985	7.384	6.726

Pissarsiffik: KANUAANA aamma Naatsorsueqqissaartarfik.

Nassuiaat: Pisarineqartut tamarmik uumatillugit oqimaassusiannut uuttugaapput.

Takussutissiaq 6: Nunatsinni aalisakkanut suliffissuarnut tunineqartut amerlassusiat, 2014-2018.

Tonsit	2014	2015	2016	2017	2018
Raajat	42.590	33.788	42.604	42.573	46.648
Qalerallit	30.315	28.191	34.599	28.073	32.007
Saarullit	21.035	33.585	40.258	36.076	27.397
Saattuut	1.683	1.857	1.950	2.210	2.646
Nipisat	8.106	7.094	4.985	7.384	6.726

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik.

Nassuiaat: Pisarineqartut tamarmik uumatillugit oqimaassusiannut uuttugaapput.

Takussutissiaq 7: EU'p Nunatsinni aalisagartassamisut pisinnaatitaaffii 2013-2020:

Suuneri, tons	Tapiliusseq 2013-2015	Tapiliusseq 2016-2020
Saarulliit	2.200	1.800
Suluppaakkat (Ikerinniarsiortut)	3.000	2.200
Suluppaakkat (Natermiut)	2.000	2.000
Qalerallit, Kitaani	2.500	2.500
Qalerallit, Tunu	4.315	5.200
Raajat, Tunu	7.500	5.100
Raajat, Kitaa	3.400	2.600
Nataarnat, Tunu	200	0
Nataarnat, Kitaa	200	0
Ammassat	60.000	20.000
Saattussat	250	0
Tupissutit, Tunu	100	100
Tupissutit, Kitaa	100	100

Takussutissiaq 8: EU-p akiliutai ima agguataarsimapput:

Mio. kr.	Tapiliusseq 2013-2015	Tapiliusseq nutaaq 2016-2020
Pisassanut akiliut	101,5	97,8
EU-p aalisartuisa akuersissutinut akiliutaat	11,2	14,2
Aalisarnernik inuussutissarsionermut tapiissutit	20,2	21,7
Katillugit	132,9	133,6
Pisassiissutit amerlinissaannut immikkoortitat ^a	11,2	12,7

a. EU amerlanerusunik pisassinneqarpat immikkoortitat aatsaat akiliutigineqartarput.

Nassuiaat: Akiliutit Euromiit danskit kroninngortitaapput 2015-2019 aningaasat naligisa agguaqatigiisinnerat atorlugu.

Ilanngussaq C. Aalisagaqatigiinnik takussutissiaq – aqutsinermi killiffik

Aalisagaqatigiit	Sammisaq	Siunnersuineq	Siunnersuineq uku atorlugit	TAC/pisassiissutit	Ingerlatsinissamut pilersaarut	Aalisagaqatigiit atugaat, tak. Ilusiligaq 6. (qalipaait isumaat:: qorsuk, sungaartoq imaluunniit aappalaartoq)
Raajat (P. borealis)	Killeq	Ukiumoortumik	NAFO	Aap	Aap	
	Kangia	Ukiumoortumik	NAFO	Aap	Naamik	
Raajat (P. montagui)	Killeq	Soqanngilaq	NAFO	Aap	Naamik	
Qalerallit	Kitaa- Davisst.	Ukiut aappaat tamatigut	NAFO	Aap	Aap	
	Kitaa - Qimusseriarsuaq	Ukiut aappaat tamatigut	NAFO	Aap	Aap	
Sinerissap qanittuani	Tunu avataani	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Naamik	
	Qeqertarsuup Tunua	Ukiut aappaat tamatigut	NAFO	Aap	Naamik	
	Uummannaq	Ukiut aappaat tamatigut	NAFO	Aap	Naamik	
	Upernavik	Ukiut aappaat tamatigut	NAFO	Aap	Naamik	
Saattussat	Sisimiut	Ukiut aappaat tamatigut	Pinngortitaleri	Aap	Naamik	

Sinerissap qanittuani	Qeqertarsuup Tunua	Ukiut aappaat tamatigut	ffik Pinngortitaleri ffik	Aap	Naamik	
						?
Saarulliit	Nunami allamiut Tunu	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Aap	●
Sinerissap qanittuani	Avataani Kitaa	Ukiut aappaat tamatigut	ICES	Aap	Naamik	●●
	Sis, Nuuk, Qaq	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Naamik	
Ammassat	Kitaa	Soqanngilaq		Aap	Naamik	?
	Tunu	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Aap	●
Avaleraasartuut	Atlantikup avannaa	Ukiumoortumik	ICES	Aap		●
Amassassuit	Tunu	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Aap	●
Saarullernat	Atlantikup avannaa	Ukiumoortumik	ICES	Aap	Aap	●
Irminger-ip imartaani suluppaakkat ikerinnarsiortut	Tunu	Ukiut aappaat tamatigut	ICES	Aap		?
Nunavissuit immap naqqatigut naapiffiini suluppaakkat	Tunu	Ukiumoortumik	ICES	Aap		●
Suluppaakkat (mentella) Nunavissuit immap naqqatigut naapiffiini	Tunu	Ukiumoortumik	ICES	Aap		?
Suluppaakkat (Kitaa) Nunavissuit immap naqqatigut naapiffiini	Kitaa	Ukiut pingajussaanni tamatigut	NAFO	Aap		?
Qeeraq milalik nimertuuarlu	Kitaa	Ukiut pingajussaanni tamatigut	NAFO	Aap		?

Kapisilik	Kitaa	Ukiut pingajussaanni tamatigut	ICES	Aap		
Tupissut	Kitaa	Ukiut pingajussaanni tamatigut	NAFO	Aap		
Tupissut	Tunu	Soqanngilaq	ICES	Aap		
Nipisat	Kitaa	Ukiut aappaat tamatigut	Pinngortitaleri ffik	Aap	Aap	
Uiluiit	Kitaa	2004-miit	Pinngortitaleri ffik	Aap		
Uugaq	Kitaa	Soqanngilaq	-	Naamik		
Nataarnat	Kitaa Tunu	Soqanngilaq Soqanngilaq	- -	Naamik Naamik		
Eqalussuaq	Kitaa/Tunu	Soqanngilaq	-	Naamik		
Eqaluit	Kitaa/Tunu	Soqanngilaq	-	Naamik		
Eqalukkat	Kitaa/Tunu	Soqanngilaq	-	Naamik		
Eqqusat	Kitaa/Tunu	Soqanngilaq	-	Naamik		

